

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele.

Læs mere om fordele og sponsorat her:

<https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

FÆRØERNE

FÆRØERNE

FÆRØERNE

TURISTFORENINGEN FOR DANMARK

ÅRBOG 1951

REDIGERET AF KRISTJAN BURE

RINGKJØBING

A. RASMUSSENS BOGTRYKKERI

1951

DENNE BOG ER SAT MED GARAMOND
OG TRYKT I
55.000 EKSEMPLARER
I A. RASMUSSENS BOGTRYKKERI · RINGKJØBING

OMSLAG: SIKKER HANSEN

KLICHEER: ILLU-GRAFIA

I N D H O L D

FÆRØERNES NATURFORHOLD	7
<i>Af Forfatteren Richard B. Thomsen.</i>	
LIDT OM DET FÆRØSKE FOLK OG DETS SKIKKE	21
<i>Af Skræddermester H. M. Debes.</i>	
FÆRØSK SPROG I SKRIFT OG TALE	35
<i>Af Forfatteren, Docent, Dr. phil. Chr. Matras.</i>	
HISTORISK OVERSIGT	47
<i>Af Forfatteren, Docent, Dr. phil. Chr. Matras.</i>	
LANDBRUGET PAA FÆRØERNE	59
<i>Af Forfatteren, Landbrugskonsulent H. J. Jacobsen.</i>	
GRINDEFANGST, FISKERI OG STORHVALFANGST	71
<i>Af Lagtingsmand, Folketingsmand P. M. Dam.</i>	
FUGLELIV OG FUGLEFANGST	93
<i>Af Sekretær Sverri Dahl.</i>	
FÆRØERNE — LAND OG BY	113
<i>Af Redaktør G. L. Samuelsen.</i>	
EN FREMMEDS INDTRYK AF FÆRØERNE	127
<i>Af Redaktør Johannes Lindskov Hansen.</i>	

*Solglimt og Skygger af de drivende Skyer
skaber det evigt skiftende Lys over de færøske Byer og grønne Fjeldsider.*

FOT.: U. M. P.

FÆRØERNES NATURFORHOLD

Af RICHARD B. THOMSEN

SOM enlige Forposter ude i det vældige Atlanterhavs Øde — omtrent midtvejs mellem Shetlandsøerne og Island — rager nogle stejle, truende Klipper op over Brådet, — det er Færøerne. De syner måske ikke meget, hverken i Højde eller Flade, men en Gang var disse Klipper enorme Toppe i en ubrudt Bjærgkæde, der har strakt sig fra Skotland tværs over Oceanet helt op til Grønland. Mægtige Naturkræfter har siden da væltet op og ned på vor gamle Klode, og det meste af Kæden er blevet sænket i Havet, hvor den dog stadig, som et langstrakt, undersøisk Rev, stræber opad højt over Atlanterhavets dybere Bund, — men kun to-tre små isolerede Øgrupper formåede at holde Hovedet helt over Vandet.

Færøerne er af vulkansk Oprindelse fra Tertiærtiden. Gennem Tusinder af År har voldsomme, vulkanske Udbrud vekslet med roligere Tidsrum og givet Øerne deres karakteristiske Udseende. Den glødende Lava er under Torden og Bragen væltet ud af Jordens Skød, og det af den, der ikke fandt sit Endeligt i Atlanterhavets kølende Favn, staar nu som Basaltsøjler i de mest fantastiske Formationer.

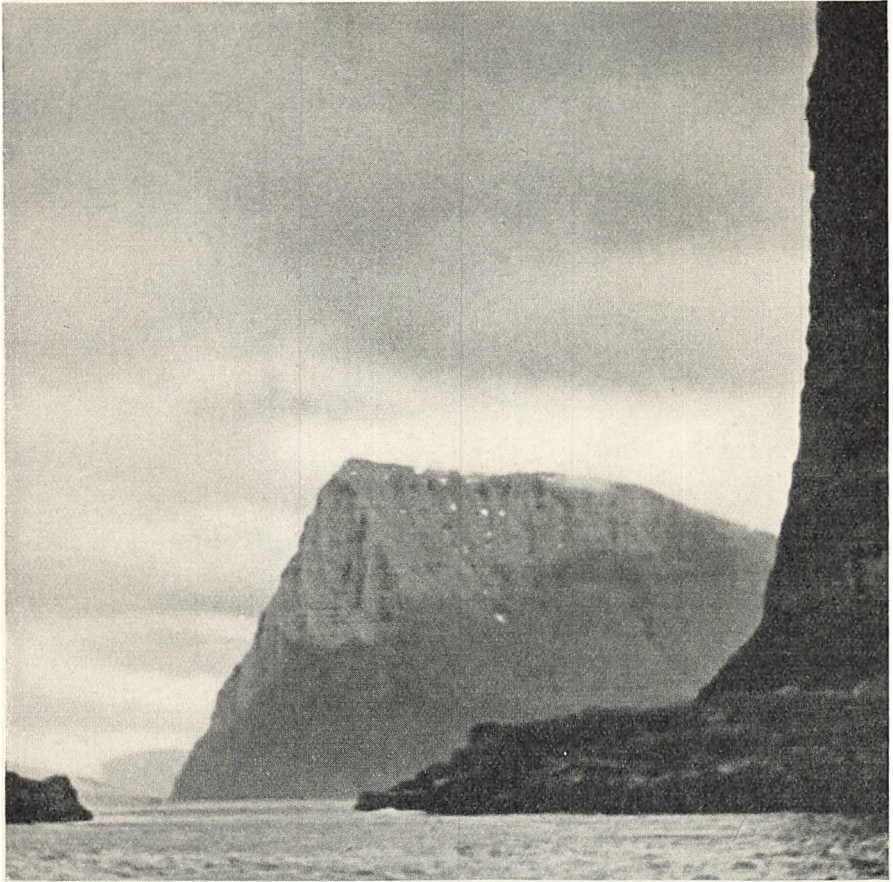

FOT.: H. HERLOFF

»Den høje stejle Kyst —

På »Hylderne« i de færøske Fjelde kan der tælles seks vulkanske Udbrud — Lag ovenpå Lag af den hårde Basalt, men ind i mellem disse ligger så de blødere Tuflag fra den vulkanske Aske. Der opstår derved, for den der har Øje herfor, en fint afstemt Farvevirkning mellem den mørke, undertiden grønlig Basalt og den mildere, rødlig Tuf.

Men efterhånden faldt Jordskorpen til Ro; til Gengæld lagde Istiden sit knugende Tag også over Færøerne. Og med Istiden begynder i Virkeligheden Øernes geologiske Forfald. De umådelige Ismasser har på deres Vej skuret, slebet og slidt på Øerne i den Grad, at kun det udmærkede Materiale de var byggede af, hindrede deres totale Udslettelse. — Da Isen trak sig tilbage efterladende sig en splintret, sønderlemmet Øgruppe med milelange Sunde og Fjorde, snævre Passager, hvor lige til Nød en Båd kunde passere

er Landets eget Moderbryst.

FOT.: H. HERLOFF

igennem, og Huller, der gik tværs igennem Forbjergene, satte Havstrømmen øjeblikkeligt ind som en rivende Elv og søgte at underminere det, Isen havde efterladt sig.

Sandelig; et dystert Billede: vulkanske Udbrud, Ismassernes tunge Pres og derpå Havets Vælde, men det *var* heller ikke altid således. Der findes tydelige Spor af, at der i Øernes Tilblivelsestid må have været lange, rolige Perioder med rig Vegetation; dette fremgår af, at der på Suderøen, imellem Basalt og Tuflagene, findes ret betydelige Mængder Kul. Teorien om »Fastlandet« der i Tidernes Morgen skal have ligget her, er derfor meget plausibel. Kullene er rene, udmærkede til Husholdningsbrug omend deres Varmegrad ikke overstiger 40/4500 Kalorier. De udvindes oppe i »Oyrnafjall« i Trangisvågbugten, hvor der menes at ligge hundredetusindvis af

FOT.: WALTER MÅNSSON

Færøernes korte, men forholdsvis vandrige Floder falder enten i Indsøerne eller som her direkte i Havet; en dejlig Tumleplads for Lax og Ørred.

FOT.: H. HERLOFF

*Ved Kysterne findes der sine Steder høje, stejle, frit-
stående Klipper, der på færøsk kaldes »dranger«; kun
de mest dristige Fuglefængere vover at bestige dem.*

FOT.:ERIK PETERSEN

Tipvognssporet gøres klar i en Kulmine paa Suderø.

Tons. — Kullaget fortsætter nordover, på skrå nedad — endnu i Hvalbø har man Kullene og udvinder store Mængder, men så er Åren borte. Geologer mener, at den går under Havbunden helt op til den sagnomspundne, fæstningslignende »Skúvoy« hvor Høvdingen Sigmund Brestisson for 950 År siden prøvede på at få Herredømmet over Øerne, men blev overrasket af Tróndur í Gøtu, sprang i Havet og svømmede hele Vejen til Suderøen, for der at miste sit Hoved lige da han nåede Strandbredden.

På samme Måde som Skúvoy, Stóra-Dímun og Lítla-Dímun med høje, utilgængelige glatslidte Klippesider findes der et Utal af mindre, isolerede Småøer og Skær, som ved deres groteske, spøgelsesagtige Former giver hele Panoramaet sit særegne Præg, — akkompagneret af det evigt sydende Havs tunge, monotone Rytme. På Norderøerne, hvor Naturen i det hele er mere forreven og sønderslidt, bidrager disse »drangar« eller »stakkar« til at forhøje det overvældende Indtryk, når Vinterstormene sætter al deres Magt ind mod Kysten og pisker Atlanterhavets udstrakte Flade op til et voldsomt, brølende inferno.

Færøerne har dog også et andet Ansigt, det, der vender mod sydøst, hvor de dybe Fjorde og Sunde skærer sig ind i og mellem Øerne. Kommer man sejlene en blid Sommerdag ind i en sådan stille Fjord, kranset forneden af

FOT.:ERIK PETERSEN

Kullagene er flere Steder af ret anseelig Tykkelse.

smaragdgrønne Tavler af saftigt Græs og med jævnt stigende brede Skrånninger helt op til de afslebne, kullede Fjeldtoppe, har man svært ved at forstå, at det er det samme Land, hvor man i Vinterstormen måtte bøje sig frem i en Vinkel på femogfyrretyve Grader, for i det hele taget at kunne holde Balancen. Og har en Byge lige fejet hen over Fjeldene, så Vandløbene trækker deres Sølvbånd ned over Dalsiderne, ja, da fatter man, at dette forunderlige Land har kunnet inspirere mange Lyrikere til de smukkeste poetiske Præstationer.

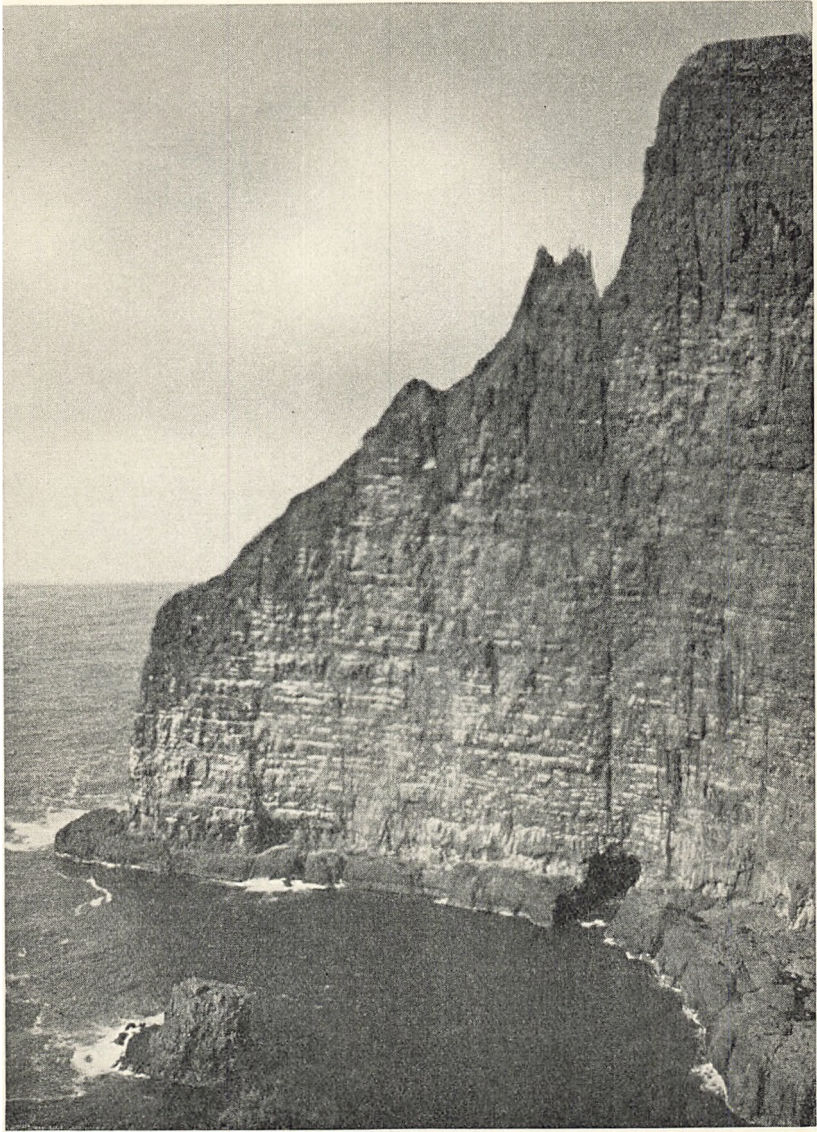
Og går man så en Sommerdag i den færøske »Bø«, Græslandet omkring Bygderne, indhegnet af ældgamle, primitive Stengærder, må Øjet frydes over det bløde Græstæppe, og det Mylder af Blomster, der gør »Bøen« til et skønt, broget Mosaik af røde, gule og blå spæde Planter. Netop spæde. For karakteristisk for den færøske Vegetation er dens Mangel på Højde. Kun omkring Husene i Bygderne, hvor de ligger og fjæler sig inde i Dalsænkningen, i Læ for det barske, åbne Hav, har Træer og Buske formået at udvikle sig, men oppe i Bøen, endsige Haugen eller Fjeldene findes ingen Planter, der når stort højere end til Anklerne. Havgusen, den salte, skarpe Havgus, har formået at knægte ethvert Forsøg på at hæve sig i Vejret.

I Bunden af Fjordene breder Dalen sig ud, strækker sig videre op mod

FOT.:GENERALSTABEN

Færøernes Ansigt mod Vest og Nord. Den vilde forrevne Kyst med Havet, der i evig Uro bryder mod Skær og undersøiske Rev

FOT.:GENERALSTABEN

— og de lodrette Bjergsider, hvor Fuglene ruger i Tusindvis. I en færøsk Sang hedder det: Havið troyt av at berjast (brydes) við teg, við tinar føtur hvílur seg.

FOT. IV. MÜNTHER

*Uigennemskuelig Tåge kan pludselig sænke sig over Øerne.
Her ses det, hvordan den hyller alt i sin Kappe,*

Fjeldkammene, og giver for en kort Tid Landet et mildere Præg. Elven, der har kæmpet sig frem ad Fjeldsiden, snart i Styrte på 10—20—30 meter og snart brusende over jævne skrånede Plateauer, falder til Ro, nu da den ser sig så nær ved Målet. Den breder sig ud, slår en Slynge på sig selv og lader Ørreden have Ro til i Sommeraftenen at smække Gabet op efter en letsindig Flue. Den er måske undervejs blevet bremset, har måttet samle Kræfter til det sidste Fremstød, og har midlertidigt lagt sig til Hvile som en Fjeldsø. Med klart og iskoldt Vand og nøgne Stenskrænter. Der har ikke været Tid til at tænke for meget på Rammerne.

Danskeren, der ikke selv har besøgt Færøerne, har den Opfattelse, at de altid ligger svøbt i Regn og Tåge. Og nægtes kan det heller ikke, at en stor Del af Året er det sådant Vejr, der præger dem. Meteorologisk Institut kan fortælle hvor stor en Procentdel af Årets Dage det regner — den årlige Nedbørsmængde er omkring 1500 mm mod ca. 600 mm i Danmark. Men hvad Meteorologisk Institut ikke kan fortælle om eller beskrive, er det vidunderlige, evigt skiftende Lys over de grønne Fjeldsider. Eller det enestående Syn fra en Fjeldryg ud over de andre Øer, der få Minutter før

FOT.:DANSK KULTURFILM

— og Seydamaðurin, Fårehyrden,
haster med sin Fjeldstav i Hånden af Sted for at nå frem, inden Tågen omslutter ham.

har været skjult i en ulden, grå Tåge, og som så pludselig dukker frem i et flimrende Sommerlys. Helt skyfri Sommerdage har Færøerne kun få af, og Sommertemperaturen stiger aldrig så højt, at Varmen ligefrem bliver trykkende. Snarere er det som en mild Septemberdag i Danmark. Til Gengæld er Vinteren også mildere. Længere Frostperioder hører til Sjældenheder, og Sneen ligger som Regel kun få Dage ad Gangen over Fjeldsiderne. Det er Golfstrømmen, den lykkebringende, der sender en varm Luftning op langs Øerne og »mildner Luften for de klippede Får«. Det kan også nok tiltrænges, for de skal hele Vinteren igennem klare sig selv oppe i Fjeldet.

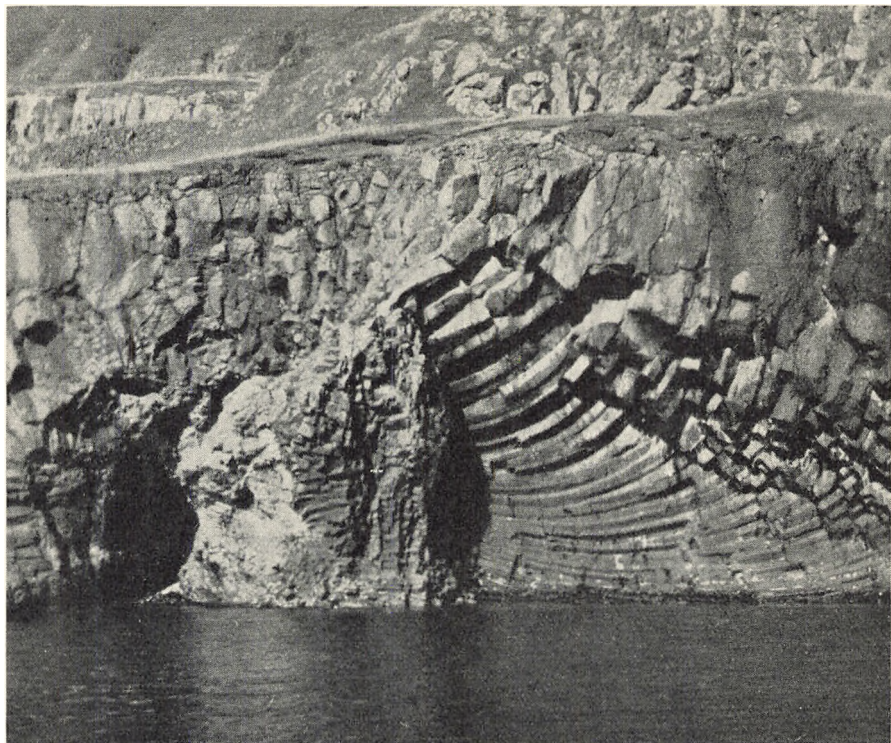
Men omkring disse Stensoklers Fod hvirvler Strømmen med en Kraft som den strideste Elv. I tidligere Tider, da Færdselen mellem Øerne for Størstedelen måtte foregå i Robåd, var al Sejlads bestemt af Strømmens Retning, og Færingerne forstod til Fulde at benytte sig af den. Skulde man til en anden Bygd, tog man dertil, når Vind og Strøm tillod det, hverken før eller senere. Og lå så Bygden på en af de mindre Øer og Besøget — det være sig Doktor eller Præst, der havde måttet vove sig ud — strakte sig i Langdrag,

FOT.: LEO HANSEN

»Urosignalet er højt i Thorshavn«.

FOT.: RICH. THOMSEN

Basalten viser sig i sære Formationer på Klippesiderne.

ja, så måtte hans Velærværdighed eller Lægen bie til Omstændighederne tillod at Rejsen genoptoges. Nu stamper små Maskinbåde sig Vej mellem Øerne, men stadig tages der, som af gammel Vane, tilbørligt Hensyn til Havets Luner. Og så indgroet er denne Respekt for Naturens Almagt i Færingens Sind, at en bestemt Tidsangivelse eller selv et konkret Svar på Spørgsmål, hvis Besvarelse Vejret ingen Indflydelse har på, er yderst vanskeligt at hale ud af ham. »Jeg ved ikke« og »måske« er hyppigt anvendte Gloser. Heri ligger imidlertid ingenlunde et Tegn på manglende Beslutsomhed, men en nedarvet, ydmyg Erkendelse af Naturens Overmagt. I Vinternattens Mulm og Mystik. Under Havets og Orkanens Tordnen er Færingens Sind modnet. Han tager derfor stille, tavs og indadvendt mod den korte, idylliske og vidunderskønne færøske Sommer.

LIDT OM DET FÆRØSKE FOLK OG DETS SKIKKE

Af H. M. DEBES

SOM bekendt blev Færøerne koloniseret af nordmænd, der under Harald Hårfagers voldsherredømme måtte fly land og rige. Det var småkonger, jarler og fribårne mænd og kvinder, der lagde ud fra deres fædrelands kyst og sejlede nord i hav for at skabe sig nyt hjem på de hidtil ubeboede øer. Men i tidens løb blev det norske blod blandet op med dansk, således at der i dag næppe findes en færøsk familie, der ikke blandt sine forfædre tæller en eller flere danske. Dette skyldes de danske embedsmænd, og særlig præsterne, der alle hyldede det gamle ordsprog: »så mange børn, så mange velsignelser«. Således havde Sandøpræsten Clement Laugesen Follerup i 2 ægteskaber 23 børn, provst Peter Helleesen Viborg 21 børn i 2 ægteskaber og provsten Andreas Djurhuus 16 børn i 4 ægteskaber. Deres børn blev færinger, hvis efterkommere i dag tæller tusinder. Hver gang en af kongsgårdene var uden fæster, skulle præsterne nok sørge for, at det blev en af deres sønner, der fik gården; det gik måske heller ikke altid så ærligt for sig. Døtrene sørgede de for at få giftet med odels- og kongsbønder. Men trods det danske og måske også keltiske islet, kan man dog sige, at det færøske folk har bevaret mere af den norske mentalitet end af den danske. I vikingetiden stod Færøerne, Island, Shetlandsøerne og Norge i livlig forbindelse med hinanden; de var jo alle runden af samme rod. Men efterhånden sakkede Færøerne agterud og tabte næsten helt forbindelsen med europæisk kulturliv. Men man levede et meget inderligt fællesliv, hvor hjælpsomhed og trofasthed var fælles for rige og fattige.

Jeg skal her lige nævne et par enkelte skikke. Historien fortæller; at højsalig Valdemar Atterdag fejrede sit bryllup i dagene fem. På Færøerne har man endnu den skik, at brylluppet skal fejres i 3 dage: dagen før brylluppet, den såkaldte bryllupsaften, selve bryllupsdagen og afskedsdagen. Bryllupsaftenen kl. ca. 20 samles brudeparret og de ankomne gæster ved et veldækket aftenbord. Der serveres, efter gammel skik, kolde kogte lammehoveder med varme kartofler og blodpølse. Derefter brød med mange forskellige slags pålæg. Dertil rigeligt med snaps. Derefter kaffe eller the med kager. Herefter begynder den ældgamle kædedans fra middelalderen, som varer til midnat. Til middagen selve bryllupsdagen serveres gerne 3—4 retter

mad, suppe, steg og dessert. Hertil rigeligt med drikkevarer, som består af akvavit, cognak og portvin. Til et sådant bryllup kan der være op til 500 gæster. Da så store lokaler, der kan rumme alle gæsterne, ikke kan skaffes, må der spises i flere hold. Brudedansen begynder så snart alle er færdige med at spise. Forrest i kæden danser forsangeren, herefter brud og brudgom — hvis præsten er med til brylluppet, danser han foran bruden — og så brudens og brudgommens familie og de øvrige gæster. Brudedansen betragtes nærmest som en hellig dans. Den gamle brudevis, der er trykt i København 1677, er en religiøs vise og handler om Isaks giftermål. Den synges efter samme melodi som: Guds søn er kommet af himlen ned. Det første vers lyder således:

I ærlige brudfolk giver på agt
hvad vi for eder vil sjunge
om Isak den patriark,
hvor han sit giftermål finge,
deraf får I både trøst og lære
at Gud vil ægteskabs fordrer være,
om de mon hannem frygte.

Og dernæst følger 32 vers.

Derefter bliver sunget:

Kong Hans han sidder på København
han lade de lønnebrevne skrive
sender han dem til Nørrejylland
Erik Ottesøn at give.
Der kommer aldrig så rig en dronning til Danmark.

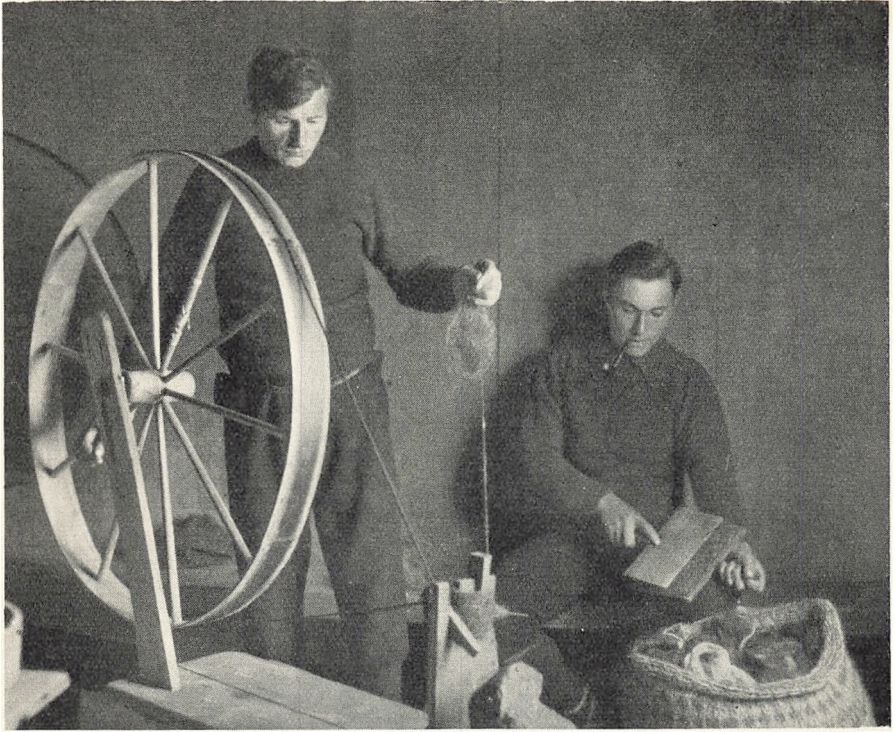
Samt de øvrige 40 vers.

Derefter følger:

Fisken tager sin føde i vand
og ørnen op under sin klo,
Herre Gud giv mig en staldbroder huld,
når jeg skal sætte mit bo.
Nu længes den herre af landet
hjem til sine kære.

Og de følgende 43 vers.

Under dansen står der to skænkere, og de skænker portvin og cognak til de dansende. Disse tre viser synges altid ved bryllupper, og når de er sunget, er den egentlige brudedans forbi, men dansen fortsætter til den lyse morgen.

FOT...LEO HANSEN

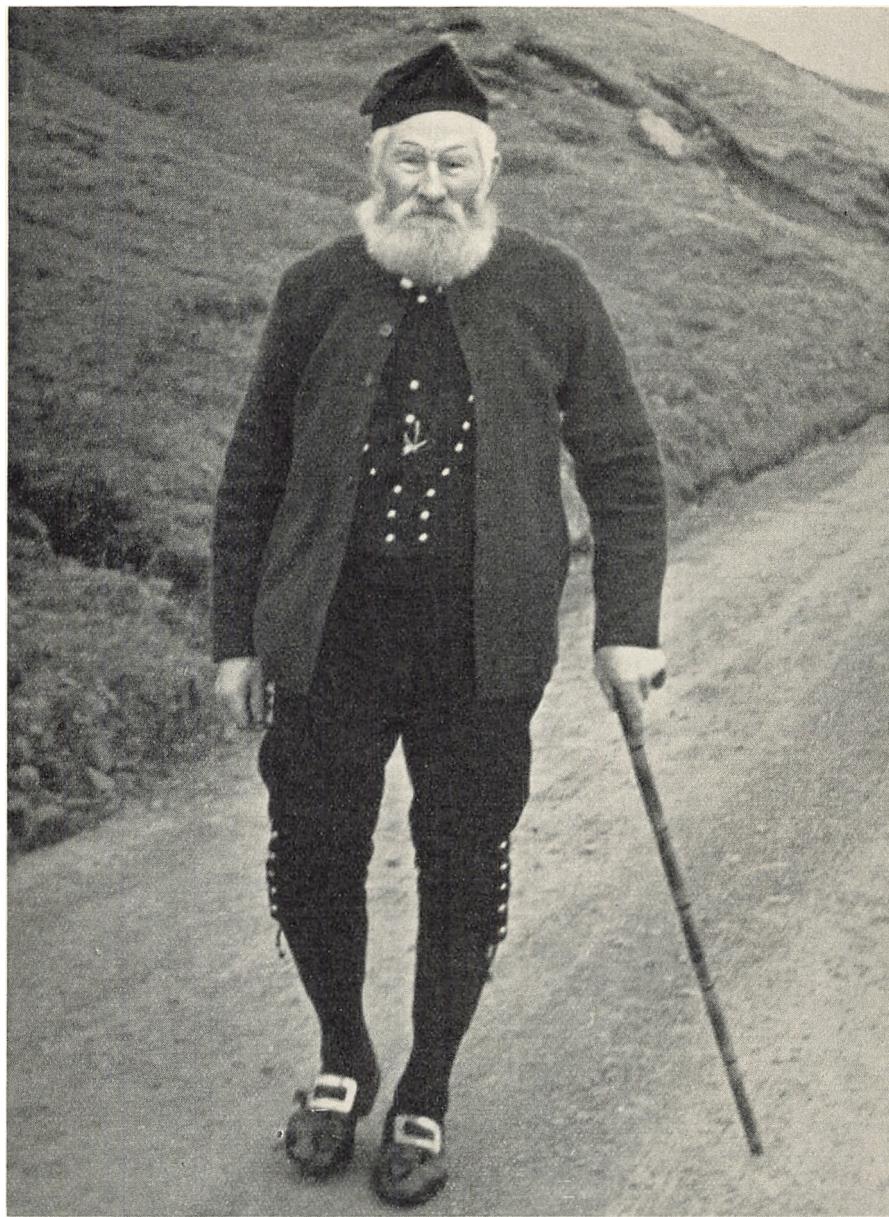
Ulden kartes og spindes.

Mange foretrækker endnu den gamle færøske rok, der drives med hånden, ikke som den danske med foden. Det er kun mændene, der betros dette arbejde.

Kl. ca. 10 afskedsdagen sættes der brudehus. At sætte brudehus: Et bord med dug på bliver stillet midt på gulvet. På dette stilles skåle og fade med kager og en anelig mængde flasker med cognak, akvavit og portvin, kasser med cigarer og cigaretter, samt adskillige glas. Bag bordet står brud og brudgom. Bryllupsgæsterne går ind en for en og overrækker bruden bryllupsgaverne, der som oftest består i penge. Brudgommen skænker cognac eller akvavit og byder cigarer, og er man et rigtigt mandfolk drikkes pægleglasset ud. Bruden byder vin og kager. Efter gammel skik skulle hver mand omfavne bruden og give hende et kys, men denne skik er nu ved at falde bort.

Det er gammel overtro, at når dreng og pige blev døbt i samme fad vand, blev der et parti af dem. Præsten i Kvívík kom en søndag til sin annekskirke i Hvalvík og tog ind hos kongsbonden i Ólavsstovu. Denne skulle have sin lille pige døbt. En af husmændene fra nabobygden, Streyrnnes kom også med sin lille dreng, der også skulle døbes, og efter skik og brug

Lidt om det færøske folk og dets skikke

FOT.: H. HERLOFF

Færøerne er et af de få steder i verden, hvor mændene endnu bruger nationaldragten. En pressefotograf mødte i sommeren 1950 rent tilfældigt denne ældre Færing paa vejen og tog det smukke billede af ham.

FOT.: S. LÜTZEN

Brudepar. Bruden i skarlagensrød silkekjole, kniplingsbesat silkekrave og krone af bånd i to farver. Brudgommen i nationaldragt: knæbukser, farvet vest og strikket trøje med de tolv sølvknapper i hver s'ide.

FOT.: S. LÜTZEN

En færøsk bondegård med tilhørende udhuse: hjallur (fornådshus), hoylæta (hølade), soduhus (korn tørringshus), fjøs (stald) og torvhus (til opbevaring af brændsel); bagved skimtes stuehuset.

skal drengbørn døbes før pigebørn uanset alder. Da drengen var døbt, gik kongsbonden hen — lige for øjnene af præsten, der jo ikke kunne protestere, da det var hans vært — tog dåbsfaldet, hældte dåbsvandet ud, hentede nyt i elven uden for kirkegårdsåsen, for, som han sagde, hans datter skulle ikke døbes i samme vand som fattigmandssønnen fra Streymnesi. De to børn blev en dag gift med hinanden, da de var blevet voksne — sådan kan det gå.

Når en kone havde fået et barn, måtte hun ikke komme i kirke, før hun var blevet indledt som kirkegangskone. Når præsten kom til bygden til højmesse, blev kirkegangskonen af en anden kone, kirkekonen, fulgt til kirke, og de blev siddende i våbenhuset, indtil præsten kom ud til dem. Kirkegangskonen skal rejse sig op og give præsten hånden, mens kirkekonen bliver siddende. Præsten læser en bøn og lyser velsignelse over dem. Så går præsten ind med de to koner og følger dem til deres pladser på kvindesiden.

Første gang en kone var ude, efter at hun havde født, måtte hun ikke gå over en å, men gå så langt, at hun kunne se kirken. En ung kone i Thorshavn, Marie hed hun, der kort forinden havde fået en søn, skulle hen til

købmanden. Nede i byens hovedgade kom hun i snak med den rare gamle Elsebeth, der gik og syslede udenfor sit hus. »Har De været indledt for Guds ansigt som kirkegangskone?« Nej, det havde hun da ikke. »Kom De så med ind med mig«. Og efter at være kommet ind bad gamle Elsebeth Marie sætte sig på en stol, selv tog hun en skammel og satte sig ved Mariens fødder, og med foldede hænder og himmelvendte øjne sang hun en Kingo-salme. Det var højtideligt, som om det var i en domkirke og ikke i et køkken i Thorshavn. Da salmen var til ende, sagde Elsebeth: »Nu kan De gå i Herrens navn, for intet ondt vil ske Dem«.

Når man skal skrive om husflid på Færøerne, er det strikningen, man tænker på. Træskæring har der ikke været ret meget af, og kunstvævning har ikke været kendt før i den nyere tid. Men strikket har der været fra Arilds tid i et utal af mønstre, der alle har navn f. eks. halvstjerne, helstjerne o. s. v. eller efter den person, der i sin tid skabte mønstret, Mariemønster, Annikamønster o. s. v. Efterhånden gik dog brugen af mønsterstrikningen næsten

Træt efter den lange vandring over fjældet har postbudet sat sig til hvile på en sten, før han begynder omdelingen af posten i bygden.

FOT.: H. HERLOFF

FOT.: S. LÜTZEN

Fisker i sin hjemmedragt: trøje af naturfarvet uld i sort, hvidt og gråt. Huen med sine tolv rynker vil beskytte ham mod trolddom.

FOT.: S. LÜTZEN

Ung kongsbondekone fra Færøernes næstmindste beboede ø i sin hjemmespundne og strikkede trøje, naturfarvet uld efter et af de gamle mønstre.

FOT.:DANSK FOLKEMUSEUM

Ung pige i den færøske nationaldragt, fotograferet foran korsranken i Nær kirke.

FOT.: ERIK PETERSEN

*Færøske skolebørn.
Drengene bærer de karakteristiske mønsterstrikkede trøjer.*

helt i glemmebogen. Dette skyldtes for en stor del de mange fabriksstrikkede varer, der gennem forsendelsesvarehusene flød ind over øerne. At mønsterstrikingen igen kom til ære og værdighed, skyldes hendes Majestæt, Dronning Alexandrine, der for ca. 20 år siden foreslog at lade de gamle særprægede mønstre samle og udgive og således blive bevaret for eftertiden. Resultatet af Dronningens ønske blev, at i dag er de færøske mønsterstrikkede trøjer kendt over hele verden, selv på New Zealand kender man »The Faroe Islands jersey«.

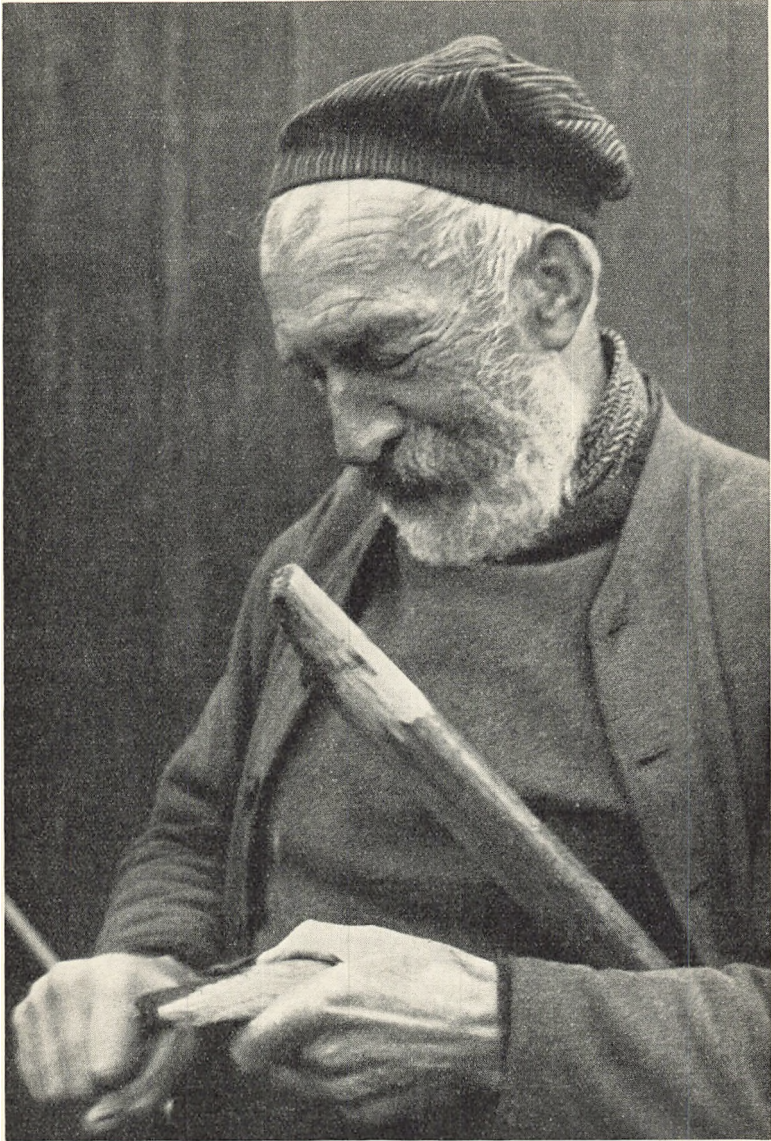
Færøerne er et af de få lande i verden, hvor man endnu bruger sin nationaldragt både til arbejde og til fest.

En nordmand sagde engang, at kvindedragten fra Hardanger og den færøske mandsdragt var de smukkeste nationaldragter i verden. — Den almindelige kvindedragt består af en rød og blå mønsterstrikket trøje med korte ærmer og snøret ned foran med en snor i trøjens farver, rød- og blåstribet, lægget skørt af hvergarn, trekantet franskmønstret mousselins tørklæde med frynser, hvis ender foran er stukket ned bagved snøringen, mousselinsforklæde og på hovedet en lille kyse af brokade, blomstret

FOT.: S. LÜTZEN

Firsårig fiskerkone i søndagsdragt. Hun har arbejdet hårdt hele sit liv og er mor til ni børn og bedstemor til toogtyve.

FOT.: U. M. P.

Det siges, at alle færøske drenge er født med en åre i hånden. Lommekniven følger dem også livet igennem, og de bruger den med stor færdighed.

silke eller også baldyret, den har kulørte silkebånd, blå eller røde, der knyttes i sløjfe, og med nakkesløjfe i samme farve; hjemmegarvede fåreskindssko med røde flettede bånd til at binde op over vristen.

Den almindelige mandsdragt består af sorte vadmelsbenklæder med fem sølvknapper ved knæene, sort klædevest med sølvknapper, en brun, naturfarvet kofte, af hjemmevævet vadmél, strømper i samme farve og kulørte hosebånd; på hovedet en hue, der særlig til yngre personer er af rødt og mørkeblåt sribet hjemmevævet hvergarn, og til ældre mørkeblå og lysere blå. Stadsdragten består af hvide eller lyseblå strømper, dertil sko med sølvspænder, sorte vadmelsbenklæder med 3 sølvknapper ved knæene og desuden sølvspænde. Vesten bruges for det meste rød med broderier og knappet med sølvknapper, men man ser også hvide eller lyseblå; herover en strikket trøje, der når ned til hofterne og er åben foran og med 2 rækker sølvknapper, 12 i hver side og holdt sammen foroven med et sølvspænde. Trøjen er enten ensfarvet mørkeblå eller mønstret mørkeblå og lyseblå. Hertil den sædvanlige færøske hue.

Kvindens fest og brudedragt, der kaldes Stak, har samme facon som en fransk selskabsdragt fra Marie Antoinettes tid. Den sys i en af følgende farver: Skarlagensrød, himmelblå eller græsgrøn og som oftest af silke. Livet er stramtsiddende, snøret foran med sølvkæde og maller, en stor hvid silkekrave med knipling om, tillige sølvbroche og bælte. Nederdelen, der er 4 meter vid, er foroven lagt i dybe læg, der falder i bløde folder, hvide eller røde strømper og lavhælede sko med sølvspænder. På hovedet bæres en krone af silkebånd i 2 farver.

Således ser da den færøske brud ud, og har hun en smuk skikkelse, som de almindeligvis har, er hun et virkeligt indtagende og stolt syn, og i den kreds af unge og pæne piger, der deltager i brudedansen, virker hun som en dronning.

*Tegning fra vestre våg i Thorshavn, 1884.
Klipfisken er lagt til tørring på bådene.*

FÆRØSK SPROG I SKRIFT OG TALE

Af CHR. MATRAS

FOR en forfatter som J. C. Svabo (slutningen af det 18 århundrede) var færøsk et fordærvet sprog, og et sprog, der gik sin undergang i møde. Ganske vist var der teoretisk set en mulighed for at redde sproget: man kunde give det dets renhed igen ved at udrydde alle de fremmede, mest danske, ord, der i tidens løb var trængt ind i talen, og ved i de islandske skindbøger at oplede ord til afløsning af disse fremmede elementer. Det vilde blive en besværlig vej, og selv om det måske lod sig gøre, var det højst tvivlsomt, om færingerne vilde vedkende sig det produkt, der herved vilde fremkomme. Nej, bedst var det nok at lade sproget dø i fred og ro — og så i øvrigt lade folket lære *rent* dansk (*i stedet for det halvfærøske* hjælpesprog, man brugte i omgang med danske), da dette sprog dog taltes i »hjertet af staten«. Alligevel, mente Svabo, lønnede det sig at beskrive sproget, som det var nu, for at efterkommerne kunde se, hvordan det havde været i vor tid. Dette vilde Svabo gøre, i form af en færøsk-dansk-latinsk ordbog. Senere optegnede han også en stor del af den færøske folkeviseskat samt udarbejdede et glossar over sjældne ord i viserne.

Svabo lod i sine arbejder færøsk fremtræde i al sin nøgenhed eller, rettere sagt, i en nødtørftig funkisdragt. Men i hundredåret for Svabos fødsel gjorde hans slægtning V. U. Hammershaimb den mageløse opdagelse, at man kunde give sproget et værdigere udseende, hvis man lånte frakke og hat, ja, hele dragten fra tiptiptipetc.-oldefaders garderobe. Som sagt så gjort, og nu fremstod der en herre, der var yderst respektabel, og som faktisk blev lyst i kuld og køn af de andre nordiske sprog. Norden havde fået et nyt skriftsprog, og det lignede så at sige islandsk op ad dage. Men — og dette må forbavse nutidens lidt nærsynede filologer og matematisk strenge lingvister — det viste sig, at den hammershaimbske sprogdragt ikke alene var en kuriositet, men i virkeligheden en ganske praktisk habit. Og den har færøsk sprog haft på nu i mere end hundrede år.

For at få et indtryk af det, der her er sagt, er det nødvendigt at vise en prøve på de to tidsaldres retskrivning. Eksemplet er et af de folkevisekomkvæder, som både Svabo og Hammershaimb har optegnet.

Svabo:

Orlov umbiun vear.
arliir Menn,
Dans skuljun vear fremja,
eer ikkji Dêavur enn.
Orlov umbiun vear,

Hammershaimb:

Orlov umbiðjum vær,
ærligir menn,
dans skulum vær fremja,
er ikki dagur enn.
Orlov umbiðjum vær.

(Vi beder om orlov, ærlige mænd, vi skal fremme dans, det er ikke dag endnu. Vi beder om orlov).

De to mænds — vi kan sige: de to tidsaldres — syn på sproget var væsensforskellig. Svabo ser og hører kun det talte sprog og gengiver det så nøjagtigt, det er ham muligt, mens Hammershaimb ligesom gennemlyser hvert ord og derved får frem det oldnordiske (islandske) billede bag ordet. Men det var ikke bare i det enkelte ord, at Hammershaimb så fortiden åbenbare sig gennem nutiden. Det samme fandt han i sproglæren, især i formlæren. Han opdagede, at hvis man inddrog hele det kendte færøske sprogmateriale i sin undersøgelse, d. v. s. foruden nutidens tale sproget i stednavnene og den middelalderlige folkeviser, vilde man kunne sætte sammen en så godt som oldnordisk grammatik. Man skulde bare passe på ikke at lægge så stor vægt på det altfor nutidige og ikke lade et eneste vidnesbyrd om gammel form undgå sit blik. I den ånd er hans »Færøsk grammatik« (1854) skrevet, og denne hans sproglære har, især i sin omarbejdede skikkelse i »Færøsk Anthologi« (1886—91), og mest indirekte, haft en kolossal betydning for opbygningen af et færøsk litteratursprog. Der blev nemlig — så sent som i 1908 — af den senere provst J. Dahl udgivet en skolegrammatik, der

fand over de 2de bestandte Gjffluend, hi. her
 kunde paa glænde. 2, at disse 2de Gjffluend,
 og Solitanderne end, maatte staa i
 iakt, og det offentlig paa Olai Læsting
 for Gjængelæde, Følgeri Ord (og det almind.
 sklige Ord) 3, at man betragte
 de Solitanderne end nu bestemmelse Lovord,
 mig!

Underdanig

Kjøbenhavn d. 1 Febr. 1783.

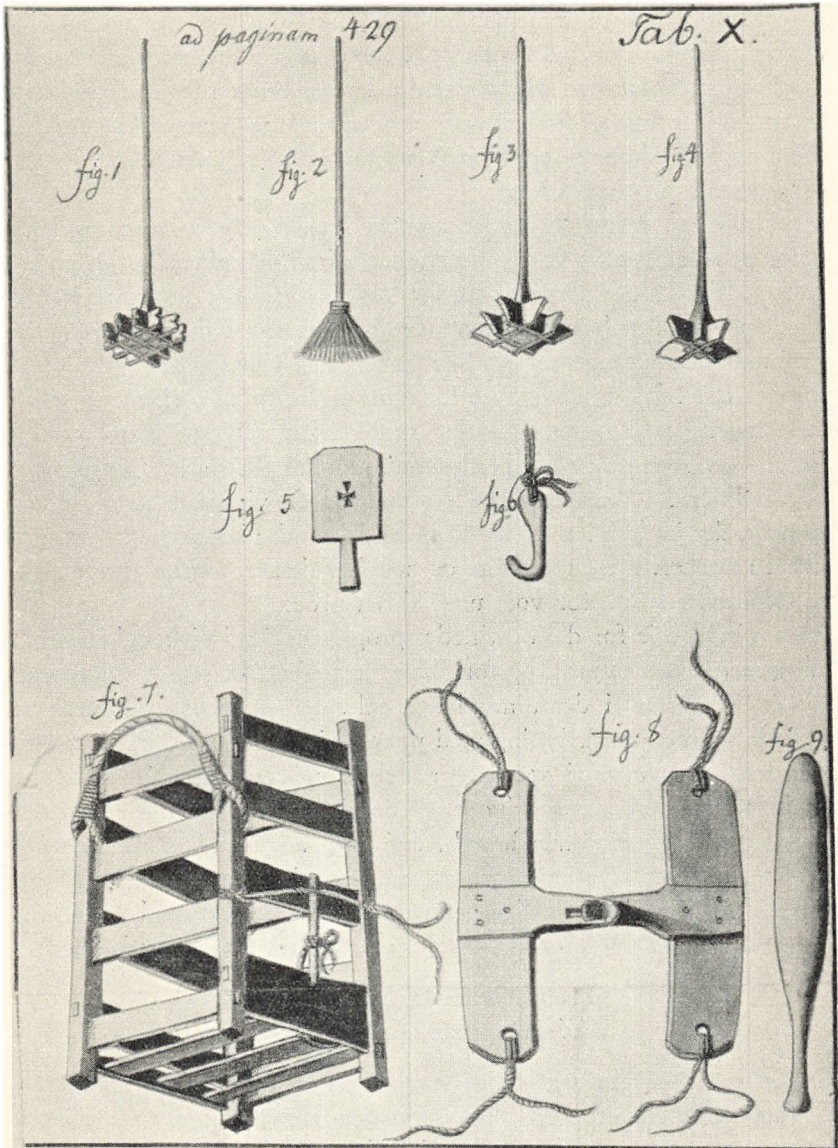
Svabo

til Gjæmaltbaaren
 for Conferensraad Erichsen

Slutningen af en indstilling fra Svabo til konferensråd
 Jon Erichsen, hvori han meddeler, at eddersuglen på
 Færøerne er ved at blive udryddet og foreslår en kgl.
 anordning for at beskytte fuglene.

Svabo forsynede sine »Indberetninger fra en rejse til Færøerne«, 1781—82 med tegninger og tavler, der skulde anskueliggøre teksten. Her er en af dem: En Mand, der spinder Hamp. På næste side ses nogle brugsgenstande, hvoraf flere endnu bruges.

*Fig. 1, 3 og 4: træpinde til omrøring i grød og jævning;
 2: flødepisker; 5: banketræ til tøjvask; 6: krog til op-
 hængning af gryden over ildstedet; 7: tremmekasse til
 transport, ophænges på 8: der lægges over besteryggen;
 9: kølle til korntærskning.*

ikke alene fulgte Hammershaimb, så langt som det var muligt, i opstillingen af bøjningsformer, men også konstruerede de manglende led i bøjningssystemet. Herved var der skabt det grammatikalske idealbillede, som er en nødvendighed for ethvert skriftsprog, og igennem lærerskole, højskole og folkeskole er grammatikens krav blevet indarbejdet i den yngre generations sprogbevidsthed.

Men hvordan er nu forholdet mellem idealet, der jo som regel kun bestemmer retningen af vore bestræbelser, og så den aktuelle sproglige virkelighed, det vil sige: det talte sprog? Vi kan sige, at talesproget kan engang imellem være lidt besværligt for idealisterne, for dem, der ønsker at følge grammatikens strenge regler. Der kan f. eks. nævnes det forhold, at talesproget står lidt vaklende over for omlyden af *a* (til *ø* el. *o*), og selv hos de mest regelfaste forfattere — det gælder bl. a. selveste grammatikens forfatter — vil man på dette punkt finde ikke få eksempler på tilsyneladende inkonsekvens. I virkeligheden har man til en vis grad bøjet sig for talesproget, der jo også i andre henseender er mindre konsekvent, end grammatikeren præker. Men i det store og hele har den teoretiske grammatik været en udmærket støtte for vort unge skriftsprog.

En påviselig sejr for det opstillede sprogideal, der i virkeligheden omfatter langt mere end ortografi og formlære, er genindførelsen af genitiven. Genitiv er, eller var, i det almindelige talesprog nærmest rudimentær. Man klarede sig med omskrivning med præpositionsled (*húsið hjá manninum* = mandens hus), eller, i specielle tilfælde, med anvendelse af akkusativ i genitivs funktion (*sonur bóndan* = bondens søn). I denne lille revolution var det egentlig Hammershaimb, der førte an, idet han i sin oversættelse af den islandske »Færingesaga« anvendte genitiv i samme udstrækning som i islandsk. Men det egentlige gennembrud skete først med J. H. O. Djurhuus, der, med enestående sans for sprogets vellyd, kunde digte strofer som disse:

Fram mót landi *hvíttra fanna*
skúma drekar *óðalsmanna*.

Og nu er genitivens stilling så stærk i færingers sprogbevidsthed, at selv en folkelig bibeloversættelse kan bruge den til overflod. De virkelige stilister bruger den dog med en vis forsigtighed.

Af det her sagte vil det fremgå, at færingers har lagt deres skriftsprog i et plan, der hæver det over det skødesløse, det tilfældige, i dagligtalen, de ofte modstridende tendenser såvel med hensyn til udtale som form — samt over dialekternes babelske forvirring. Men hvordan er så den vilde natur, som disse sprogets urtegårdsmænd har avet eller prøver på at ave? Færøsk tale falder i en række dialekter, der i nutiden mest afviger i lydlig hen-

FOT.: H. HERLOFF

De gamle færøske huse, der her ses i forgrunden, var dækket med græstørv; neden under fandtes birkebark, næver, importeret fra Norge. Barken er vandtæt og meget holdbar. I baggrunden ses nye bygninger med moderne tag.

Lyderslev d. 15te Marts
1897

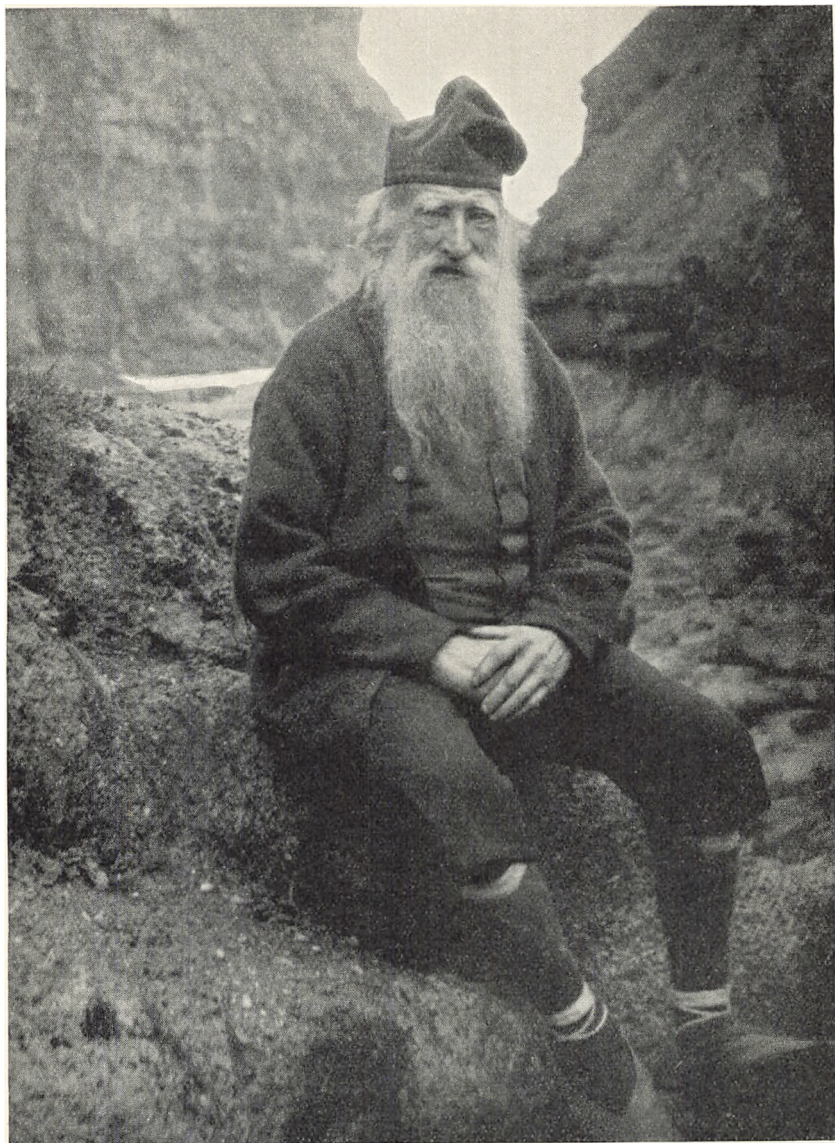
Herr Premierlieutenant Bruun!

Take for deres brev
og tillid til mig som censor
af deres værk om Færøerne.
Det skal være mig en glæde
at gennemgå deres Kladder
og gøre mine bemærkninger
derved til overvejelse. De
skriver en så god og tydelig
hånd, at jeg med Lethed vil tæn-
ne gøre det. Send de så bare
deres manuskript (vi få vor
post fra Storhedinge), og kom
så selv bagefter til os (helst over
Flarise, hvor vor vogn skal af-
bringe Dem, når de melder det
i forvejen, hvad dag og med hvil-
ket Tøj de kommer) og skynd Dem
så ikke altså meget med at tage
bort igen; - fy har Kapellan og Kun-
derfor nok afre nogen tid tid

Hammershaimbs håndskrift. Begyndelsen af et brev til den senere kendte forfatter, kaptajn Daniel Bruun, der 1929 udgav sin store bog om Færøerne: Fra de færøske Bygder, samlede Afhandlinger om gammeldags Sæd og Skik.

Provst V. U. Hammershaimb (1819—1909). Færing, præst og provst på Færøerne, senere i Lyderslev på Sjælland. Han genskabte i 1846 det færøske skriftsprog, der gik af brug ved reformationens indførelse og gav det i »Færøsk Anthologi« (1886—91) dets nuværende udseende.

FOT.: HANS M. DEBES

Den færøske forfatter, »Kviiviks Jógván« fotografert uden for sit hjem; han er firsindstyve år og en af øernes mest kendte lyrikere.

seende. Nogle af dialektforskellene er gamle, andre måske kun ca. 300 år. Det gælder, som man vil forstå af det foregående, de fleste af disse lydligje ejendommeligheder, at de ikke udtrykkes i skriftbilledet, da alle dialekter vil føle sig hjemme i det arkaiserende og derved rummelige skriftsprog. Når man nu skriver *langur*, *Jógván* o. lign., vil disse former nogen steder blive udtalt *langur*, *Jággván*, andre steder *lengur*, *Jeggván*; ligeledes vil f. eks. *ein* nogle steder udtales *ajn*, andre steder: *ojn*. Men trods denne rummelighed er der dog i den nyeste tid ved at udvikle sig noget i retning af et normalsprog, en landsgyldig udtale, i hovedsagen bygget på skriftsproget og thorshavnsk. Visse dialektformer vil sikkert hos mange mennesker holde sig langt ud i fremtiden, mens andre efterhånden vil udviskes. Det øgede samkvem mellem mennesker i vore dage er ikke dialekten gunstig, og for ordforrådets vedkommende er der i praksis ikke nogen dialektforskel mere. Hertil bidrager bl. a. skriftsproget, der med den største beredvillighed optager ord fra alle landets egne. Men også folks ændrede levevis gør sit til at skabe et så godt som dialektfrit omgangssprog, nutidens arbejdsformer og produktionsmidler har ikke den stedbundne tradition bag sig, som det gamle bonde- og fiskersamfund havde.

Det med at udjage de fremmede elementer af sproget, sådan som Svabo påviste man måtte gøre, om færøsk skulde reddes fra undergang, det er noget, som de fleste færinger er fortrolige med i nutiden, og at man ofte har søgt råd hos islandsken — ikke gammelislandsk, men det moderne sprog — er der mange synlige beviser for i nutidens færøsk. Men også fra landsmålet, nynorsken, har man fået impulser til den bevidste målrogt, der kendetegner færøskens udvikling i de sidste menneskealdre. Mest har man dog fået fra egne kilder, fra folkevisesprog såvel som fra nutidens tale, idet man har udnyttet de muligheder, der ligger i selve sproget. Det er faktisk forholdsvist let at danne nye ord i færøsk, og egentlig er det moderne sprog et ganske smidigt redskab for tanke og følelse. I hvert fald kan der skrives så smuk og ren og nuanceret en færøsk prosa i vore dage, som ingen turde have drømt om for et par menneskealdre siden.

Det vil måske være en passende afslutning på denne artikel at give læserne en prøve på moderne færøsk skriftsprog. Jeg vælger et stykke af den færøske oversættelse af Johannes V. Jensens roman »Nornegæst«. Oversættelsen skyldes Tróndur Olsen, en af de bedste stilister i færøsk litteratur. Stykket er taget fra kapitlet »Bopladsen« (Byggin) og lyder så:

Føðingarstaður Gests á Sælandi
lá væl fjaldur, ikki við útsrendur
men inni á einum fjálgum firði

Gæsts Fødested paa Sjælland laa vel
gemt, ikke paa selve Kysten men
inde i en lun Fjord paa Storebelt-

Stórabeltismegin, væl inn frá munnanum.

Uttan av sjónum skuldi maður ikki hugsað, at her búði fólk á leið, haðani líktist strondin øll einum longum stongdum skógi, sum svam oman á sjónum, so lágt var landið. Aftan fyri leitistangan skeyt eitt annað nes seg út í sjógvín, ilt at siga, um hetta var ein geiri av somu oyggj ella ein onnur av hesum lágu donsku oyggjunum, ið flutu millum Eystrasalt og Kattegat.

Hímmalin gekk har við stórum skýggjum, sum flotoyggjar í spøkum ráki, oyggjar á havi og oyggjar á himmli, sjógvurin sjóðaði, víður og bláur var dagurin, fyrndarkvirrur, einans likkan og sjófuglurin lögdu ein veikan havtóna um strendurnar, dumbur skeyt kópurin upp við sínum vátu eygum og hugdi inn á land, húsagóri stóð upp um skógin og kópurin kendi royk honum ikki hóvaði, hann snerkti og rendi so aftur á høvdið í taraskógin millum klettur niðri á botni.

siden et lille Stykke ind ad Land til.

Ude fra Søen skulde ingen faa den Tanke at Kysten var beboet, herfra lignede den en lang allevegne lukket Skov der svømmede paa Bølgerne, saa lavt var Landet. Bagved hvor Kysten endte skød et andet skovklædt Næs sig ud i Søen, uvist om det var en Flig af samme Ø eller en anden af de lave danske Øer der flød mellem Østersø og Kattegat.

Himlen derover gik med store Skyer, som langsomt vandrende Øer, Øer i Havet og Øer paa Himlen, Søen brusede, vid og blaa var Dagen, urstille, kun Maager og Søfugle lagde en spæd Havmusik om Kysterne, stum kom Sælen op med sine vaade Øjne og saa ind mod Land, en Røgsøjle stod over Skoven, og Sælen fornam en Lugt der ikke huede den, kneb Næsen i og stod paa Hovedet ned mellem de store tangbevoksede Sten paa Bunden.

FOT.: SIGRID LUTZEN

*Kongsbondegården i Kirkjubø,
bygget over den gamle bispegårds stenfundament.*

HISTORISK OVERSIGT

Af CHR. MATRAS

I følge sagaen hed Færøernes første norrøne kolonisateur *Grímr kamban*, og hans bosætning skal have fundet sted på Harald hårfagers tid. Det sidste kan dog næppe passe, da hans sønnesøns søn nævnes blandt Islands landnamsmænd, og vi gør vist rettest i at antage, at den første norrøne kolonisation fandt sted kort efter år 800. Der er også en ejendommelighed ved *Grímr kamban*, nemlig hans navn; hans tilnavn må vist være af keltisk oprindelse (*kamban* kunde muligvis betyde den 'halte'), og i så fald må han have haft forbindelse med keltisktalende folk, før han bosatte sig på Færøerne. At Færøerne er blevet befolkede fra Norge, direkte eller over øgrupperne mod syd, kan der iøvrigt ingen tvivl være om.

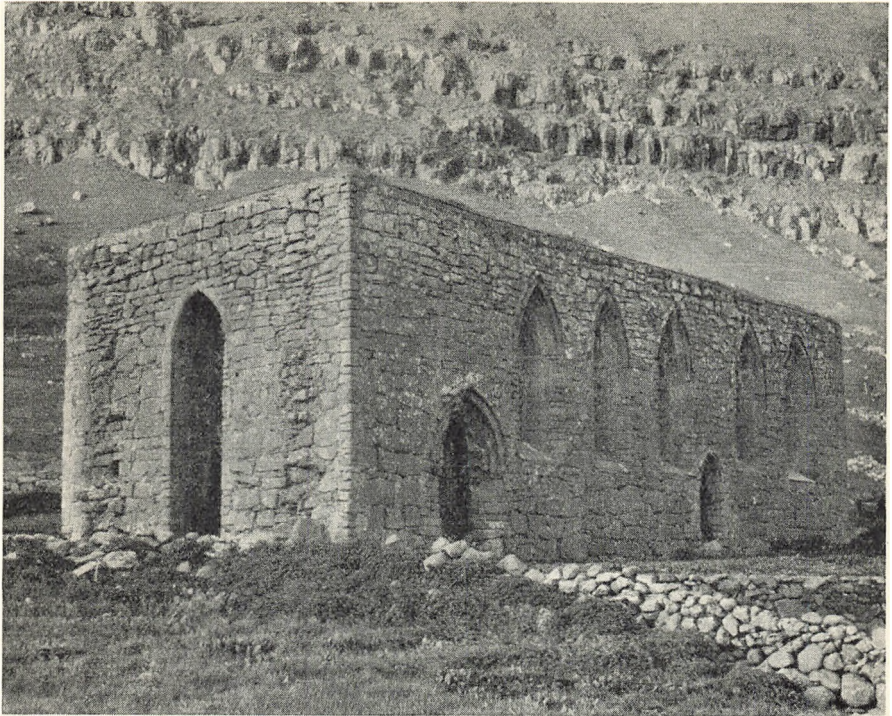
Men før nordmændenes ankomst havde landet været kendt og beboet af irske munke, de så kaldte *páper*, som de benævnes i islandske sagaer og i stednavne på de britiske øer, Færøerne og Island. Disse folk nævnes af en

irsk munk Dicuil i et latinsk værk fra 825, og her omtales nogle øer, som af alle forskere antages at være Færøerne. Hans ord om øerne lyder således: »Derhen sejlede irske eneboere og boede der i næsten hundrede år. Men ligesom de alle har været ubeboede fra verdens begyndelse, så er der nu ingen eneboere der på grund af norrøne vikinger. De (øerne) har fuldt op af får, og der er en uhyre mængde forskellige søfugle. Jeg har aldrig set disse øer omtalte i gamle skrifter.«

Det siger sig selv, at fra disse ejendommelige gæster fra Irland kan ingen del af den færøske befolkning stamme. Når der, i nogle keltiske låneord, et par personnavne og et enkelt stednavn, findes spor af berøring med keltisktalende folk, er det derfor indlysende, at det må skyldes indflydelse fra personer, der i vikingetiden kom fra landene i syd eller vest, hvad enten de var trælle eller frie mænd. Stort set var Færøernes befolkning, sprog og kultur af norrøn oprindelse.

Og det er et norrønt samfund vi læser om i den islandske *Færeyinga saga* (vistnok fra det 12. århundrede), med norrøn ret, og *alting* (det senere lagting) på Tinganes i Thorshavn. Sagaen behandler skikkelser og begivenheder fra det 10. og det 11. århundrede. Hvor historisk pålidelig sagaen er, er omtvistet, men det er sandsynligt, at den bygger på gammel færøsk tradition. Hovedskikkelserne er den kloge, underfundige og trolddomskyndige *Práandri í Gøtu* (Tróndur í Gøtu) og hans frænde, den lyse helteskikkelse, kristendommens forkynder *Sigmundur Brestisson*. Disse to høvdinges kamp om magten er hovedindholdet i sagaen. Trond, der skildres som alt andet end tiltalende, er en interessant skikkelse bl. a. ved sin træske kamp imod de norske konger, der stræbte efter at lægge Færøerne under norsk overherredømme, den politik, som Sigmundur just var et redskab for. Efter et forgæves forsøg på at få kristendommen indført på tinget i Thorshavn lykkedes det denne, senere, at overrumple Trond og med øksen over hovedet at tvinge ham til at lade sig døbe, hvorpå alle færinger antog kristendommen. Derpå rejste Sigmundur med velforrettet sag og — skat af Færøerne — tilbage til kong *Olav Trygvesson*, der havde udsendt ham. Senere fik Trond Sigmundur dræbt, og med list kunde han i sin levetid holde de norske konger på afstand, men efter Tronds død tog hans fostersøn *Leifr Ossurarson* øerne i len af Magnus den gode. — Færøerne, der hidtil havde været uafhængige, blev fra nu af norsk skatland.

Med kristendommen fik Færøerne et magt- og kulturcentrum på bispestolen i Kirkjubø. Her blev de færøske præster uddannede og blandt dem den senere norske kong *Sverre*. Den betydeligste bispeskikkelse synes at have været *Erlend* (1269—1308), han, der påbegyndte bygningen af den aldrig fuldførte gotiske domkirke i Kirkjubø. Erlend var også medvirkende ved

FOT.: LEO HANSEN

Ruinerne af domkirken på Kirkjubø, Magnus katedralen, fra omkring år 1300. Kirken, der aldrig blev fuldført, vilde være blevet anseelig. Langhuset med koret er 42 alen langt og 17 alen bredt. Murene er 14 alen høje.

udfærdigelsen af den eneste særfærøske lovforordning, det såkaldte »fårebrev«, *Seyðabrævið* (1298), der bidrog til at regulere samfundsforholdene langt ud i fremtiden.

For et land som Færøerne bliver forbindelsen med omverdenen let et problem. I den ældste tid havde færingerne deres egne skibe, byggede i Norge af norsk tømmer, senere foregik handelen mest med norske skibe. I en forordning af 1273 forpligter kong Magnus lagabøter sig at lade to skibe sejle mellem Færøerne og Norge. — Helt op i det 17. århundrede var Bergen den by, Færøerne havde mest med at gøre, og herfra tør man regne med kulturelle impulser middelalderen igennem og senere. Men på en eller anden måde har der også, i slutningen af middelalderen, været åndelig forbindelse med Island, noget, der har sat sit præg på den færøske folkevise.

Det norske riges forening med Danmark i 1380 har næppe medført nogen større ændring i Færøernes stilling: landet hørte nu som før til Norges krone. Det skal dog nævnes, at Norges mangel på sproglig modstandskraft

437

yllou hugi þá en hár fíra skollu þá máni þ' lío þu er þ' þær bezt
 þallm z skulast v' suo buot ap þingez urðu ony uran þd' ap líum
 þáum þoz auuogú um sumara z þam um haustt apund of þal z á
 gdi þm líu eyrendi sub se v' z suo þ' m' at hópdingiár mdu bama ap
 stude suo sem t' hópaz ozd' t' sene eoz líu fíra ella þaz eyngia þau
 etliga hápa þírodr m' suo z olast þaz.
 Þírat z sánliga lágo at hápu-ot' þu hápu-
 at gull óll þau land er nu líga und' na' v'
 stnd þyt oz þneyar hiatnd þaz eyar ob-
 gntud íem þyt v' þírat um oz þneyar z er
 suo lágo at a' v' an líe þgams' þam ap þazeynu t' na' at ozdlen-
 dinga at þal Gille lagm' læyr ozd' son þalþr ozd' dím z m' ad'
 þana líum þrande oz gotu þírat t' þírat en er t' uat' þuín þa:
 toki þm þell' toki líu þm máti líugi þára z daldíest líu eþru
 en er þr þazeyngar kuomu m' þund ol' kl' þa hár líu þm þm
 tal z áttá und þa þeynu lauk þm þa upp eyrende líu uat' þa er
 endi þau e' undir þuggu ozd'leádmgum z lagde þm suo at þm
 uill hápuat líat' ap þazeynu z þat med at þazeyng' lkaldu
 hápuat þau laug íem ol' kír letr' þm en í þell' þeynu þatíest.
 þat á ozdú kíl at þm mdu tákka þellu til þellu máll' ap þm þa
 vengum er þa voru þaz kónar ep þr vulldi þ' mal líumdu
 gum þínda bauu þm mím íem þ' voz' þomá ep þr uillou þm bo-
 st at þr er goþgázt' v' ap þ' skyllou gázt' hnd' ggn' z þíga ap þ'
 merozd z omáru-þím þazeyng' mím vdrast suo ozd' þal se gmr
 mdu áttá húnuz þat' mal mdu íauast ep þr uillae á undir
 þ' gga e' þu boerdi e' þo at til þell' máll' v' þláme stéþn' lagde
 þa v' þall' þat' gámg' v' þu boerdrast áttá þu t' línda þal z

En spalte af den berømte Flatbog med omtale af Færøerne.

FOT.: H. HERLOFF

Relikvigemme på den udvendige side af domkirkemurens korvæk. Det færøske vejr har taget hårdt på dette smukke arbejde: Kristus på korset mellem to kvindeskikkelser, Maria og Magdalena.

FOT.: SIGRID LÜTZEN

*Gammelt hus med lyre, i stedet for skorsten,
røgstue og glasstue, som fik dette navn, fordi der her var vinduer med glastruer.*

ikke var uden indflydelse. Dansk sprog trænger sig tidlig ind i skrift, og ved reformationen fik Færøerne som Norge dansk kirkesprog.

Ved reformationen skete ellers det, man skulde vente, nemlig at kongen tilegnede sig bispestolens jordegods, d. v. s. knapt halvdelen af Færøernes jord. Bispestolen selv blev nedlagt, Færøerne blev et provsti under Bergens stift, mistede sin præsteskoie og sin indfødte præstestand. At alt dette har betydet en kulturel og national svækkelse, kan der næppe være tvivl om, selv om det bør nævnes, at der efter reformationen oprettedes en latinskole i Thorshavn (nedlagt ca. år 1800).

Allerede i sagaen omtales Færøernes handel. Man solgte uld eller uldvarer til Norge og fik norske produkter, sikkert først og fremmest tømmer, i bytte. Handelen blev ellers af kongen i det 16. århundrede bortforpagtet til forskellige, mest til folk, der var bosat i eller havde kontor i Bergen, men i det 17. århundrede gik handelen over til et dansk kompagni, og i 1662 fik Christoffer Gabel, og senere hans søn, bevilling på enhandel. Dette tidsrum (1662—1709) står i det færøske folks bevidsthed som et mørkt kapitel i Færøernes historie. Fra 1709—1856 havde Færøerne kongelig monopolhandel.

FOT.: SIGRID LÜTZEN

*Sådan ser de nye færøske bygninger ud,
men manden bærer stadig sit hø hjem på den gammeldags måde.*

Det færøske samfund var efter reformationen og helt op til monopolhandelens ophævelse et statisk samfund, et isoleret bondesamfund uden udviklingsmuligheder. Men fri for ydre fjender var Færøerne ikke, både i det 16. og 17. århundrede hjemsøgte landet af sørøvere. Kun i den tid, da færingen *Magnus Heinason* (Mogens Hejnesøn) besejlede de færøske farvande, lykkedes det at holde disse uvelkomne gæster borte. Denne mand, der i 1589 på Christoffer Valkendorfs foranledning blev halshugget på Gammel Torv i København, står for færøsk bevidsthed som en nationalhelt. En skildring af det gamle færøske bondesamfund finder man i en bog af den danskfødte provst Lucas Debes (1673). Folket består i det væsentlige af bønder samt folk, der tjener hos eller arbejder for bønderne eller præsterne, hvilke sidste også var en slags bønder. Kongsbønderne, d. v. s. kronens fæstebønder, er, ved siden af en fåtallig embedsstand, den fornemste klasse i landet. Eksporten består så at sige udelukkende af uldvarer, forarbejdede af tyendet i bønder- og præstegårdene, mens fiskeriet for det meste kun tjener til selvforsyning. Skyggesiderne ved færingens liv dengang synes at begrænse sig til — bortset fra den hårde kamp mod naturen, som

FOT.:DANSK FOLKEMUSEUM

Et gammelt billede af en glasstue med bilæggerovn fra 1735. Man ser gennem døråbningen ind i røgstuen.

FOT.: SIGRID LÜTZEN

Ildstedet i en gammel røgstue, siderne er af træ, bunden af sten. Gryden hænger over tørveilden i en særlig konstrueret træstang, der kan gøres kortere og længere, så gryden kan løftes og sænkes. Røgen gik ud i rummet og op gennem »ljoren«, et firkantet hul i taget. Gennem åbningen tilvenstre i væggen lagdes gløderne ind i bilæggerovnen. Gulvet er stampet lergulv. For ca. 40 år siden forsvandt denne ældgamle idyl.

FOT.: SIGRID LÜTZEN

*Hovedindgangen til blokhuset i Kirkejubø.
Den oprindelige bygning stammer fra før reformationen.*

altid vil findes i et land som Færøerne — angsten og faren for sørøvere samt ulemperne ved handelen og vilkårlighed fra fogdernes side.

I åndelig henseende var det gamle bondesamfund præget af lutherdommen, selv om der vel fandtes såvel førkristelige som katolske levn. Præsternes autoritet var stor, måske i nogen grad fordi de var danske og altså talte samme sprog som Vorherre. Dansk havde som nævnt afløst latin og færøsk som religiøst sprog. Dette medførte, at al religiøs poesi blev importeret på et fremmed, omend beslægtet, sprog og at ingen færinger turde nærme sig det højeste i dagliglivets sprog. Men folket havde bevaret en dyrebar arv fra middelalderen i kædedansen og den dertil hørende folkevisedigtning på modersmålet. Denne uskrevne litteratur skulde senere bidrage ikke så lidt til at redde det færøske sprog fra undergang.

I administrativ henseende løsnedes båndene med Norge mere og mere, selv om Færøerne formelt regnedes til den norske krone. Handel og styre havde

FOT.: SIGRID LÜTZEN

*Interiør fra samme blokhus,
døre og trapper i et af de ældste rum på Færøerne.*

nu sit sæde i København, og i 1709 blev landet fra Bergens stift lagt ind under Sjællands stift og stiftamtmand.

Fra det 18. århundrede kan nævnes, at J. C. Svabo optegner ord fra det færøske talesprog samt en mængde folkeviser, noget, der fik betydning for den følgende tid. Også skipperen, bonden og digteren *Poul Nolsø's* arbejde omkr. år 1800 for at modernisere det færøske samfund, bryde monopolhandelens snærende bånd og oplære færinger til havfiskeri bør nævnes her, så meget mere som Poul Nolsø i nutidsfæringens bevidsthed står som en nationalhelt.

I 1814 blev Færøerne skilt fra den norske krone, og to år senere blev lagtinget ophævet, og landet blev gjort til et regulært dansk amt.

I det 19. århundredes første halvdel var landets betydeligste mænd mest optaget af digtning, folkløse, samt skabelsen af et fast færøsk skriftsprog. Først i 1840-erne opstår der ved *Niels Winther* en politisk og social be-

vægelse, hvis hovedresultat kan siges at være ophævelsen af monopolhandelen og lagtingets genoprettelse, ganske vist nærmest i skikkelse af et dansk amtsråd.

Monopolhandelens ophævelse (1856) blev et vendepunkt i Færøernes historie: det patriarkalske bondesamfund kom i opløsning, fiskeriet blev hovederhverv, og folketallet voksede kolossalt. Som en reaktion imod den opløsende eller forfladigende halvcivilisation udefra, der nu truede de værdier, som det gamle bondesamfund havde skabt eller bevaret, opstod der i sidste trediedel af århundredet en national bevægelse, hvis fornemste mål var at rejse og rense sproget og give det den plads, der tilkom det i kirke, skole og på tinge. I bevægelsens kølvand begyndte der at fremvokse en moderne færøsk litteratur.

Der er ingen tvivl om, at Danmarks politik i århundreder har været at knytte Færøerne så nær til Danmark som muligt, og man kan godt se den *selvstyrebevægelse*, der opstod ved århundredskiftet som en reaktion herimod. Forholdet var det, at skønt Færinger længe havde følt sig som et folk, vågnede de først nu rigtig til national og politisk bevidsthed, og fra skreven og uskreven historie hentede nu digtere og politikere deres våben i den nationale kamp, der nu begyndte. I 1903 udgav *Jóannes Patursson* sin bog »Færøsk Politik«, der blev enslags katekismus for den nationale politik, og i 1906 opstod selvstyrepartiet, der i en menneskealder havde til modstander sambandspartiet på Færøerne — samt Danmarks officielle politik. I 1920-erne blev forholdene mere indviklede, idet der opstod et socialdemokrati, som i meget indtog en mellemstilling mellem de to ældre partier, og noget senere Vinnuflokkurin (erhvervspartiet) eller, som navnet senere blev, Fólkaflokkurin (folkepartiet). Fra nu af kom de økonomiske faktorer til at spille en større rolle i færøsk politik, og da Patursson senere sluttede sig til folkepartiet, blev dette bæreren af den mest radikale selvstyrepolitik. Den nyordning, hjemmestyreordningen, der efter lange forhandlinger trådte i kraft 1. april 1948, fik ikke tilslutning fra folkepartiet, der senere har fået et endnu mere radikalt parti som medbejler, nemlig det republikanske parti, Tjíveldisflokkurin, der dog endnu ikke har haft lejlighed til at deltage i en valgkamp. Hvordan nyordningen vil virke i praksis, er det vel for tidligt at dømme om endnu. Visse stridspunkter er dog nu så godt som ude af verden, nemlig spørgsmålet om anerkendelse af sproget og af et eget færøsk flag.

FOT.: LEO HANSEN

De færøske bøndergårde er bygget så de ligger i læ i landskabet; her er en gammel gård fra øen Koltur.

LANDBRUGET PÅ FÆRØERNE

Af H. J. JACOBSEN

DER findes tre slags landbrug på Færøerne: Kongsgårde, Odelsbrug og Trøbrug.

Kongsgårdene, som udgør over halvdelen af øernes samlede jordegods og ejes af et fond, Føroya Jarðargrunnur. Disse brug bortfæstes i livsvarigt fæste med arveret for slægten efter bestemte regler. Dette har ført til, at de samme slægter kan besidde gårdene igennem lange tider, ja helt tilbage til reformationstiden omkring hvilket tidspunkt, denne ordning tog sin begyndelse. Brugsstørrelsen, som er meget forskellig, holder sig i det store og hele uforandret fra generation til generation. Fæstebønderne betaler en beskeden leje til grundejeren, for en middelstor gård ca. 70 kr. om året.

Odelsbrugene, eller selvejerjorden er ved idelig arvedeling kommet på så mange hænder, at man dårlig kan tale om brug mere. Med de arveregler, som praktiseres for disse ejendomme, er der faktisk ingen grænser for hvor småt odelsjord kan deles. Når et bo skal deles, er det en selvfølge, at den jord der er — selv om det er altfor lidt til et brug i forvejen — deles ligelig mellem alle arvingerne, og det forandrer ikke fordelingen selvom nogle af arvingerne bor i andre landsdele eller i udlandet. Dette forhold er selvfølgelig meget uheldigt for udnyttelse af jorden og virker i det hele

FOT.: H. J. JACOBSEN

Her er udsigt over en by med stor og god indmark, ryddet for sten, med høstakke og i forgrunden en kornmark.

taget lammende på landsbygdernes trivsel. Men det synes at være meget vanskeligt at bibringe befolkningen et andet syn på disse ting. Hvis der er tale om odelsgoods i udskiftet bygd, kan Landbrugsrådet modsætte sig den vidtgående deling af brugene, men det ser ud til, at denne bestemmelse hidtil ikke har været synderlig benyttet.

De ovenfor nævnte to former for landbrug har det til fælles, at de består af såkaldt gammelt marketal, det vil sige, at de besidder matrikuleret indmark (dyrket mark), som har alle rettigheder i udmarken til fårehold, græsning for storkreaturer, fuglefangst, tørvegravning o. s. v.

Trøbrugene. Disse er opstået ved frivillig eller tvungen afståelse af udyrket mark fra de førnævnte brug. Lovgivningen fastsætter ingen bestemt størrelse for disse brug, men loven er blevet praktiseret sådan, at en trø i almindelighed har en udstrækning af ca. 12 000 m² dyrkbar mark, altså et areal, som kan danne grundlag for hold af een ko og forsyne familien med kartofler, grøntsager o. l. Disse trøbrug er efter loven udelelige. Men desværre ser man ret hyppigt, at de ved arvedeling undergår samme skæbne som odelsjorden. Disse trøer besiddes enten på livsvarig lejekontrakt til en årlig leje af ca. 5 kr., eller også kan der erhverves skøde på dem til en pris af 25 gange lejen. Besiddelsesretten er dog betinget af, at trøen holdes

FOT.: H. J. JACOBSEN

Men store sten og klippeblokke ligger ofte spredt over markerne og vanskeliggør brugen af moderne redskaber og maskiner.

indhegnet og at der udføres et minimum af opdykningsarbejde på den. Trøbrugene har ikke, som de andre brug, rettigheder i udmarken. Dog er det mange steder sædvane, at trøbrugernes kvæg græsser frit i udmarken, og at disse brug får tilladelse til at grave tørv for en lille leje. De udmarksbrug, som har afstået trøen har græsningsret for får på den i tiden fra 25. oktober til 14. maj. Denne ret kan dog afløses med penge efter vurdering. Landbruget på Færøerne har lige fra først af været baseret på græsdrift, medens forholdene ikke har tilladt udvikling af egentligt agerbrug i nævneværdig grad. Overfladeformen, vejrforholdene, selve jordlagets beskaffenhed og fordeling har besværliggjort eller umuliggjort anvendelse af hesteredskaber. Dette har ført til, at man har udviklet en form for indmarksbrug, som for det meste har været baseret på håndredskaber. Hesten har nok været benyttet, men kun som lastdyr. Omdriften har været den enklest tænkelige: Efter vedvarende græs: et år byg gødet med staldgødning, så græs igen i 5 til 7 år, uden tilførsel af gødning i græsårene. Kartoffeldyrkingen har været holdt udenfor omdriften som et slags havebrug eller også som førsteafgrøde efter nydyrkning. Roeavl drives også i beskeden målestok som havebrug og kun til menneskeføde.

Nutildags har denne fremgangsmåde ændret sig derhen, at kornavlens er

FOT.: A. R.

*Med flid og slid kan jorden fravristes et godt udbytte.
Gartneri ved Kirkjubø.*

skudt ud, medens kartoffelavlens har vundet frem og er blevet en fast salgsafgrøde på mange gårde. De sidste år er den dog gået tilbage igen på grund af salgsvanskeligheder. Men man regner dog med, at dette forhold skal blive rent midlertidigt, idet man nu fra lovgivningshold er inde på at gøre det nødvendige for at skabe betryggende markedsforhold for kartofler.

Gennemgående giver græsmarkerne mere afgrøde nu end tidligere, idet man nu årlig anvender betydelige mængder kunstgødning.

Høet omsættes gennem kvæghold til kød og mælk. Det, der ikke benyttes i husholdningen, sælges til byggerne. Men mælkehandelen har store vanskeligheder at kæmpe med; bebyggelsen er spredt, brugene små og transporten, som hovedsagelig skal gå over sø, er dyr og uregelmæssig på grund af vej-

*Håndredskaberne holdes endnu i hævd de fleste steder.
Stengærdet skiller indmark fra udmark.*

FOT.: A. FALK RØNNE

liget. Mange steder kan bønderne derfor ikke regne med dagligt salg af mælk.

Indmarken er, som tidligere nævnt, fra gammel tid anlagt for håndredskaber. Dette forhold søger man at råde bod på ved grundforbedringen. Man anlægger lukkede dræn i stedet for åbne grøfter, rydder for sten, planerer overfladen og udjævner muldlaget, hvis dette er nødvendigt. Således søger man for fremtiden at gøre det muligt at omlægge indmarksbruget for hesteredskaber eller mekaniske redskaber. Man har forlængst indset nødvendigheden af at komme bort fra anvendelsen af den menneskelige arbejdskraft og fra det trælse slid med de gammeldags, langsomme arbejdsredskaber.

FOT.: NORDISK PRESSEFOTO

*Det kan have sine vanskeligheder,
naar kvæg og biler mødes paa de smalle landeveje, og den ene side som her
vender ud mod en dyb afgrund.*

Indmarkerne her er, ligesom andre steder, opstået ved gentagne nyindlæg af den udyrkede udmark. Herved er det enkelte brug kommet til at bestå af mange, spredte smålodder. En hovedbetingelse for at få anlagt markerne for bedre arbejdsredskaber er derfor udskiftning af bygderne. Den første udskiftningslov kom i 1926; men alligevel er der ikke udskiftet mere end ca. 12 % af bygderne endnu. Dette skyldes dog ikke manglende tilslutning fra bøndernes side, tværtimod er der et udtalt ønske i de fleste bygder om at få udskiftning.

Som man vil se, har indmarksbruget store vanskeligheder at kæmpe med, og man vil forstå, at det for de fleste brug ikke bliver til stort mere end selvforsyning. For træbrugene og odelsbrugene kan man sige, at hensigten er nået, hvis der produceres rigelig selvforsyning af mælk, kartofler, æg og grøntsager. Hvad der iøvrigt kræves, skal så komme fra andre erhverv, hovedsagelig fra fiskeriet.

Med hensyn til kongsgårdene, som for det meste er selvstændige landbrug, må der jo tillige være en betydelig produktion af salgsvare. Her er for tiden fårebruget det bærende.

Grundlaget for fårebruget er bejtestrækningerne i udmarken (den udyr-

FOT.: NORDISK PRESSEFOTO

*De færøske køer er lidt mindre end de danske.
Om sommeren finder malkningen altid sted ude, men i tågen kan det tit være
vanskeligt at finde køerne.*

kede mark), og driften lægges an på i så vid udstrækning som mulig at udnytte græsningen hele året rundt, uden synderligt tilskudsfoder af hånden. Udmarkerne drives i ret store brug, som for nogles vedkommende er enkeltmands eje. Men i almindelighed ejes og drives disse brug i fællesskab, snart af få, snart af mange ejere. På hvert af disse brug holdes en besætning af ganske bestemt størrelse. Fårene ligger i udmarken fordelt i små flokke, som hver for sig holder til på et og samme skarpt afgrænset område. Bestanden holdes vedlige med tillæg af egen avl. Nyt blod indføres ved køb af væddere, når dette skønnes nødvendigt.

Hvert brug har sit særlige indregistrerede ørenmærke. De enkelte lodsejere i udmarksbruget kan enten eje fårebestanden i fællesskab og dele udbyttet efter den enkeltes andel, eller også kan de have særeje, således at hver lods ejer har sine egne får i det antal, han er berettiget til. Lovgivningen favoriserer den første form, medens tendensen for øjeblikket svinger til gunst for den sidste. Fra gammel tid har udmarkerne været afgrøftet med åbne grøfter, som er blevet vedligeholdt ved, at en fast årlig arbejdsydelse er blevet lagt på hver enkelt ejer. Denne foranstaltning har haft overordentlig meget at sige for fåreavlens trivsel og har været benyttet som målestok

Landbruget på Færøerne

FOT.: NORDISK PRESSEFOTO

Fjeldgangen er endt. Fårene samles i folden ved foden af fjeldet, hvor de bliver sorteret.

FOT.: NORDISK PRESSEFOTO

Når tillægsdyrene er blevet taget fra, sendes lam og slagtedyrl med postbåden til handelspladsen.

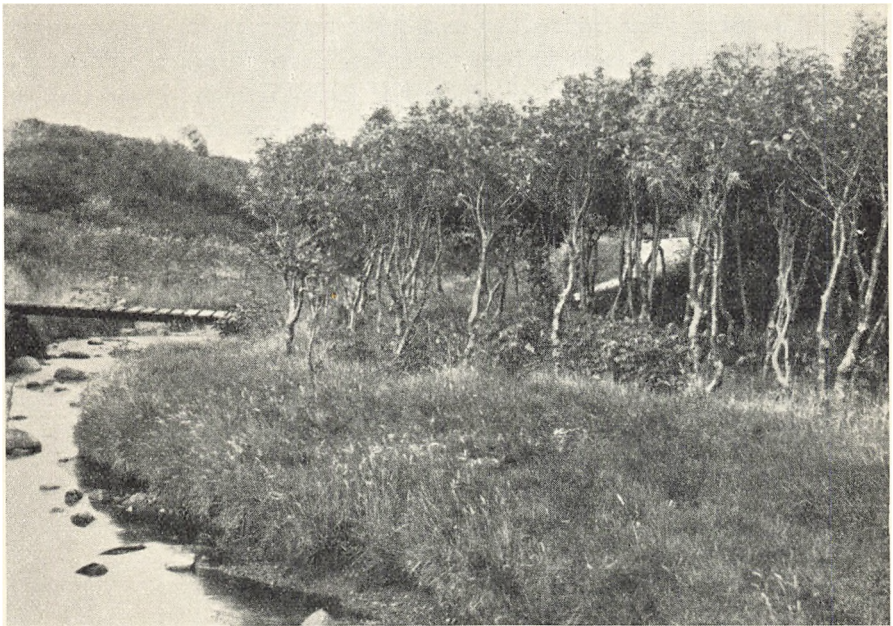
FOT.: V. MÜNTHER

*Det typiske færøske får med sine lam —
I den barske og hårde verden er det rart at have en god mor at ty til.*

for, om et brug har været velholdt eller ej. Nu er denne gamle brugsmåde så godt som forladt de fleste steder til stor gene for udmarksbejterne. Ellers kan man på de fleste områder konstatere god fremgang i fårebruget. Man er f. eks. mere og mere gået over til at opføre solide læhuse til fårene i udmarken indrettet til fodring med hø og kraftfoder. Nu tildags holder man altid foder i beredskab, som fårene kan ty til, hvis sne skulde forhindre dem i at ernære sig i det fri. Man giver dyrene medicin for sygdomme og parasiter, vasker dem for utøj og sørger for i større udstrækning end tidligere at holde en sund og livskraftig bestand. Dette har da også givet sig udslag i bedre udbytte og langt sikrere driftsresultat end tidligere. Hertil kommer, at dyrene får en langt humanere behandling nu om stunder end tilforn. Man læser så tit i tidsskriftsartikler af fremmede forfattere, at fårene på Færøerne holdes i vild tilstand i udmarkerne. Dette er helt forkert; fårene nyder røgt og pleje, man bibringer dem bestemte vaner, som er nødvendige for drivning og for hensigtsmæssig udnyttelse af græsningen,

man fodrer dem og holder dem i hus, når dette er nødvendigt og leder avlen efter ganske bestemte principer, værner dem mod sygdomme o. l., kortsagt de får nu en røgt og pleje, som i mangt og meget kan stå mål med den, der bliver stalddyrene til del.

Krigs- og efterkrigstiden har ikke været gunstig for de små landbrug, idet fiskeriet har haft så gode indtjeningsmuligheder, at det ikke har kunnet betale sig at ofre tid på landbruget. Samtidig har der været rigelig adgang til vellønnet daglejerarbejde i alle disse år. Derfor ligger såvel odelsbrug som træbrug for tiden i stor udstrækning mer og mindre ubenyttet hen. Og man kan forstå, at den tanke kan opstå, om det nu ikke er forkert at opretholde disse småbrug, og om man ikke skulde søge at gennemføre en lovgivning, som tog sigte på at samle disse ubenyttede småbrug til selvstændige landbrug — ud fra den tankegang at dette vilde nyttiggøre jorden i langt højere grad for befolkningen. Efter den indstilling jordejerne har, er der imidlertid intet som tyder på, at en sådan reform skulde være forestående. Tværtimod hænger man lige saa fast ved jorden som tidligere; ingen vil af fri vilje sælge eller afstå jord under nogen form. Denne hængen ved jorden, som i de sidste 8 år ikke har haft nogen synderlig betydning,

*Fra en plantage i nærheden af Thorshavn,
træerne er små og forkrøblede; det skyldes den stride blæst og den altfor lune vinter.*

FOT.: ABSALON JOENSEN

kan måske forstås ud fra den kendsgerning, at disse småbrug som bierhverv til fiskeriet har været af overordentlig stor betydning for fiskerbefolkningen og har hjulpet dem igennem mange trange år, da hovederhvervet havde trange kår og ikke kunde skaffe sine udøvere det nødvendige. Under sådanne prøvelser har man lært at se på småjordbruget som en betryggende reserve at falde tilbage på, hvis alt andet glipper. Man har af skade lært, at havet er ikke til at stole på; tredivårene med deres markedssammenbrud og fiskerierhvervets fuldstændige forarmelse er i frisk erindring. Derfor vil man ikke under nogen omstændigheder af med sin trø eller sin odelslod.

I de senere år har der været stigende interesse for havebrug. Der er opstået gartnerier hist og her med dyrkning under glas o. s. v. Ligeledes er det blevet ret almindeligt at anlægge en lille prydhave ved huset, hvor man så planter træer og buske og blomster. Omkring århundredskiftet blev de første forsøg gjort med anlæg af plantager på udmark. Siden er disse forsøg blevet udvidet, og nu sidder man inde med betydelig erfaring for hvilke træarter, der trives, og hvilke fremgangsmåder der bør anvendes. I øjeblikket er der 6 plantager på øerne, og en til er under forberedelse.

For en fremmed, som kommer fra et agerbrugsland, vil landbruget på Færøerne vel synes betydningsløst og nærmest uberettiget. Dette er dog ikke rigtigt. Landbruget har trods alt en uvurderlig betydning for befolkningen. Den materielle side af sagen er berørt ovenfor. Hertil kommer det faktum, at mindst de to trediedele af alle hjem har jordtilliggende. Hvor små og karrige disse jordejendomme end er, bibringer de dog ejerne en følelse af, at de ejer noget, at de har foden fast på hjemlandets jord, som det hedder på færøsk. Og dette er et socialt gode, som ikke kan værdsættes højt nok.

FOT.: ERIK PETERSEN

Grindedrab.

Maleri af den færøske maler Samuel Joensen-Mikines.

GRINDEFANGST FISKERI OG STØRHVALFANGST

Af P. M. DAM

GRINDEFANGST

Mor der kommer grind i dag; jeg har drømt det! — Det er dejligt min søn! — Jeg går op på fjeldet, ud til »eggjarnar« (randen af fuglebjergene vest på øen) for at se efter grind. Det sker, at man ved udkig fra fjeldet ud over det vide hav får øje på en grind.

— Gå i Guds fred. Vi har, som det er skik og brug fra gammel tid, rensed grindetønderne og spækkasserne. Skulle det ske, at du får øje på en grind, og Vor Herre lader den dø, er alt klart til saltningen. Og det plejer sådan at være, at når grindetønderne er tømte og rensede, kommer grind igen. Sådan har det været hele mit liv. Gå, min søn.

Og inden middag rungede ned over bygden: »Grindaboð!»

Sådan gik det den gang, og sådan er det så mange gange gået.

Det herlige budskab giver ekko over hele øen og farer videre fra ø til ø.

FOT.: NOE-NYGAARD

*Det er et malerisk syn
at se bådene samle sig for at begynde jagten på hvalerne.*

Nu er der telefonforbindelse overalt på øerne, og grindebudskabet bliver telefoneret til de forskellige beboede steder. Før i tiden, da man ikke havde nogen telefon, blev der tændt bavnere, som man kunne se på de andre øer. Man kaldte det for at »glāða grindaboð«, ryge grindebud. Bavnere blev tændt på de forskellige steder, alt efter hvor grinflokken befandt sig.

»Grindaboðini« — grindehvalerne kan komme på alle årstider, men august, højbjergningstiden, er den rigtige grindetid — går som en hypnotiserende strøm igennem befolkningen, vækker i alle unge som ældre mænd en utæmmet jagt- og sportstrang, der får dem straks og uden mindste tøven til at tage afsted for at jage og dræbe grinden. De gør det uden hensyn til, hvor de er stedt, eller hvad de bestiller. Ja, man har gang på gang oplevet, at selv deltagelsen i højmessegudstjenesten ikke kan holde på dem, skønt kirkegangen på Færøerne bliver taget meget højtideligt, så højtideligt, at de fleste steder får børnene overhovedet ikke lov til at gå ude og lege, mens man er i kirke.

Der er ikke noget, som kan holde de raske mænd tilbage. For en fremmed er det ejendommeligt at se, hvor spontant de forlader deres arbejdspladser — inden- eller udendørs — og iler hjem efter »grinderetskaberne«: et på

FOT.: NOE. HYGGAARD

*Den traditionelle »Grindaregn«,
der næsten altid indfinder sig ved Grindedrab, er ved at trække op.*

et langt træskaft fastgjort hvalspyd til at stikke hvalerne med, den store grindekniv, der har ligget parat, blankpudset og skarpslebet, til grindedrabet, den store grindekrog — beregnet til at hugge i de sårede hvaler for at kunne trække dem til båden og dræbe dem, og ikke at forglemme grindestenene, som ved udkastningen fra båden frembringer skum, der giver hvalerne indtrykket af, at de er inde ved brændingen ved land, og i følelsen heraf forandrer de straks deres kurs i modsat retning.

Forsynet med grinderedskaberne iler mændene til grindebådene, små åbne robåde eller åbne både med installeret motor; nu bruges der også større motorbåde til at drive grinden ind på hvalpladsen.

Det hele går med lynfart.

Det varer kun et øjeblik fra »grindabođini« lød, til grindebådene med skummende fart haster ud af fjorden. Det samme sker i nabobygderne og over alt, hvor afstanden til grinden ikke er så stor, at det på forhånd er håbløst for mændene at nå til grindedrabet.

Bådene samles hurtigt omkring grindeflokken, der som regel tæller flere hundrede hvaler — ja, det er sket nogle gange, at man i et grindedrab har aflivet indtil 1000 hvaler.

Der findes særlige grindeformænd til at holde orden på hele jagten og

gangen under selve grindedrabet; bådene, de sejler med, kendes på formandsflaget.

Man ser også en og ofte flere både med et klædningsstykke hejset op i masten. Dette skal tjene til at vise, hvem der først er kommen til grinden og har retten til »finningarhvalin«, og dels til at vise folk fra land samt de nærliggende fiskerbåde, at man har fundet den af alle så stærkt attråede grind. Det er nemlig sådan, at den båd, der først kommer til grinden ejer den største af grindeflokkens hvaler som findeløn, medens den, der fra land først får øje på grinden og råber grindebud, får hovedet af en stor hval.

Når bådene er kommet til grinden lægger formændene »slagplan« og bliver enige om, hvilken strategi, de skal bruge, hvordan de skal ordne den store flåde af »jagere«, der har indfundet sig for at deltage i jagten.

Rådslagningen går næsten hurtigere, end man kan beskrive den. Formandsbådene stryger med fuld fart forbi hinanden, og med råb og fakter meddeler formændene deres indforståelse med, at man ordner jagten i overensstemmelse med de århundredgamle erfaringer. Men da mandskaberne på de andre både også er fuldt ud på det rene med, hvordan man har at forholde sig under jagten, er formændenes arbejde under selve jagten let. Dog kan det en sjælden gang ske, at der opstår bitre fejder mellem formændene om, hvor man skal jage grinden, idet den kan blive placeret således overfor to eller flere grindehavne, at der kan være lige store chancer for et succesfuldt grindedrab, hvadenten den bliver jaget til den ene eller den anden af stederne. De enkelte grindeformænd ønsker hver for sig helst grinden drevet ind til den grindehavn, hvor de selv har hjemme. Det kan hælde, at en sådan fejde ender med, at grinden undslipper.

Bådene sejler i en bestemt orden. Forrest i dem står »kastarin«, der ved udkastning af grindestenene har til opgave at genne grinden i havn.

Hele jagerflåden er ladet med en sitrende spænding. Grindeflokken er nemlig ikke altid lige villig til at lade sig drive ind i fjorden. Den stritter imod. Hvis dyrene kendte deres styrke, ville det være en let sag for dem at pulverisere deres forfølgere. Men den er så sørgelig uvidende om sine vældige kræfter. Det hele, flokken kan bringe det til, et at forsøge på at dykke, svømme et langt stykke vej under vandfladen og flygte. Men grindehvalerne er pattedyr, og må komme op til vandoverfladen for at ånde, — og så har de hele jagerflåden over sig igen, og jagten fortsætter med uformindsket styrke. Som regel føjer grinden sig og lader sig jage til den blodige skånselsløse slagtning. Men det sker dog, at den bliver ved med at dykke og forsvinde, til det lykkes for den at undslippe forfølgerne.

Mændene har så ofret tid og kræfter til ingen nytte. Men de gør det med glæde igen, om det skal være; de gør det for sportens skyld.

Det er et storslået syn at se den store flåde af både fare skummende afsted i kapløb med hvalerne, der boltrer sig elegant i søen. Robådene med de stærke roere skyder lige så god fart som motorbådene, selv om jagten ofte strækker sig over lange strækninger og kan vare i flere timer. Spændingen og jagtens ophidselse holder al træthed og udmattelse borte.

Når grinden er kommet ind på fjorden, er første afsnit af jagten overstået. Flokken ligger og »grindar«, d. v. s., at den er faldet til ro; der høres en hvislende, men velbehagelig lyd fra den; den ligger og leger, dykker, kommer op igen for at ånde, udblæser sin søjle af vanddamp gennem åndehullet, glider så ned i vandet igen for lidt efter at stige op for at ånde og blæse. Dette gentager sig, så længe den ligger i ro og mag og gasser sig.

Den store flok, som under jagten spredte sig over et stort areal, hvor så godt som alle hvalerne var synlige, er nu tilsyneladende skrumpet ind til nogle få hvaler; men det kommer af, at hvalerne har klumpet sig sammen under vandet, hvor de ligger og gnider sig op ad hinanden. Man mener, at det er denne gnidning, som afstedkommer den nævnte hvislende lyd.

Men pludselig kan der komme uro over flokken. Den går på et strejftog i fjorden for at orientere sig om bundforholdene.

Men den må ikke få lov at til at blive for godt kendt med stedet. Det vil vanskeliggøre grindedrabets, når det skal finde sted.

Så snart vandstandsforholdene passer — man må på de forskellige steder have en bestemt vandstand, for at kunne begynde grindedrabets — bliver der givet ordre til »at holde grinden til«, d. v. s. drive den ind til een for grindedrabets egnet strandbred.

Bådene — til selve grindedrabets bruger man næsten udelukkende robåde — bliver — efter at de har indtaget en mængde sten, ordnet i en række, der danner en bue udenom grindeflokken.

Jagten mod hvalpladsen begynder nu med en behersket udkastning af sten. Flokken viger mere og mere, og efter som faten ind mod land øges, forstærkes den skumskabende stenkastning, og så snart grinden har forceret farten i en sådan grad, at der i dens kølvand rejser sig en række skumprøjtende bølger, og man skønner, at den har fået føling med havbunden, tager den dertil udvalgte formand et hvalspyd og stikker en af de bageste hvaler. Drevet af smerter, styrter dette dyr sig med dødsangstens fortvivlede kraft ind imellem flokken af hvaler foran og spreder skræk iblandt dem, så de også forstærker farten yderligere og styrter sig som besatte mod land. Der råbes og skrives, man larmer med årene, og stenedkastningen forstærkes til det yderste. Man gør det i den hensigt at forskrække hvalerne,

men også fordi man selv er kommet i ekstase. Og i løbet af nogle minutter er grindedrabet i fuld gang. Både og hvaler raser omkring hinanden. Bådene vipper som proppe i det oprørte hav. Nogle af mændene ror, andre står parat med hvalspydene, grindeknivene og krogene for at stikke eller hugge og halsskære de hvaler, der kommer indenfor deres rækkevidde. Der er dem, som har så sikker en hånd, at for hver gang, de bruger hvalspydet, dør en hval. Men kampen synes ellers ulige. Hvordan kan menneskene i de skrøbelige åbne både, kun bevæbnede med de almindelige grindedræberedskaber, driste sig ind mellem disse rasende uhyrer og optage kampen med dem? Det sker også af og til, at en hval med sin vældige hales kast rammer en båd og slår den i stykker, så mændene må springe i havet. Det er uhyggeligt at se dem svømme mellem de kæmpende hvaler og blive samlet op af de nærmeste både eller prøve på at redde sig ved at svømme i land . . . Også inde fra land angribes hvalerne. Forsynede med grindeknive og kroge vader og svømmer dygtige grindemænd ud til hvalerne, der er løbet fast på sandbunden. En håndsbredde bagved åndehullet skærer de hvalerne i nakken og jager knivbladet ned mellem nakkehvirvlerne og ind i rygmarven og afliver dem. Derefter hugges grindekrogene fast i de dræbte hvaler, så de kan blive trukket op på strandbredden af menneskene inde på land.

Under selve jagningen af grinden ind mod strandbredden bliver der passet på, at folk ikke får lov til at samles i selve strandkanten, der hvor grindedrabet skal foregå, og som grinden med fortvivlelsens vildskab svømmer ind imod. Man tror nemlig, at en bevægelig folkemængde inde på strandbredden virker afskrækkende på hvalerne og således kan bevirke, at de dykker og forsvinder ud på fjorden igen.

Men så snart drabet er i fuld gang, strømmer grindedrabsmændene fra landjorden og den store tilskuerskare ned til stranden for i åndeløs spænding at iagttage drabsprocessen. Og alle der overhovedet er i stand til at gå, er på benene for enten direkte at deltage eller bare være tilskuer til den store fangst, der virker som et vældigt, men også noget blodigt og dramatisk skuespil.

Grindedrabet er overstået. Som det er sket gennem århundreder, blev det dog hvalerne, der trak det korteste strå.

Strandbredden er overstrøet med døde hvaler, og valpladsen er rød af dyrenes blod.

Selv om alle, der deltager i grindejagten, har stor erfaring og øvelse, vil der altid være enkelte hvaler, som det ikke lykkedes straks at få dræbt, men som alligevel er blevet stærkt såret, og som raser omkring på den blodfarvede fjord. De forfølges af nogle motorbåde, der prøver på at harpunere dem, hvilket som regel lykkes til sidst.

FOT.: JUEL NIELSEN

*Grindevisens omkvæd lyder således: »Raske drenge,
grind at dræbe, det er vor lyst«. — Her går jagten løs
ved Thorshavn, mens byens borgere ser til.*

FOT.: NOE. NYGAARD

*Grinden er drevet ind mod kysten
og angribes også fra landsiden af de ventende mænd —*

En del af de hvaler, der ikke rendte sig fast på strandbredden, blev nedstukket og sank til bunds. Straks efter drabets afslutning bliver en flok grindemænd sat til at fiske disse hvaler med store dertil indrettede kroge og trække dem ind til strandbredden. Andre mænd bliver sat til at nummerere og vurdere de enkelte hvaler.

Det gælder om at få opfiskningen, vurderingen og nummereringen så hurtigt som muligt fra hånden, så delingen af fangsten kan finde sted.

Så snart udregningen af fordelingen er foretaget — hvilket som regel sker i løbet af nattetimerne — kan fordelingssedlerne uddeles i morgengryningen.

Men i tiden efter drabet, og til fordelingssedlerne kan afhentes hos sysselmanen, er der fest, liv og glade stunder.

Fangstmændene har faaet tørt tøj på, spist det første lækre måltid hvalnyrer, grindekød og spæk. Beboerne på drabsstedet har nemlig ret til straks, når de første hvaler er døde, at forsyne sig med grindekød og spæk til kogning til fangstmændene fra de andre pladser.

Der tales med venner og bekendte om tidens vanskeligheder og alt det, der er sket siden sidst, man så hinanden.

FOT.: NOE. NYGAARD

— der forsynet med knive og kroge
vader og svømmer ud for at aflive hvalerne og hale dem i land.

Så går turen til grindedansen i stedets dansestue. Her er Grindevisen, af Pløyen, der var dansk amtmand på Færøerne, den første vise, der bliver sunget . . . Og efter den følger de berømte færøske kæmpeviser og kærlighedskvad . . .

Der er ikke tale om nogen hvile. Dansen den går til den lyse morgen, til fordelingssedlerne udkommer.

Når sedlerne på hvilken hval, der tilkommer de enkelte, er kommet folkene i hænde, gælder det om så hurtigt som muligt at finde sit nummer, få hvalerne parteret, så man uden unødvendig forsinkelse kan komme hjem med byttet i fersk og uskadt tilstand. Thi forsyningsmæssigt har grindekødet og spækket den allerstørste betydning i fiskernes og arbejdernes daglige husholdning. Spæk og grindekød er en yndet middagsmad i alle færøske hjem. Man opbevarer grindefangsten på den måde, at en del af kødet bliver vindtørret, resten ligesom spækket enten lage- eller tørsaltet.

Ved videnskabelige ernæringsmæssige undersøgelser af færingernes føde og almindelige levemåde er det fastslået, at grindefangsten har spillet en enorm rolle for folkesundheden. Det viser sig nemlig, at grindespækket, som spises ikke alene til grindekødet, men også til brød, til tør såvel som til halvtørret

FOT.: NOE. NYGAARD

*Slaget er endt,
og strandbredden er dækket med døde hvaler.*

fisk, er tætpakket med de livgivende a-vitaminer, som man på de mælke-, smør- og grøntsagfattige Færøer så hårdt trænger til.

Fordelingen af grindefangsten er en meget interessant social foretæelse.

Færøerne er inddelte i bestemte grindesysler. Når en grind bliver dræbt, får alle i det syssel, hvor drabet foregår, sin andel af grindefangsten — uden hensyn til om de har deltaget i grindedrabet. Denne ordning har indebåret et meget værdifuldt socialt gode for de syge, enker og faderløse, som ikke har været i stand til at være med til grindefangsten.

Fordelingsformen er noget forskellig i de forskellige grindesysler.

Suderøen kan tages som det mest typiske og det radikaleste eksempel. Her har man gennemført et 100 % ligedelingsprincip. Hele fangsten bliver fordelt mellem øens samtlige beboere med lige stor portion til hver enkelt uden hensyn til rigdom eller fattigdom eller til, hvorvidt man har deltaget i grindefangsten eller ikke.

Medens selve fangstudbyttet således bliver fordelt med lige stor andel til hver enkelt af øens beboere, er man enedes om, at betalingen af den erstatning, som skal erlægges dem, der under grindedrabet har lidt skade på materiel eller anden måde, skal fordeles mellem øens kommuner i forhold

til deres folketal, d. v. s., at skadesudgifterne betales af skatteborgerne i forhold til den enkeltes skatteevne.

Ligesom fuglefangsten — at ligge i fuglebjergene, ofte i ugevis for at fange fugle med ketscher — har grindefangsten gennem tiderne været en uimodståelig fangst- og sportsattraktion for unge såvel som ældre. Man kan ikke tænke sig noget morsommere og mere spændende.

Men der spores måske tegn på, at den nye tid, der nu er trængt ind i det igennem århundreder isolerede og afsides færøske samfund med sin stadig stærkere og stærkere påvirkning ude fra den store og moderne verden, er ved at ændre folkets indstilling også på dette område.

FISKERI

»Føroya uld er Føroya guld« er et gammelt ordsprog, der viser, hvilken rolle landbruget engang spillede på Føroyar.

Dengang var det øernes hovederhverv. Nu har forholdene ændret sig totalt. Det alt dominerende erhverv er fiskeriet. Dog lever der i hver enkelt færing en stærk hang ved jorden.

Men omstillingen fra at være en decideret landbrugsbefolkning med fårehold som den bærende faktor til at blive en lige så afgjort fiskerbefolkning er en proces, der vel ikke er overstået, men som er i fuld udvikling, måske på sit sidste stade eller så nær sin afslutning, at allerede de første efterfølgende slægtled for den overvejende del af befolkningens vedkommende vil være slugt af de interesser, der knytter sig til fiskeri og søfart. Samtidig vil bonde- og landbrugsstanden svinde ind til en om end altid meget værdifuld så dog stadig mindre og mindre minoritet i det færøske samfund.

Indtil slutningen af det 19. århundrede blev fiskeriet på øerne drevet med de små åbne både, en særlig færøsk bådetype, der med sin eventyrlige sødygtighed har vist sig så fortrinligt egnet til de færøske farvande. Fiskeriet foregik udelukkende omkring øerne.

Som bierhverv tjente fiskeriet dengang hovedsagelig selvforsyningsformål. Men der var dog tale om en mindre eksport af tørret og af saltet fisk. De ældste driftsforhold var, at storbonden ejede fiskebåden, og det var faktisk ikke tilladt de ubemidlede at drive fiskeri med anden end den dem anviste båd — et slags fiskeristavnsbåndsforhold.

Småbådsfiskeriet foregik med håndline. Langlinefiskeriet var dog kendt og blev drevet af enkelte både, dog altid i mindre stil og kun til bestemte tider af året.

Strømforholdene omkring øerne er meget indviklede og farlige. Den, der

FOT.: NATIONALMUSEET

Sådan sled de gamle færinger ved årerne i robådene.

driver fiskeri med de små færøske både, og som ikke er i besiddelse af den fuldkomne kendskab til strømmens gang og de særlige lokale forhold med de mange holme, undervandsskær og strømpynter, kan let risikere at forulykke, hvor den sted- og strømkennte vil kunne klare sig godt.

Det, som særkender den gamle færøske hjemmefisker, er hans minutøse kendskab til de stedlige forhold, strømgangens labyrint, fiskemedene (der hvor fisken samles) samt hans dybe indsigt i og forståelse af vejr — og alle forhold, der betinger et godt fiskeri til de forskellige årstider.

Den næste fase i Föroyars fiskeriudvikling skete ved anskaffelsen af de engelske håndlinekuttere, der med deres fortrinlige sejlføring var i stand til at drive fiskeri langvejs borte i nabolandenes farvande.

Disse kuttere kunne købes billige. Englænderne ville udskifte dem til fordel for trawlerne, hvis fiskeri den færøske fisker mener har virket meget ødelæggende på fiskebestanden på de færøske fiskebanker. Man har ment at kunne konstatere, at hjemmefiskeriets stadig ringere fangststudbytte står i et — om end omvendt — forhold til forøgelsen af den engelske trawlerflåde omkring Færøerne. Tvunget af omstændighederne indstillede man sig derfor alt mere og mere på at drive havfiskeri på de fjernereliggende fiske-

banker ved selve øen og ved Island. Og trods den herskende mangel på kapital varede det ikke længe, inden øerne var i besiddelse af en hel flåde af de engelske sejlkuttere.

Til at begynde med blev de engelske både brugt til at fiske på de længst borte liggende færøske fiskebanker. Men efterhånden som hjemmefiskeriet svigtede mere og mere, tog man til de islandske fiskebanker. En del fiskere tog også til Island for at drive fiskeri fra land i sommermånederne. Island har således spillet en meget betydelig rolle i det færøske fiskerierhverv.

De islandske og de færøske fiskere har haft så meget med hinanden at gøre, at de kan forstå og læse hinandens sprog. Den færøske fisker er i det hele taget meget godt stillet med hensyn til sproglige kundskaber, idet alle ud fra færøsk og dansk, som de lærer som obligatoriske fag i folkeskolen, forstår svensk, rigs- og nynorsk, og ud fra færøsk og deres forbindelse med Island forstår de islandsk og ved deres forbindelse og samarbejde med de engelske fiskere forstår en hel del af dem ret godt engelsk.

I årene lige før verdenskrigen blev der anskaffet 10 middelstore engelske trawlere. Da fiskepriserne dengang var meget små, var det forbundet med den største vanskelighed at få trawlerdriften til at være rentabel, og det skønt trawlernes fangstkapacitet er mange gange større end fiskekutternes.

Sådan ser det ud nu: gode havneanlæg og moderne fiskerbåde.

FOT.: S. LÜTZEN

Men nationaløkonomisk havde trawlerdriften i disse dårlige tider den allerstørste betydning, idet fiskerne tjente bedre ved den end ved håndlinefiskeriet, hvortil kom, at trawlernes store fangst beskæftigelsesmæssig havde langt større betydning for hjemmebefolkningen end fangsten fra en fiskekutter. Under krigen tjente trawlerne og trawlermandskabet eventyrligt. Da de var så godt som alene om at dele fiskebankerne med de islandske fiskerskibe, kom de altid fuldlastede hjem, og fiskepriserne var svimlende høje. Kutterne og de andre skibe af den færøske fiskerflåde blev benyttet til transport af fisk fra Island, hvorved der tjentes store penge.

Men færingerne kom ikke til alle disse penge gratis. Ca. $\frac{1}{3}$ af hele fiskerflåden gik tabt under krigen, stødte på miner, blev bombet fra luften eller torpederet af undervandsbåde. En overgang var faren så stor, og der blev sænket så mange skibe, at de islandske fiskere strejkede; de nægtede at sejle. Men de færøske fiskere sejlede hele tiden, hvilket har givet dem en »everlasting goodwill« hos den engelske nation. En overgang førte de færøske skibe langt den største del af den fisk, som England fik tilført.

Trawlerfiskeriet er meget drøjt og stiller store krav til fiskernes arbejds-evne, så længe det står på. Men håndlinefiskeriet, således som det bliver drevet af færingerne, er endda mere anstrengende og stiller endda større krav til den menneskelige fysik. Uge efter uge, ja i månedsvis arbejdes der i mindst 18 timer i døgnet, og da den enkeltes fortjeneste bliver udregnet efter det antal fisk, han har fanget, foregår der en kappestrid mellem fiskerne, der fangstmæssig nok giver det størst mulige resultat, men som psykisk har en alt andet end heldig indflydelse på forholdet mellem mandskabet ombord.

Efter at færingerne har anskaffet motor til de fleste af kutterne, er mange — særlig i den sidste tid — gået over til langlinefiskeri, der som regel giver en langt større fangst end håndlinefiskeriet. Men da anskaffelsen af langlinerne og den store mængde sild til madding, som dette fiskeri kræver, er meget kostbar, er langlinefiskeriet som allerede antydnet en meget dyr driftsform, men som man nu dog overalt mere og mere går over til, såfremt man ikke allerede har indrettet skibene til trawlfiskeri eller fiskeri med snurrevod eller garn.

Før krigen forhindrede kvotarestriktionerne al udvikling af et lønnende snurrevodsfiskeri. Efter krigen har der ikke været tale om en generende kvotatildeling for snurrevodsbådernes salg af ferskfisk i England. Og straks efter krigen satte færingerne meget ind på udviklingen af et stort snurrevodsfiskeri. Det gav også gode penge til at begynde med. Men så blev markedsforholdene så fortvivlede, at de fleste af snurrevodsfartøjerne kom til at gå med betydelige tab. Man er som en følge heraf i færd med at ind-

rette disse fartøjer til langlinedrift, hvilket de også egner sig fortrinligt til. Medens man på Island har sat alt — hele landets ve og vel — ind på sildefiskeriet, har dette fiskeri spillet en underordnet rolle på Færøerne. Dog har man drevet en del garnfiskeri efter sild, hovedsagelig på de færøske fjorde — en del også ved Island. Man har desuden gjort nogle sporadiske forsøg med snurpenot, ligesom man et år udrustede en stor sildeekspedition til Island.

Men der er tegn til, at samtidig som islændingene på grund af flere års fejl-

FOT.: HERLOFF

*Hvor der ikke er sikre havne,
må bådene trækkes højt op fra stranden for at være beskyttet mod tidevand og storme.*

FOT.: HERLOFF

*Torsken slækkes og vaskes
for derefter at blive saltet og tørret til klipfisk.*

slaget fiskeri er ved at afvikle deres sildefiskeri, er færingerne interesse for silden i stærk stigning. Der har nemlig de sidste år vist sig store forekomster af ikke blot den specielle færøske sild, men også store stimer af den store fede islandske sild i nærheden af Færøerne. Men man har ikke været forberedt på at udnytte disse silderigdomme. Man manglede de nødvendige sildener, sildegarn, salterier med det påkrævede lager af sildetønder, sildefabriker m. m., som et intensivt drevet sildefiskeri kræver. Men man er stærkt optaget af tanken om at gå igang med disse forberedelser, som kræver en efter færøske forhold meget stor kapital. Det har forøget interessen for og forhåbningerne til et stort fremtidigt sildefiskeri, at de videnskabsmænd, der har studeret sildens vandring, har udtalt, at der er sandsynlighed for, at de klimatiske forhold har ændret sig, således at de sildestimer, der standsede ved Island, men som er udeblevet de sidste år, vil være at finde i nærheden af Færøerne.

Under krigen tjentes der som nævnt store penge. Man var således istand til ikke bare at erstatte det store indhug, som krigen havde gjort i øernes fiskerflåde, men man indkøbte og lod bygge så mange skibe, at færingerne i dag er i besiddelse af en fiskerflåde, der i forhold til befolkningen både

FOT.: HERLOFF

*Klipfisken sættes op i stak;
til venstre ses en stak dækket med presenning.*

talmæssig og tonagemæssig næppe overgås af noget andet lands fiskerflåde. Færingerne har i dag 37 trawlere og over 200 andre fiskefartøjer. Mange af disse er nye, hypermoderne fartøjer, udrustede til henholdsvis trawl, — snurrevods- eller langlinefiskeri.

Man kan vist uden overdrivelse sige, at den færøske fiskerflådes fangstkapacitet er mere end fordoblet i forhold til, hvad tilfældet var før krigen. Under krigen og årene lige efter drev man hovedsagelig ferskfiskeri med England som hovedmarked. Men da dette marked i de to sidste år har været så ringe, at det faktisk umuliggjorde et rentabelt ferskfiskeri, er man hvad angår kutterne, trawlerne, skonnerterne og langlineskibene gået over til den for tiden mere lønsomme produktion af salt- og klipfisk. Salt- og klipfiskepriserne har været og er stadig meget høje, takket være det af Danmark foretagne kompensationsindkøb i de respektive lande, hvortil fisken er blevet solgt.

Hvor stor betydning den anskaffede fiskerflåde har ses bedst af den stadige stigning i øernes skatteindtægt. Denne var for de sidste krigsår 1944 41.047.289 kr. Siden har den været jævnt stigende. I 1949 var den 74.059.806 kr.

Grindefangst, fiskeri og storhvalfangst

FOT.:ERIK PETERSLN

Indtil slutningen af det 19. århundrede blev fiskeriet udelukkende drevet med åbne både. Nu bruges foruden de store søgående trawlere og skommerter denne kutter-type især til langlinefiskeri.

FOT.: HERLOFF

Færingernes ældgamle transportmiddel: »leypur«, en tremmekasse, som bæres på ryggen i bånd, især uldbånd, som lægges om den øverste del af panden, bruges særlig til transport af tørv, her fisk.

FOT.: S. LÜTZEN

*Fra Air hvalstation,
hvor en hval er slæbt op på flænseplanet til partering.*

Man mener at fornyelsen af fiskerflåden har forøget skatteindtægterne så meget, at de mange nye skibe ved den ved deres fiskeri skabte merindtægt for skatteborgerne i de forløbne 5 år siden krigens ophør nationaløkonomisk har betalt sig godt og vel to gange tilbage.

Lønnings- og beskæftigelsesmæssig har klip- og saltfiskeproduktionen, incl. losse og ladningsarbejdet, saltnings-, stablings-, vasknings-, vagnings-, tørrings- og pakningsarbejdet og arbejdet i forbindelse med reparation og vedligeholdelse af fiskerflåden lige så meget at betyde for hjemmebefolkningen som for selve de ca. 4000 fiskere, der deltager i fiskeriet. Det er som regel arbejdernes og fiskernes koner, sønner og døtre, der er beskæftiget hermed. Dette arbejde foregår for det meste ude i frisk luft, og lægerne siger, at det sundhedsmæssig er et godt arbejde, idet den saltmættede fiskeluft kan sammenlignes med skovluften, hvis sundhedsgivende egenskaber man har hørt så meget om.

Der har været talt om etablering af en fiskeindustri på Færøerne. Men endnu har man ikke bragt det til mere end oprettelsen af en fiskehermetikfabrik og en sildeoliefabrik.

FOT.: ERIK PETERSEN

*Flænsningen er begyndt;
det sunde og nærende kød kan afhentes til en billig pris.*

På Føroyar findes der en del indsøer med laksørred; og før krigen plejede engelske lystfiskere at indfinde sig for at tilbringe en del af deres sommerferie ved lystfiskeri på indsøerne.

Til fremme af lystfiskeriet på Føroyar er man for tiden igang med at udsætte lakseyngel i de færøske åer, bække og indsøer, hvilket arbejde allerede synes at bære gode frugter.

HVALFANGST

I havet omkring øerne findes og fandtes særlig før i tiden, inden jagten sattes ind for alvor, et stort antal af de såkaldte storhvaler, der kan opnå en længde af indtil 30 meter. Disse giganter, der er jordens største pattedyr, jages fra to stationer i land, nemlig við Áir på Streymoy og Hogra på Suðúroy, med moderne hurtiggående hvalbåde, der forude er forsynet med en kanon, beregnet til at udskyde harpunen. I masten er der en tønne, hvorfra der holdes udkig efter hvalerne. Den fangne og dræbte hval slæbes ind til stationen og hejses op på et flænseplan.

Grindefangst, fiskeri og storhvalfangst

Hvalstationen er en hel fabrik med damp og røg og travlhed. Kødet koges og tørres til guano, benene males til gødningsmel, og barden renses, vaskes og tørres og bruges også i industrien. Undertiden er man heldig og får fat i en kaskelothval. Den kan være af meget stor værdi. Foruden den kostbare spermacetolie, der udvindes af kaskelottens hoved, kan der også findes i dette dyrs mave et stof, Ambra. Det anvendes til fabrikation af parfume og er så kostbart, at det betales med flere tusinde kroner kiloet.

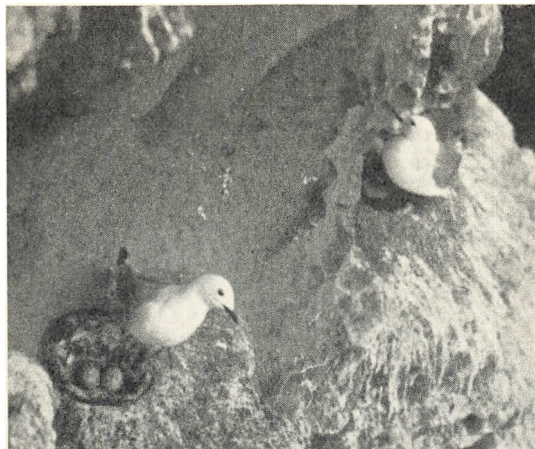
Hvalfangsten begynder i regelen i april og slutter i september. For det færøske folks økonomi har den stor betydning. Stationen har mange folk i arbejde hele sommeren og mandskabet på hvalbådene er alle færinger. Også ernæringsmæssigt set er fangsten af hvalerne af ikke ringe værdi. Befolkningen kan for meget billige priser købe hvalkød til husholdningsbrug, bare man selv vil ulejlige sig at hente det.

Også lagtingets kasser har indtægt af hvalfangsten, idet der betales afgift af hver hval, der fanges.

FOT.: U. M. P.

Hovedet af en finhval.

FOT.: LEO HANSEN

Riden er fugleffjældets talrigeste og mest støjende beboer. Den dominerer gerne helt dets nederste halvdel, hvor dens reder er klistet fast på selv de smalleste klippehylder og fremspring.

FUGLELIV OG FUGLEFANGST

Af SVERRI DAHL

FÆRØERNE er fuglenes land. Længe før øerne stiger af havet, hilser de os med deres fuglerigdom.

Den første velkomst bringer sildemågen (likkan) og stormfuglen (havhesturin). Ubevægelig, tilsyneladende uden at røre en fjer endsige vingerne, hænger den hvide sildemåge bag mastetoppene vogtende på et eller andet spiseligt, der kunne falde af fra skibet; sker det, falder den som den røver den er over sit bytte, ofte i rasende kamp med sine kammerater. Stormfuglen gullighvid af farve og kluntet at se til, svæver lydløst langs skibssiden i behagelig glidende flugt.

Er man heldig, kan man et øjeblik få besøg af den største af disse langfarere: sulen (súlan). Dens besøg er kun kort, den er for aristokratisk til at ville nedværdige sig til at hænge efter menneskets skibe. Omtrent så lang som en gås, men slank og velformet er denne fortrinlige styrtdykker. Svævende over havet i stor højde opdager den sit bytte, — lynsnart lægger den vingerne ind til kroppen og skyder som en pil ned i søen — et syn man aldrig glemmer.

Den har særprægede vaner og fordomme; kun på Mykines-holmen, — Fær-

FOT.: S. LÜTZEN

Lundens koloniområde

er ofte af vældig udstrækning og kan tælle tusinder af fugle. Den kan yngle i uren ved fjældets fod, men ynder især det tykke grønsvær.

øernes vestligste udpynt — ruger den, og det kunne aldrig falde den ind, hvor træt den end er, at sætte sig på landjorden noget andet sted end på sin kære ø, — næppe heller på vandet.

Øerne vokser af havet som et stort fastland, der efterhånden deler sig til øer, og samtidig bliver fuglebilledet rigere; på havet flyder små sort-hvide pletter; det er lunder (lundar) og lomvier (lomvigar) og enkelte alker (ålkur), kun unge fugle, der endnu ikke har påtaget sig noget ansvar, men kun har hovedet fuldt af leg.

Flagreende søger de trinde lunder at komme på vingerne foran skibets støv; men ingen vind rører sig, det går ikke! — Skummet står fra de baskende vinger, der kommer alligevel ikke luft nok under dem, — bedre at dykke i en fart før skibet er over flokken. Det går! — en lille, elegant kolbøtte, så er de væk — for lidt efter at komme op igen, oftest et langt stykke borte.

FOT.: S. LÜTZEN

Fjældets top eller græsklædte skråninger er det rigtige lundeland. Her graver den med næb og kløer sin meterlange krogede redegang under grønsværen.

Fjeld og ller smiler lysende grønne til os, fugleflokkene bliver større og man ser, at disse fugle er mere alvorlige, målbevidst arbejdssomme end ung-fuglene længere ud til havs.

Dette er de gamle, forældrene, der er begyndt på deres anstrængende, slid-somme sommerarbejde — at bringe mad til deres umættelige, altid skri-gende unger. Nat og dag går turen frem og tilbage, frem og tilbage mellem reden og fangstpladserne, hvor de fanger små sild, som de på en ufattelig måde får anbragt i næbbet, den ene ved siden af den anden, så disse, *sild-berar*, til sidst ligner oldinge med langt, lysende gråt fuldskæg.

Lunden og lomvien er genstand for både jagt på havet og fangst i fugle-bjærgene, men begge steder gælder den ufravigelige lov, at *sildberin* ube-tinget er fredet.

Man påstår dog, at selv om det uheld skulle ske, at en *sildberi* ikke nåede

hjem igen til reden, er det så viselig ordnet, at der altid er en eller flere af de andre fugle, der træder til og påtager sig den krævende opgave at skaffe ungen mad og give den en sømmelig opdragelse.

Ja, der er dem, der mener, at der i lunde-reden bor flere fugle sammen, som i fællesskab har gravet deres hule i grønsværen over fuglebjærget og som deler alt forefaldende arbejde. Og dog er disse kjoleklædte herrer nogle arrige krabater, der let flyver i hovedet på hinanden, give op gør de ikke, før begge slagsbrødre er så udmattede, at de ikke orker mere.

Også, når de bliver fanget sætter de sig til modværge. Mangen en skramme har de med deres kraftige, farverige næb og skarpe kløer givet fuglefangerne. Lomvien derimod er meget roligere, skønt også den har temperament, men den lader sig som regel fange uden nævneværdig modstand; dens mest fremtrædende egenskaber er trofasthed og kærlighed.

Som en af de første af trækfuglene vender den, endnu mens det er vinter, tilbage til øerne, og som alle trækfugle søger den straks hen til det sted, hvor dens slægt har boet i århundreder, og hvor den selv første gang så fjeld og hav. Den vil kun forvise sig, at dens hjem er som det skal være, førend den tager på udflugt; for endnu er det for tidlig at gå i gang med alvorligere arbejder.

Har i vinterens løb et bjergskred taget dens hjem i havet, hvilket somme-tider sker, konstaterer den med sorg det skete, og — hedder det i Folke-munde — når æglægningens tid kommer, kan man se hele flokken ligge på vandet ud for fuglebjærget — æggene lægger de i havet! Der opholder de sig hele sommeren; selv om der er rigelig plads ved siden af dens oprindelige rugested, forbyder deres trofasthed mod hjemmet dem at tage den i besiddelse.

Næste år og næste år med gentager det samme sig — de kommer tilbage til det samme sted for igen at lægge æggene i havet; så kommer de ikke mere. Lomviens kærlighed og omsorg for ungen er rørende. Kommer ungen, førend den er flyvefærdig for langt ud til kanten af fjeldafsatsen, er den gamle der med det samme, — mildt tugtende skubber den med næbbet ungen ind på plads igen.

Så kommer endelig den store dag, ungens vinger er stærke nok til at bære den; yderst på kanten spænder den sine små vinger, sætter af og sejler ud med stive vinger — som en lillebitte flyvemaskine styrter den ned gennem luften med moderen ved sin side, hele tiden passende på, at der ikke tilstøder dens unge noget på den farlige færd. Samtidig rammer de begge to havets overflade, dykker og er borte et øjeblik. Flydende sammen begynder de en stunds overmodig leg; glæden udløses i kapsvømning og dykken — en jubel uden ende.

Denne lomviens ømme omsorg for ungen har rørt mangen en fangers sind, og har inspireret Nis Petersen til disse linier i hans gribende digt »Færinger Frænder«:

Når lomviens unge vågner en dag
ved, at havet har kaldt,
da puffer dens mor den fra rednen
og følger dens vej, hvor den faldt.
Som et lyn går hun ned og griber
sit barn på vingernes sejl
— taber det, griber det, taber det —
fører det ømt mod det vældige spejl,
til det vugger på vandet.

»Fuglurin er summarið í Føroyum« (fuglen er den færøske sommer), har den kendte fugleelsker forfatteren Sverre Patursson en gang sagt, — det er sande ord. For hvad var den færøske sommer uden det myldrende fugleliv fra fjæren til fjeldets top?

Disse vældige fuglemængder skaber med deres travle færden, deres sang og farver, liv overalt, på havet, ved stranden, på de forrevne bjergsider og de høje fjelde.

Hele den lange mørke vinter længes menneskene efter sommerens lyse dage og nætter, længes efter den tid, trækfuglene vender tilbage fra fjerne, fremmede lande som budbringere om sommerens komme.

Særlig længselsfuldt er strandskaden (tjaldur) ventet; omkring dens dag, Grækarismessudag — d. 12. marts — lytter man overalt spændt efter det første — klipp! — den første sommertone, som fylder en med glæde, en inderlig sang af tak for endnu en gang at høre vårfuglens sang.

Provst J. Dahl har givet denne følelse ord i sit digt:

Tjaldur, ver vælkomið til okkum heim,
frá ókendum, fjarskotnum londum!
Tú bert okkum boð um ein ljósari dag,
at nú er brátt summar í hondum.

(ordret oversat)

Tjaldur, vær velkommen til os hjem,
fra ukendte, fjerne lande!
Du bringer os bud om en lysere dag,
at nu er snart sommer i hænde.

Tjaldur er Færøernes nationalfugl, og dens komme-dag bliver hvert år fejret med ungdomsparader, taler, musik og sang. — Man højtideligholder og hilser det nye forår, den gryende sommer.

Altfor gæstfrit bliver denne kærkomne fugl ikke altid modtaget. Storme jager over fjordene og sneen dækker landet, men tjaldur kommer uforfærdet, den bringer jo sommeren med sig fra varmere lande!

I store flokke kommer de ind fra havet for at finde igen det eneste sted på jorden, hvor de virkelig hører helt hjemme.

Snart ser vi dem nede ved stranden, hvor de med deres lange røde næb løsner albueskæl af stenene, deres vigtigste føde i denne tid, hvor jorden er for hård til at grave i. Hele dagen vandrer disse smukke fugle ved stranden; henimod aften samles de i store flokke, — år efter år de bestemte steder —, og istemmer i klingende kor deres aftensang. Pludselig letter en, flyver en tur ind over land, for lidt senere — uden at røre vingerne — at komme susende tilbage til sine knebrende fæller. Nu letter alle, — i samlet flok flyver de hjem for natten mod den nedgående sols sidste stråler. —

Siden kommer de andre trækfugle, en efter en, som den sidste ternen (ternan) Hálvarðssökudag — 15. maj.

Sommeren har nu vundet. Der er travlhed og sang hele dagen lang ved strand og i fjeld. Der leges, bygges reder, ruges — overalt.

Vi følger fuglene til fjelds. En digesmutte (steinstólpa) står foran os og vitter og vifter med halen; da vi kommer nærmere, kaster den sig fremover med et sæt og smutter et lille stykke bort — om igen og om igen, som vilde den lege eller drille os.

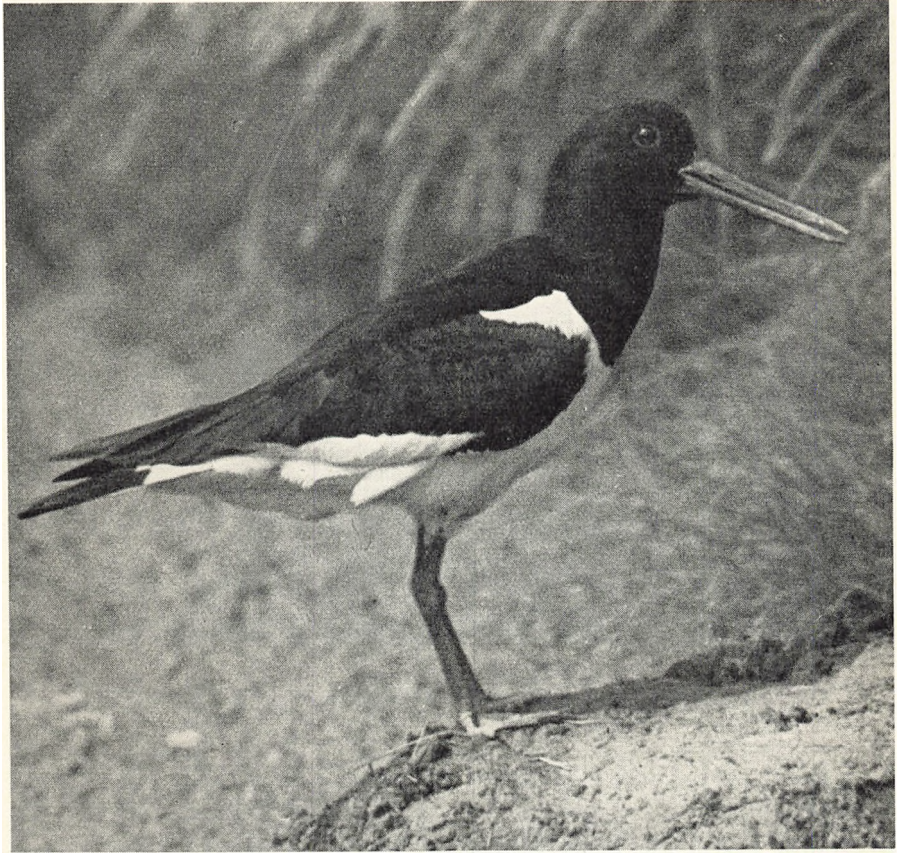
Højt og lavt er livsglæde og sang; det er velgørende at vandre her i den uberørte natur, langt fra menneskene og al deres larm, og finde hvile og glæde i naturens rigdom og skønhed og den mangfoldige glade, samstemmende sang.

Højt i den klare sommerluft jubler engpiberen (grátítlingurin), dens lyse, fine fløjt, danser over spovenes (spóvanna), bløde, melodiose toner, akkompagneret af bekkasinernes (mýrusnípanna) mærkelige brummetoner, når de lader sig falde gennem luften.

Over dem kredser sildemåger og svartbage (bakar), der er ude på rov — de bor ellers langt herfra i en frodig dal, hvor deres reder ligger tæt i det høje græs.

Nede i elven sidder mange tjaldur og tager sig et forfriskende bad denne dejlige varme sommerdag.

Hvad er der nu i vejen med det tjaldur, lydløst sniger det sig af sted, for henne på en stor sten at lave et vældigt spetakel. —

FOT.: CHR. VIBE

Strandskaden — tjaldur —

med sine rene sort-hvide farver og det lange røde næb er færingernes nationalsugl. Efter den barske, stormfulde vinter er dens komme et længselsfuldt ventet forårstegn.

Ja, min ven, vi hører dig, men os narrer du ikke, din rede er her i nærheden af os. Rigtigt, der er den: en lille fordybning i gruset, det er alt, hvad tjaldur kræver. Og der er ungerne: yndige, sortplettede, små, brune kugler, næsten ikke til at skelne fra grusbunden. Rædselsslagne trykker de sig ned til jorden uden en lyd, mens forældrene nu skrigende flyver over vore hoveder.

Videre går vi over lyngheder og sten, hvor hjejlen (lógvin) synger sin smukke, vemodige sang.

Hvad er der nu på færde? Vi vender os om og ser to tjaldur forfølge en krage (kráku), den forfærdelige æggerøver, nej, det er en ravn (ravnur). Det er rigtigt, den bor oppe på fjeldtoppene, hvor havørnen (ørnin) en

FOT.: LEO HANSEN

*Flejemanden er rede
til den farlige nedfiring til fuglefjældets klippehylder.*

gang havde sin rede. Nu kommer de nærmere; det er virkelig et interessant skuespil; dykkende og kastende sig tungt frem og tilbage i luften søger raven at undgå de skrigende tjaldurs lynhurtige angreb fra oven, fra neden, fra alle sider; de er mange nu, en hel flok, — naboerne er ilet til undsætning, — og raven fortrækker skyndsomst, — tjaldurs lange spidse næb har den respekt for.

Ikke bare sine egne, men enhver af fjældets beboere, giver tjaldur en tiltrængt hjælp, når en af de mange rovfugle viser sig.

Der er indsøen, vi ville hen til for at se, om lommen (lómurin) er der i år. Vi nærmer os forsigtig, se der er den, heldigvis, stille flyder parret på den blanke overflade; — vi skal ikke forstyrre jer; der er nok af dem der gør det, med det resultat, at lommen nu er en sjælden fugl, hvilket også gælder vildænderne (onturnar), som forskrækket flyver op foran os fra deres lune reder i stargræsset på bredden.

Pludselig står billedet af dette samme landskab for ens indre øje, sådan som det så ud i vinter. Det samme landskab, men hvilken forskel, — den gang kun en enkelt tavs piber, der smøg mellem stenene, — nu en travl, livsglad, jublende vrimmel.

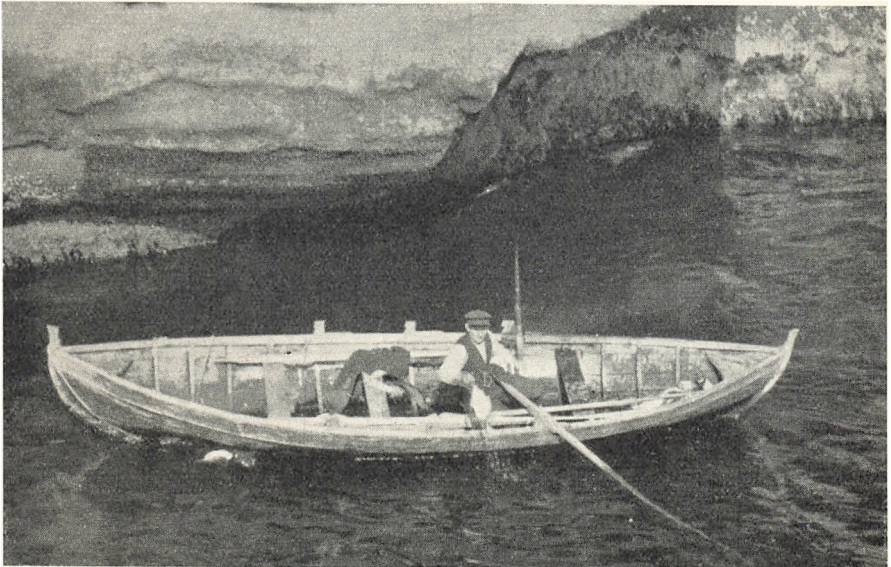
I sandhed, fuglen er den færøske sommer. Når alle marker står nøgne og gule, og stjernerne atter tindre på den høje efterårshimmel, finder fuglene sammen igen — sammen drager de af sted, flok efter flok, med tak for denne glade sommer.

Men forinden har mængder af søfugle måttet lade livet for menneskets hånd.

Søfuglene, de egentlige fangstfugle, er genstand for menneskets efterstræbelse fra de kommer til landet og indtil de forlader det. Medens de endnu svømmer på havet, eller på tågedage flyver langs med udpynter og næs, bliver de jaget med bøsse fra båd, en vanskelig jagtform for uøvede, men interessant og spændende.

Så snart fuglene har lagt deres æg, lunden sine, hvide og store som andæg i sin hule i skrænten øverst på bjærgsiden eller mellem nedfaldne sten ved bjærgets fod, og lomvien sine på den bare klippehylde, drager fangerne af gårde for at samle æggene ind.

Lomviens æg er større end lundens og smallere i den ene ende; de smukke æg ligger i hundredvis tilsyneladende i grænseløst virvar på afsatsen, så man undrer sig over, hvordan hver enkelt fugl kan kende sit æg fra de andres. — Men naturen er vis. Æggenes bundfarve varierer fra hvidt over lysegrønt til

FOT.: LEO HANSEN

Nedenfor fugleffjeldet samles de fugle op, som flejemanden har fanget og kastet ned. Her trækkes en lomvie indenbords.

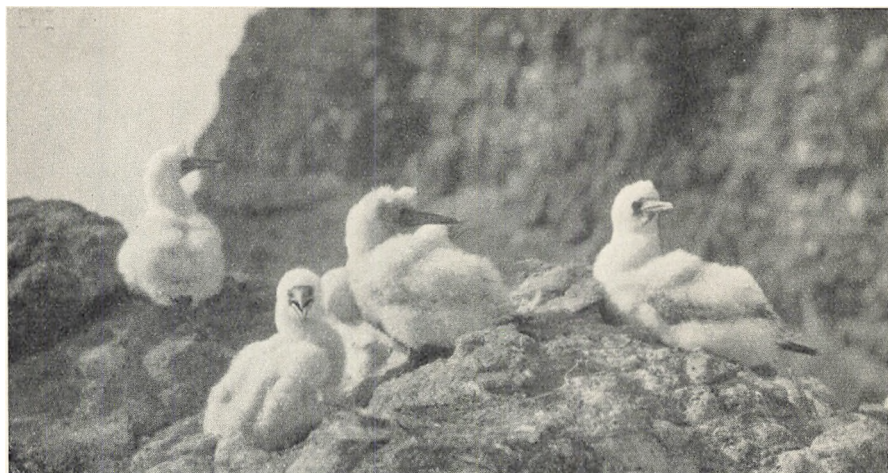
Fugleliv og fuglefangst

FOT.: LEO HANSEN

Et lille stykke af et fugleffjæld. — Ved fjældets fod har havet udgravet mærkelige huler i basaltens blødere partier. Her har lomvjerne slået sig ned i tætte rækker. I enkelte isolerede nischer ligger stormfugle — også kaldet havbeste — og ruger.

FOT.: LEO HANSEN

*Havsulens halvvooksne unger.
Det tager 3—4 år inden de bliver fuldt udfarvede som forældrene.*

dybgrønt med større og mindre pletter i forskellige farver, størrelse og tal. Endnu har ingen fundet to helt ens lomvieæg. Hvordan lomvieren kender sit æg igen, når alle afsatsens, efter at et privat mellemværende mellem fuglene er gjort op, ligger hulter til bulter, er en endnu uløst gåde. En kendsgerning er det i hvert fald, at den er i stand dertil. Lomvieren lægger kun et æg og det tager fangerne fra den; dette kan de gøre, for når lomvieren har opdaget, at dens æg er væk, lægger den et nyt. Hvert år samles i tusindvis af æg, som enten tages hele eller, hvor dette ikke lader sig gøre, knuses og indholdet kommes i en dertil indrettet pose, som fangeren fører med sig, medens han kryber rundt på den smalle hylde mellem himmel og hav. Sålænge rugningen står på, har fuglene fred; men heller ikke længere.

Når de første spæde, men gennemtrængende ungestemmer høres i fuglebjærget, lokker nysgerrigheden de unge fugle, som hidtil har holdt sig til havs, ind til bjærget.

Og nu vågner fuglefangerne til dåd, de finder frem og prøver de lange, svære *bjargalínur*, de liner, mændene bliver hejst ned i bjærget med, og de tyndere *bjargareip*, i hvilke mændene klatrer op i fuglebjærgene med de bare næver; de efterser deres *fleygastengur*, lange stænger med en bøjle af horn på den ene ende, gennem huller i »hornet« er stukket to elastiske, tynde stænger af stærkt træ »armar«, hvorimellem et net er spændt.

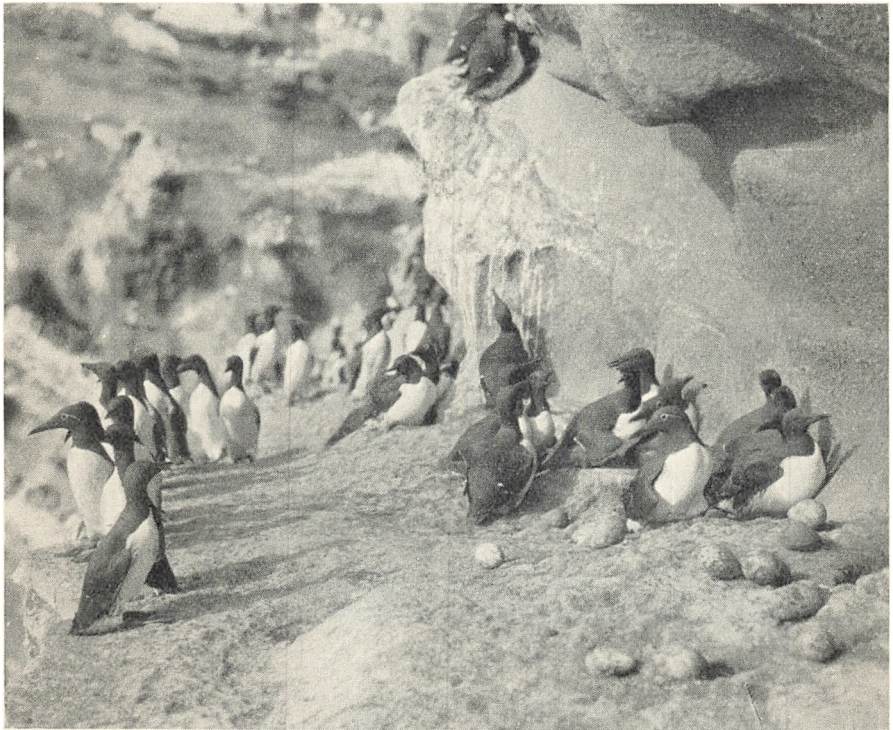
Så ventes på gunstigt vejr til fangsten.

En smuk sommermorgen vandrer vi ned til båden belæssede med alt det til fangsten nødvendige. Solen sender sine første stråler over det dugvåde græs,

der glimter og funkler i alle farver; fuglene vågner efter deres korte søvn. Endnu er der dog relativ ro. Kun ederfuglene (æðurnar) vugger på det spejlblanke vand, de gråbrune hunner glider stille langs stranden søgende deres morgenmad, mens de farverige hanner, (æðublikarnir), morgenfriskt lader deres *oh-o-oh!* lyde ind i den gryende dag.

Vi ror ud forbi den store holm, hvor ternerne (ternurnar) har deres reder så tæt, at man umuligt kan undgå at træde på den. Som en myggesværmm hænger de over holmen, disse elegante slanke flyvere, ustandselig råbende: *Kri-kri.*

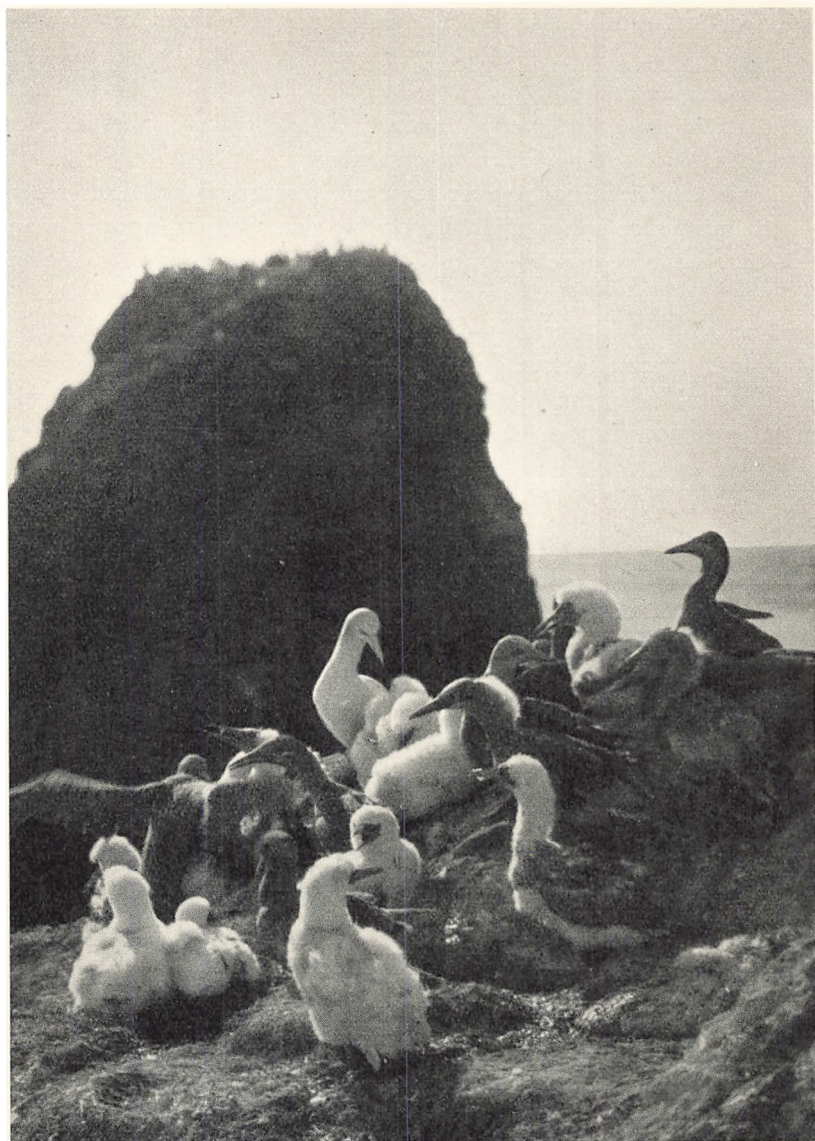
Vi ror ind under fuglebjergene, modtaget af en øredøvende larm fra riderne (rytunum), der lette som dun glider i luften højere og lavere, og i uafladelig færd til indsøerne inde i landet og tilbage igen. Riden er fuglebjergenes mest snakkesalige og højkrøstede fugl, ikke uden grund er de blevet et ordsprog om en, der altid lader munden løbe »Tagnar ikki heldur enn

FOT.: LEO HANSEN

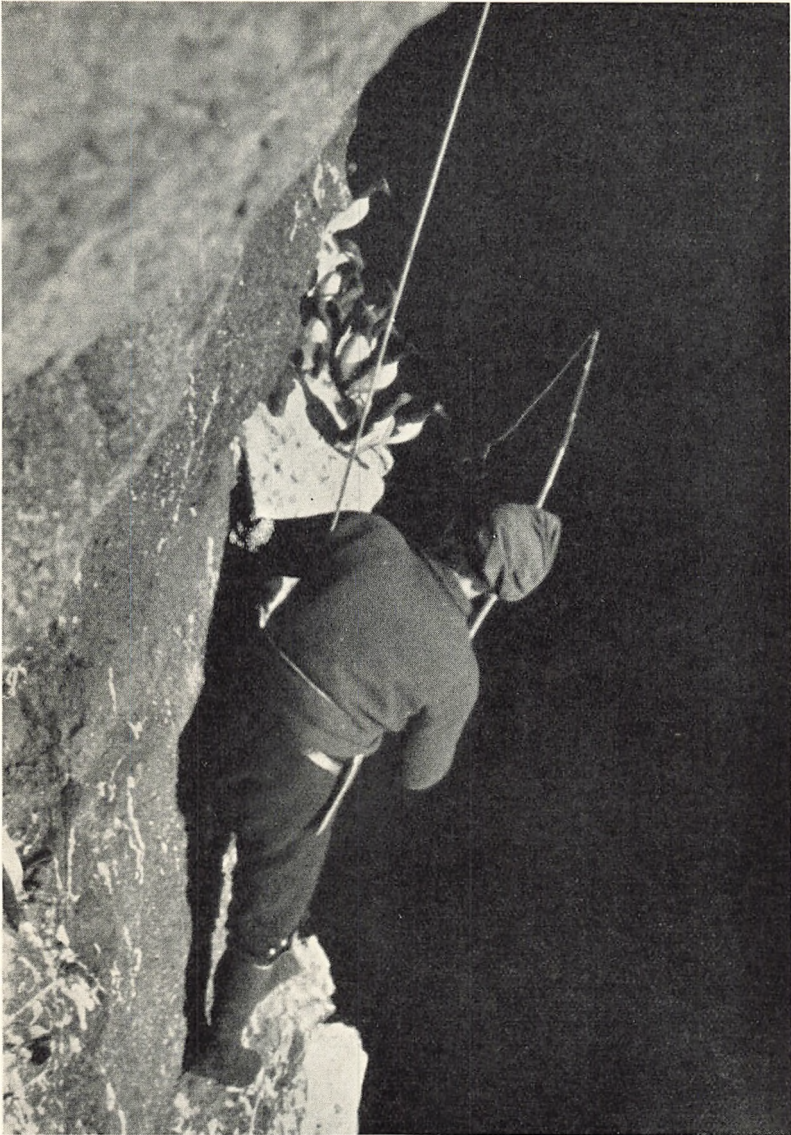
Lomvien lægger kun et æg.

Det er meget stort i forhold til fuglen og hviler direkte på den nøgne klippehylde. Blandt de almindelige lomvier ses enkelte af en særlig varietet, der er kendetegnet ved en tydelig hvid ring omkring øjet.

FOT.: LEO HANSEN

Havsulens eneste yngleplads på Færøerne er Myggenæs-holmen og de isolerede klipper lige udenfor. Sulerne er myggenæsbeboernes stolthed, og fangsten af dem giver et ikke uvæsentlig bidrag til vinterforrådet.

FOT.: DANSK KULTURFILM

Swimmelhed må være et ukendt begreb for flejemanden, der, stående på de smalle klippehylder med havet dybt under sig, skal manøvrere den lange, tunge ketscher i lynhurtige kast.

FOT.: LEO HANSEN

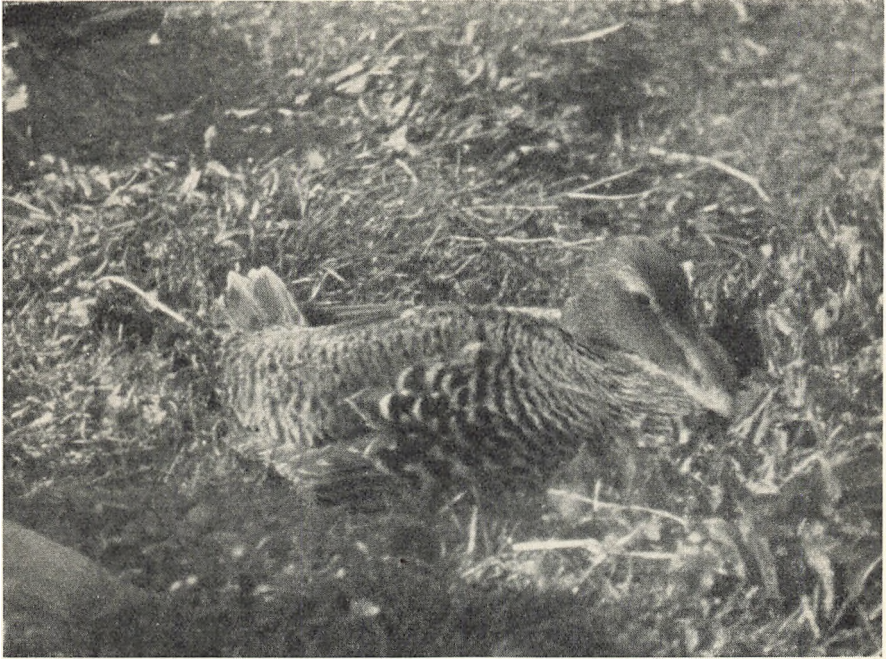
Det ejendommeligt formede næb har givet lunden navnet søpapegøje. Ved efterårsfældningen fældes også dele af næbbets horn- og huddannelser, så det vinteren igennem er betydelig mindre.

rytan í berginum«. I fuglebjærget er deres reder klinet til klipperne så fast, at fangeren trygt kan støtte sig til dem.

Der er fuldstændig vindstille, hele ungfugleflokken dovner på søen ved bjærgets fod, kun de gamle flyver og arbejder over evne.

Det ser ikke ud til større fangst i dag; men når solen stiger højere, kommer vel den vind, vi ønsker.

Vi har nået bestemmelsesstedet. En næsten lodret klippevæg er mellem os og den afsats, hvor fangsten skal foregå. Den modigste og smidigste springer med en tynd line om livet adræt op på den slimede fjeldfod, — som en hvirvelvind er han oppe under fjældvæggen, — en, to følger efter; den sværere line bliver halet i land og opstigningen begynder. Den første kravler som en kat op ad fjældvæggen, hagende sig fast med fingre og tæer; nu må han have hjælp, en stang bliver stukket ind under bæltet, balancerende på den mod den glatte væg, når han at gribe om en sikker sten og svinger sig ind på det første plateau. Han trækker linen efter sig, binder den fast og nu er det nemt! for de andre at følge efter. De klatrer op ad linen som var det en leg. Nettet på flejestangen har de taget over hovedet, stangen selv ding-

FOT.: LEO HANSEN

Den rugende edderfuglehun »stoler« på sin brunspættede dragts lighed med omgivelserne og flyver som regel ikke op, før man er næsten ved at træde på den.

ler som en hale efter dem, ufatteligt at de holder balancen! Sådan går det opad, stykke for stykke, — til målet er nået.

Et vindpust stryger hen over vandet, og hele fugleflokken letter. Det er et pragtfuldt syn. Hele det vældige fuglefjæld, flere hundrede meter højt, flimrer af fugleleg og -larm. Øverst ved fuglebjergets skrænt lunderne i slingrende, urolig flugt, — længere nede lomvierne mere stabile, mere ligevægtige flyvende i lige række efter hinanden.

Ungfuglene flyver i ring, rundt og rundt i en endeløs dansende kæde, gør en lille afstikker ind for at få en sludder med en af de gamle eller se på ungerne — ud igen i ringen, frem og tilbage, rundt, rundt, hele dagen til solen går ned.

Sådan en dag skal fuglebjerget ses! En uforglemmelig oplevelse!

Fangerne får nu travlt. Med hurtige kast svinger de stangen ud i luften; en fugl spræller i nettet, trækkes ind, halsen drejes om, fuglen lægges til de andre, sådan går det hele dagen; — om aftenen er der flere hundrede fugle i bunken.

Vi der er i båden glæder os over dette storslåede skue; fisker nogle torsk

til tidsfordriv, men kommer i tanker om, at der et stykke henne er andre fangere i fjeldet, og ror hen for at se på dem.

Den lange vej over fjeldene har de båret de tunge svære liner (bjargalínur), hen til fuglefjeldets skrænt; vejen er besværlig og lang, så de foretrækker at bo i fuglebjerget så længe fangsten varer; her sover de også, — med en line om livet bundet om en pæl for ikke at trille ud af afsatsen i søvne!!

En mand er ved at gå ned. Linen er bundet om lårene og om midjen, så han nærmest sidder i den; hans kammerater 5—6 mand holder linen siddende op ad skrænten yderst ved kanten. Vi ser ham hilse de andre med den frie hånd, idet han lader sig glide ud over kanten, i den anden hånd har han flejestangen.

Langsomt fires han ned; hele tiden må han med hænder og fødder rense fjeldvæggen for løse sten og passe på, at linen ikke glider henover skarpe sten, der kunne gnave den over, hele tiden på vagt for eventuelle småsten, der alligevel kan komme susende ovenfra som projektiler, og som, hvis de ramte, betød den visse død. Da beror mandens liv på hans opfattelses- og reaktionsevne, hurtigere end den hvinende kugle må han være; beregne dens retning og svinge til side til faren er overstået.

Hængende som en edderkop spinder han sig ned — et par hundrede meter eller der omkring. Når han har fundet et passende sted, hvorfra han kan nå den dansende ring, begynder han sit arbejde.

Henimod aften bliver først fangsten, siden han selv trukket op den samme farlige vej.

Dette er vel et af de farligste, men samtidig et af de mest spændende arbejder, der findes.

Et arbejde, der hvert år kræver sine ofre, men dog heldigvis ikke så mange, som man efter omstændighederne skulle formode.

Det er ikke alle og enhver der kan udføre det; dertil kræves som regel først, at manden fra sin barndom har lært at færdes i fuglebjergerne ligeså frit og naturligt som hjemme i sin stue; saa at dette arbejde, som for os tager sig ud som en bedrift — og visselig er en bedrift— for ham er en naturlig gerning som enhver anden, ganske vist lidt mere spændende!

Dertil kræves, at manden er rigt udstyret fra naturens hånd. Nerver må han ikke kende, djærv, stærk, behændig og rådsnar må han være. Den der har disse dyder, er en dygtig fanger, der er i stand til at bringe en anseelig fangst til huse. God, nærende mad og værdifuldt vinterforråd.

Vi må tilbage til vore egne. Fangsten er færdig for i dag; det ene knippe fugle efter det andet bliver kastet ned til os, så vi snart ikke kan have mere i båden, hvis der skal være plads til mændene, der nu kommer ned ad bjergets side, trætte og glade for dagens udbytte.

FOT.: LEO HANSEN

*Flejemandens sikre kast
har — trods den begyndende tåge — bragt to lomvier i nettet.*

Langsomt ror vi i skumringen den tungtlastede båd hjem — taknemmelige for veloverstået færd.

Denne fangst varer til hen i august, da er alle ungerne flyvefærdige og fuglene drager afsted med strømmen ud på havet. Fuglebjærgene tømmes lidt efter lidt, til sidst står de øde; kun stormfuglen (havhesturin) flyver spøgelsesagtig langs fjeldsiderne, og skarven (skarvurin) sidder på fiskeri ved bjærgets fod.

Disse forlader ikke landet om vinteren, men er heldigvis ikke de eneste der bliver. Foruden vore vintergæster fra andre lande: små sangfugle, solsorte

og de skønne sangsvaner, har vi nogle trofaste venner, der sammen med os vil trodse kulde og mørke!

Ederfuglene gynger på de tunge vinterdønninger; ved stranden løber Ryler (grælingar) søgende føde langs bølgeskvalpet; om aftenen, særlig frostaftener høres deres stemmer ude fra skærene.

Bekkasiner skjuler sig i grøfter og sumpede steder.

Af og til kan man se et tjaldur, der af en eller anden grund har foretrukket at blive.

Næsten alle disse vinterfugle er tavse. Angst for vinterens vælde og sult præger dem. Bare to af dem mister ikke mælet og modet. Gærdesmutton (mortítlingurin) og stæren (starin).

Når snestormen raser over landet, søger de ly, — men så snart det lysner lader gærdesmutton os høre, at den endnu er i live og vi ser den smutte mellem stenene i udhusgavlne eller i havegårdet. Tidlig om morgenen opløfter den sin stemme i klangfulde triller — forunderlig så vældig røst denne lille, dejlige fugl har.

Så længe det er lyst de korte vinterdage kvidrer og synger stæren til opmuntring og til glæde for sig selv og for menneskene.

Takket være disse to forstummer aldrig helt den færøske fuglesang. Båndet er knyttet fra de bortdragende trækfugles sidste farvefløjt til forårets første glade »klipp«. —

FOT.: E. ZACHARIASEN

Sommeraften ved Skålefjord, Østero.

Den typiske færøske båd; Thorshavn i baggrunden.

FOT.: S. LÜTZEN

FÆRØERNE — LAND OG BY

Af G. L. SAMUELSEN

I FUGLEFLUGTSLINIE ligger Færøerne ca. 1800 km fra København, løftet op af en undersøisk højderyg i Atlanterhavet, der strækker sig fra Island til Skotland. Øerne, for det meste langstrakte og smalle, gennemskæres af dybe sunde, og kystlinien er uregelmæssig med skarpe og dybe indskæringer, hvor bygderne som regel er at finde. Øgruppens længde andrager vel en 115 km og bredden omkring 75 km, naar der foruden de 18 beboede øer også medregnes holme og skær.

Står man en smuk og klar sommermorgen på det højeste punkt på Myggenæs, der er den vestligste af de færøske øer, vil man kunne se praktisk taget samtlige fjeldtinder, hvoraf ingen ligner hinanden. I nordøst domineres billedet af slanke spir, i syd derimod overvejende af kraftigere stumpe stenkolosser. Det højeste fjeld er Slættaratindur på Østerø, hvis top ligger 882 m over havet. Desuden er der flere forbjerger, som stiger aldeles lodret over et halvt tusinde meter over havet.

Med de moderne færdselsmidler, der nu er til rådighed afskrækker afstande ikke mere. Der går ganske vist ikke nogen regelmæssig flyverute til Færøerne foreløbig, skønt der er en flyveplads ved hånden, anlagt af militære hensyn under den anden verdenskrig (1939—45), men i sommertiden er der

ugentlig forbindelse med København med moderne passagerbåde, der klarer overfarten på $2\frac{1}{2}$ —3 døgn.

Mellem den færøske hovedstad, Thorshavn, sandsynligvis verdens mindste (5000 indbyggere) og de øvrige øer og bygder opretholdes regelmæssig daglig rutefart, dels af det offentlige, dels ved koncession. Ruterne gennemføres op til 3 gange daglig i tilslutning til bilruter ad et ret velforgrenet vejnet. Til store dele af øerne kan der således gennemføres rejser med tilbagekomst til Thorshavn samme dag. Fra 1950 er der desuden etableret søndagsruter i sommersæsonen fra hovedstaden til bygder på de to største af øerne.

Optil 1906 fandtes der overhovedet ingen landeveje på Færøerne. Man var henvist til at benytte smalle fodstier, trampet til af generationers færden i de samme spor. Til støtte for færdslen i snetykning og tågevejr var der langs de tiltrådte stier med visse mellemrum opkastet stendysser, såkaldte »varder« som vejvisere. Færøernes første egentlige landeveje blev anlagt mellem Thorshavn og et tuberkulosesanatorium i byens nærhed, fuldført 1907. Først 5 år efter påbegyndtes planmæssig vejbygning overalt på øerne, hvorved alle småpladser kom i forbindelse med de enkelte øers hovedbygder. Den første bil, en Ford lastvogn, kom til Færøerne i 1922.

Thorshavn, øernes eneste købstad, er beliggende i den sydligste del af Strøømø, der er Færøernes største ø. Den skal være anlagt i det 13. århundrede e. K., men fik først nogen betydning, da kong Frederik II udvalgte

FOT.: NORDISK PRESSEFOTO

Store moderne fisketrawlere i Thorshavns havn.

Sverrigøta i Thorshavn.

FOT.: S. LÜTZEN

den til handelsplads. Omkring 1690 var indbyggerantallet dog stadig ikke nået op over 300 mennesker. I 1950 var indbyggerantallet kommet op over 5000.

Beliggenheden er lidet karakteristisk. Terrænet er fladt med lave vigende bjergdrag som baggrund og afgiver således udmærkede betingelser for villabebyggelse uden smålige hensyn til grundarealer. Oprindelig lå husene paa pynten Tinganæs, omtalt som færøsk tingsted i fortiden. Herfra har bebyggelsen brudt ud og har spredt sig til begge sider langs to vige til hver sin side af næsset, senere også ind- og opover mod fjedskråningerne. Der er anlagt dækmole og anlægskaj for en del år siden. Udvidelser er i gang og under forberedelse.

Selvom byen virker uhistorisk og villabebygget ved første blik findes der stadig et par tætbyggede kvarterer i den gamle bydel indenfor selve Tinganæs-odden. Af virkelig gamle bygninger eksisterer kun et par stykker, en bygning, opført af rundtømmer, og en såkaldt »munkestue«, hidrørende fra tiden før reformationen. Resten af virkelig seværdige bygninger her blev ødelagt ved en stor ildebrand. Selve Næsset, hvortil størsteparten af Fær-

øernes historie knytter sig og hvorfra f. eks. kristendommens indførelse blev beordret, er der dog stadig. Herude residerer efter indførelsen i 1946 af færøsk politisk selvstyre det i henhold til denne ny status oprettede landsstyre. Byen rummer alle de seværdigheder, som en fremmed, der i hast vil stifte bekendtskab med Færøerne, kan klare sig med. Der er f. eks. et landsbibliotek, som under sit tag gemmer saavel et udmærket arkiv, en zoologisk samling og et udmærket museum. Biblioteksbygningen, Kommuneskolen, byens sparekasse og et par private beboelsesbygninger er opført helt af tilhuggede rå basaltsten, udført efter tegning af lokale bygmestre. Det færøske lagting og de danske administrationsbygninger er derimod opført af tømmer eller beton.

Fra Thorshavn er der vejforbindelse nordover til småbygderne Hvidenæs og Højvig, hvorfra der er smuk udsigt over land og hav. Videre er der under udførelse en højtbeliggende vej ind over øen, som til sin tid skal forbinde hovedstaden med det allerede fuldførte vejnet i en nordligere del af Strøømø med endepunkt i Strømøs anden store plads Vestmanhavn. Endelig løber der en vejforbindelse vestover mod Velbestad og Kirkebø, hvoraf det sidste sted turde være det mest historiske paa Færøerne.

Kirkebø var gennem lange tider Færøernes centrum, skønt bygden i dag hører til øernes mindste. Her skal ifølge sagnet den senere norske konge Sverre, der ledede de berømte birkebejnere, være født. Der anvises her en »Sverre-hule«, hvor hans moder i lang tid holdt ham skjult af frygt for, at andre konkurrenter om Norges krone skulde få nys om ham og ombringe ham. Videre findes her i stadigt brug den kirke, som var de første færøske kristnes første mødested. Desuden er der ruinen af en aldrig fuldført domkirke fra den tidlige katolske tid. De originale relikvier opbevares den dag i dag i et rum på korvæggens bagside.

Efter at Thorshavn var blevet handelens hovedcentrum og Lutherdommen var indført, sygnede Kirkebø hen. Den blev dog efterhånden et handelsudsted med forbindelse med småøerne længere borte, Hestø og Kolter med henholdsvis omkring hundrede og blot nogle og tyve indbyggere. Disse 2 øer, omgivet af stærke havstrømme og med vanskelige landingsforhold, udviklede tidlig en usædvanlig høj landbrugskultur jævnsides med et energisk fiskeri. Fisken blev herfra i saltet tilstand indhandlet til bonden i Kirkebø, der forøvrigt selv drev udstrakt fiskeri, og derfra viderebefordret til Thors-havn. Ved flere tilfælde har fartøjer fra de to små øer, overrasket af uvejr, ikke kunnet klare hjemsejladsen. Det er i nyere tid hændt, at hele Hestøens voksne mandlige befolkning er druknet en enkelt uvejrnat.

På vestsiden af Kolter, der er meget stejl, og hvor i gammel tid tusinder af fugle holdt til, har hav og storm ustandselig holdt angreb i gang med det

Mindesmærket for Niels Finsen, der var født i Thorshavn.

FOT.: S. LÜTZEN

resultat, at fuglenes grønne hylder er styrtet i søen, og bjergvæggen henligger øde. Fuglelivet på Kolter var endda saa rigt, at det i en version om den frygtede dommedags sidste tegn hed: Når vejret har lagt Kolters vestside øde for fugle og når Thorshavn er bebygget så langt som til »Varden« (et sted nordfor byen) og når færinger bliver saa afkræftede, at der må 7 mænd om at rykke en skræppe op med rode, da indtræffer »Herrens dag«. De to første betingelser er allerede opfyldt.

5 km udenfor Thorshavn ligger den lille ø Nolsø, der som et fritliggende bolværk tjener til delvis beskyttelse mod havdønning fra syd. Ved denne øs sydligste pynt findes et hul tværs igennem øen og som kan gennemsejles i fint vejr med en lille båd. På vestkysten findes desuden en drypstenshule, der, ejendommeligt nok ligger lige overfor en tilsvarende hule paa den ligeoverfor af et stærkt strømførende sund beliggende Sandø.

Sandø, der består af 5 bygder, har et komplet vejnet. På kort tid er det således muligt pr. bil at besøge alle bygderne. Man kan til trods for øens lidenhed her opleve at køre ad flade strækninger, som minder om danske sletter, for kort efter med beklemt hjerte at befinde sig i et vildt og stejlt landskab med en dyb afgrund. På denne ø findes bl. a. den gamle bygde

FOT.: S. LÜTZEN

*De færøske heste er små,
lidt mindre end de islandske, men udholdende. Her er drengene på vej efter tørv
med de såkaldte »leypar« hængende på hestenes sider.*

Husevig, hvor i sin tid en af jorddrotterne på Shetland, Orkneyøerne og Færøerne havde sin residens. Til gengæld findes her også bygden Skopen, der kun er omkring 100 år gammel, men som har vokset sig relativt stor og har en udmærket moderne bådehavn. På Sand, øens hovedbygd, findes en større indsø med muligheder for godt laksefiskeri.

Mellem Sandø og den sydligste ø på Færøerne, Suderø, ligger de 3 små øer, Skuø, Store Dimon og Lille Dimon. Skuø har størst historisk betydning, idet det var her, Sigmund Brestisson, som bragte kristendommen til Færøerne, blev født. Her findes Reformatorens grav og sporene af den kirke, han personlig lod bygge år 999, før det lykkedes ham at tvinge hedningerne i den øvrige del af Færøerne til at underkaste sig kristendommen. Store Dimon bebos af en familie; den er et ligefremt lille kongerige med en rigdom af får og køer, der græsser på Færøernes decideret saftigste græsflade, hundreder af meter over havet. Opgangen til øen er vanskelig og lang, til

FOT.: A. FALK RØNNE

*Nu er der gode veje næsten overalt på øerne,
og bilerne har afløst apostlenes heste. — Før færdedes man over fjeldet
fra by til by på denne måde.*

trods for, at man har søgt at lette om den ved at hugge trin ind i klippen og at anbringe kroge til at gribe i under opstigningen. Om vinteren, når der er brænding, er der i måneder ingen forbindelse med øen og omverdenen. Boende midt i det fiskerige Atlanterhav har Store Dimons indbyggere vanskeligere ved at få fiskemad fra havet end det enlige boelshus i det indre af Jylland. På Store Dimon findes Færøernes mindste kirke. Sørrelsen er nemlig kun 8×4 m. Lille Dimon er kun befolket af får og fugle og hører til bygden Hvalbø på Suderø. Den har en udstrækning af knapt 1 kvadratkilometer.

Suderø er den tredjestørste af de færøske øer. Øen har stejle fjelde og frugtbare dale, og her ligger i hver sin ende af øen to af Færøernes største og driftigste bygder, der har god vejforbindelse med omgivende bygder. Fra den nordligere af disse storbygder, Tverå, er der desuden vejforbindelse tværs over øen til øens eneste bygd på vestkysten, Famien.

Længst i nord ligger afstænget af et uvejsomt bjergterræn bygderne Sandvig og Hvalbø. Sidstnævnte har navn efter det mærkelige forhold, at den foruden at være en fortrinlig havn til fangst af grindehvaler, også er stedet, hvor den efterhånden sjældne næbbhval søger ind og bliver fanget. Sandvig hed tidligere Hvalvig, af samme årsag minus næbhval-fænomenet.

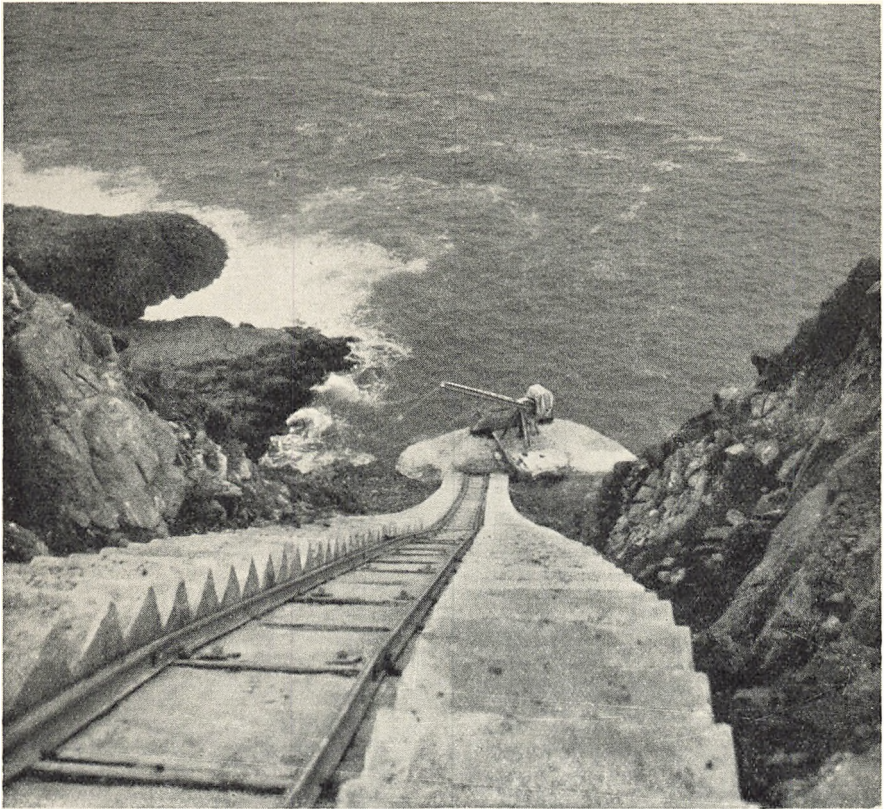
Tverå blev først bebygget i 1836, idet der da oprettedes en filial af den kgl. Enehandel her. Den ligger i Frodebø sogn midtvejs mellem Frodebø og Trangisvåg i Trangisvågbugten. Udviklingen har været rivende, og Tverå har faktisk allerede opslugt de to andre bygder. Såvel Tverå som Hvalbø ligger ved fjelde, der rummer kul i tilstrækkelig mængde til, at eget forbrug kan dækkes og en vis eksport præsteres. Hvalbø har nemmere betingelser for kulbrydningen, men primitive afskibningsforhold, i Tverå er det modsatte tilfældet.

Våg, i den sydlige del af Suderø, er en betydelig trafikhavn. Her findes en såkaldt *Loran*-station, anlagt under den anden verdenskrig, og herfra er der vejforbindelse med den ene af de to færøske storhvalstationer, der ligger i Lobra. Ved Vågsejde findes et af de mest imponerende klippepartier ud til havet, som Færøerne kan opvise.

Sumbø længst i syd regnes for at være den eneste færøske bygd, hvor gamle færøske sæder og skikke bevares næsten til fuldkommenhed. Her kan man stadig opleve gammeldags bryllupper, som under iagttagelse af et omstændeligt ceremoniel fejres i dagevis.

Tager man med rutebåd fra Thorshavn nordover langs kysten kommer man efter at have anløbet bondebygden Kalbak med den smaragdgrønne indmark til Kollefjord og får her forbindelse med et udmærket vejnet, der pr. bil bringer den rejsende forbi et par karakteristiske færøske bøndergårde til den ene side og en hypermoderne sildefabrik til den anden på vej langs en af de største, smukt beliggende indsøer, Leynarvatn, til Leynum med den hvide sandstrand og til Kvivig, der er en typisk gammeldags bygd, hvor landbrug og fiskeri trives udmærket side om side. Her er i de senere år foretaget en række udgravninger med afsløring af fortidstomer. Fra Kvivig skruer bilen sig vej opad og opad indover øen, indtil man når et højdepunkt, hvorfra man har en storslået udsigt over Kolter og Hestø og store dele af havet.

Først når man derefter begynder nedkørselen til Vestmanhavn får man en gradvis voksende anelse om, at man har været højt oppe undervejs. Denne anelse er for så vidt meget rigtig, som et stykke af denne vej ligger højere oppe end nogen anden vej på Færøerne, og det siger egentlig ikke så lidt. Vestmanhavn har en god beliggenhed ved Færøernes bedste ankerplads. Den er desuden bekendt for sine imponerende vandrige elve, den brede

FOT.: DEVANTIER

*Støtte betontrapper og skinner
til transport af både og varer fører ned til moderne landingspladser.*

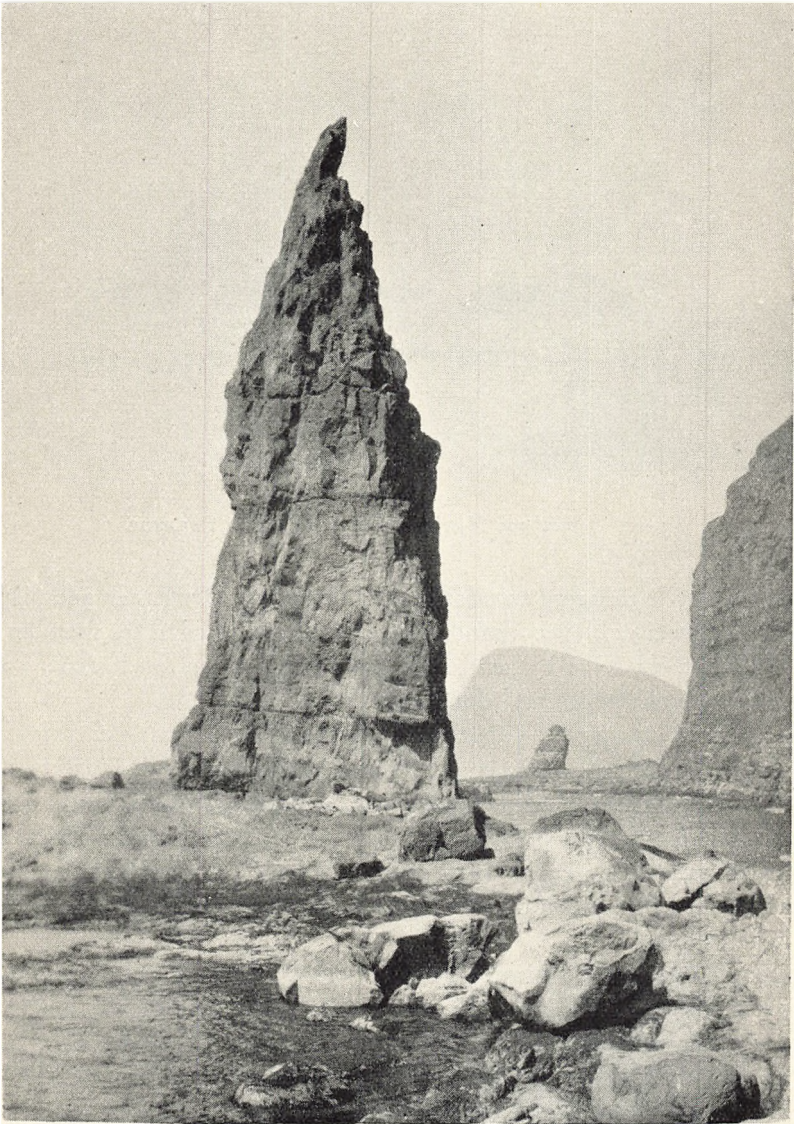
Foså, hvis vandmasser der er planer om at bidsle til fordel for et stort elektrisk projekt, der skal dække forbruget for omkring halvdelen af den færøske befolkning, og Heljareyga, hvor vandrigdommen er så stor, at det på flere steder ikke er muligt at se elvens stenbund.

Fra Vestmanhavn kan man ad søvejen nordpå til Saxen se nogle af de rigeste fuglebjerger. Hvis vejret er smukt med rolig sø lader det sig meget vel gøre for afvekslingens skyld at foretage et lille smut helt ind i bjerget og fortsætte et godt stykke med bjerget som loft og med hundreder af lomvier og søpapegøjer siddende på deres hylder. I den sydligste del af disse bjerge findes der forøvrigt et sted, hvor folkene i Vestmanhavn til en bestemt tid af året benytter en helt speciel måde at fange fugle på: med båd går man ind til land og driver simpelthen de vilde fugle ind i en hulning i fjeldvæggen og fanger dem med hænderne.

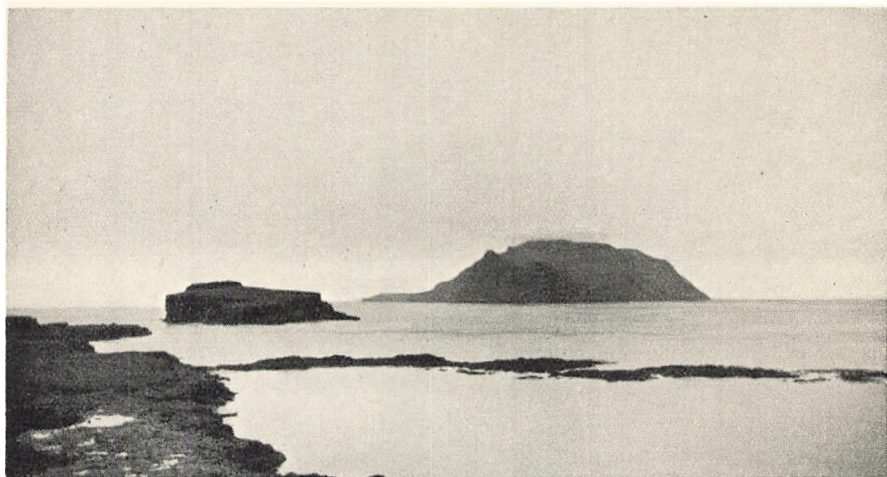
FOT.: V. MÜNTNER

Parti fra Klaksvík. Fjeldet i baggrunden er sydspidsen af Kunøen.

FOT.: LEO HANSEN

Kystparti på vestsiden af øerne ved lavvande. Ved højvande, strøm og blæst er her et »brølende hav«.

FOT.: A. R.

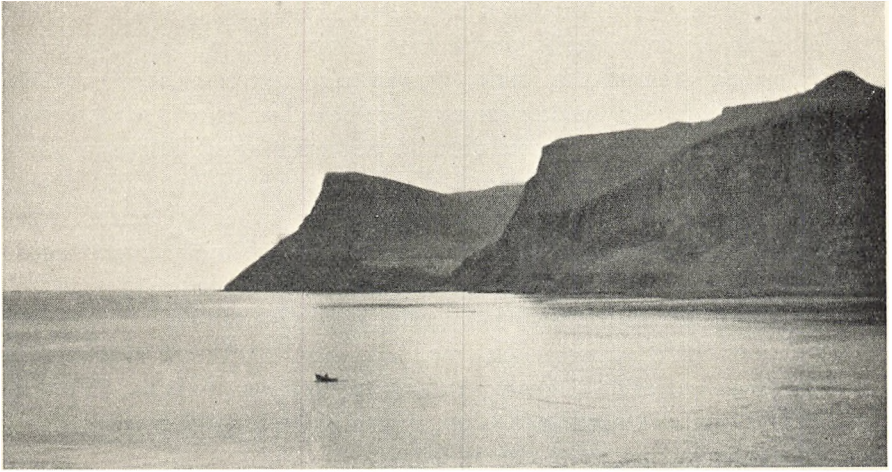
*Udsigt fra Tindholm
mod øen Mykjunes, den vestligste af Færøerne.*

Saxen havde tidligere en udmærket ankerplads. Det har bygden ikke mere, idet indløbet er blevet tilsandet, og ankomst til bygden fra søen derfor foregår langt fra selve bygden og slet ikke er ufarlig, fordi den ny kystlinie er uden beskyttelse mod dønninger fra det åbne hav.

Fra Saxen, der er en ypperlig landbrugsbygd og hvor der foregår et udmærket laksørredfiskeri, er der vejforbindelse sydpå til Kvalvig-Strømnæs ved det snævraste punkt i sundet med Strømø og Østerø. Herind drives der ofte flokke af grindehvaler, som derefter er nemme at få bugt med. I nærheden af Kvalvig ligger den interessante gamle bygd Thorsvig, i nærheden af hvilken den anden og betydeligste station for storhvalfangsten, við Áir, ligger.

Længst mod nord afsluttes Strømøen med de to af fjeldbarrierer fra den øvrige bebyggelse liggende bygder Haldersvig og Tjørnevig, imellem hvilke der nu er vejforbindelse. I Haldersvig findes elven Foså, der danner flere enestående smukke vandfald. I bygden findes forøvrigt en lille 8-kantet kirke, den eneste i sin slags på øerne. Tjørnevig var indtil for et par menneskealder siden regnet for en af Færøernes mest velstående bygder på grund af dens ideelle beliggenhed i nærheden af et af de rigeste fiskefelter. Dette fiskefelt er imidlertid nu praktisk taget øde for fisk, og bygden har måttet indstille sig på udnyttelse af den karrige jord samt af fåreavl og fuglefangst.

Vestfor Strømø ligger Vågøen, hvor der lige fra overfartsstedet fra Vestmanhavn er udmærket vejforbindelse til samtlige større bygder, Sandevåg,

FOT.: A. R.

*Vestsiden af Vågø;
så fredeligt og stille kan det vældige hav også være.*

Midvåg og Sørvåg, sidstnævnte, Vågøens største, beliggende på vestsiden. I Sandevåg opbevares (i kirken) en runesten, fundet i en af bygdens ældste bøndergårde. Her er der også rejst en mindesten over bysbarnet, provst V. U. Hammershaimb, der grundlagde det nuværende færøske skriftsprog. Midvåg afgiver ypperlige betingelser for fangst af grindehvaler, idet det her er muligt, i stedet for at stikke hvalerne ihjel udfor strandbredden, at drive dem samlet op på strandbredden og derefter aflive hvalerne i løbet af en god times tid. Midvåg har forøvrigt en sjælden smuk beliggenhed.

Ved Sørvåg ligger Færøernes største indsø, Sørvågsvatn. Her findes desuden Færøernes eneste landingsplads for flyvemaskiner, anlagt under krigen 1940—45 af britisk militær, som efter forudgående undersøgelse af øerne udvalgte sig Vågø til særligt befæstningsområde.

Fra Sørvåg er der regelmæssig forbindelse ad søvejen med Færøernes vestligste ø, Myggenæs. Om denne ø hævder beboerne, at de tydeligt kan mærke grunden ryste under fødderne, når der står rigtigt uvejr på. Her findes en mindre kulåre, der dog ikke er genstand for udnyttelse. Naturen er skøn, og man kan her finde »den forstenede skov«, et naturparti, hvor vejr og vind i et anfald af barokt lune har formet såvel stammer som grene, grangiveligt som et skovanlæg, rigtig mosbegrøet, af bare sten. På den med selve øen ved en bro forbundne Myggenæsholm holder Havsulen til ene af alle steder på Færøerne.

Østerø, der ligger langs Strømeøens østkyst, er Færøernes næststørste og desuden den tættest befolkede ø. Østkysten er stærkt indskåret, og her findes

de 2 dybe fjorde, i nord Fundingsfjord, i syd Skålefjord, den sidste 12 km dyb. Efter at der er anlagt landeveje langs begge sider af Skålefjorden er bebyggelsen her fremskredet stærkt, og det tidspunkt er næppe fjernt, da byggerne til begge sider smelter sammen i et hele. Der er ret gode kørevejforbindelser på øen. Den længste ubrudte vejstrækning på Færøerne løber fra Skålefjordens østside nordover via Gøte til øens hovedbygd Fuglefjord, omgivet af høje fjeldrygge til alle sider, som var det en schweizisk alpe-landsby. Fjeldene umuliggør en fortsættelse af kørevejslinien længere nordpå, men fra bunden af Skålefjorden er en kørevej under bygning, som skal løbe nordpå til den mere spredt bebyggede Fundingsfjord og her sammen-sluttes med en lokal vejforbindelse med Østerøens nordligste bygder, som ligger nærmest Fuglefjord, nemlig Andefjord, Hellerne, Eldevig, Funding, Fundingsbotn og den nordligste Gjøv, hvis sjældne landingsplads findes i en klippespaltning, der er svimlende høj.

I den nordligste del på vestsiden af Østerø ligger den åbent bebyggede bygd Ejde, som er øens næststørste. Her findes, som ved Sørvåg på Vågø, en stor indsø, hvor både findes til overfærgning, og ved Ejde findes Slættarantindur, Færøernes højeste bjerg. Fra Ejde er der kørevej sydpå langs sundet mellem Østerø og Strømø.

Norderøerne består af 6 øer, d. v. s. tredjedelen af det samlede antal beboede øer på Færøerne. Den største af øerne er Bordø, ca. 95 km². Her ligger Klaksvig, som i løbet af de sidste 5 år har slået Tverå på Suderø i kapløbet om at være den største bygd udenfor Thorshavn, og som nu er stærkt på vej til at byde selve hovedstaden op til en dyst. Klaksvig er Færøernes travleste bygd i alle retninger. Den er det største fiskericentrum og har flest fabriksanlæg af forskellige slags, og i de senere år har de omliggende mindre øer lidt under, at ungdommen har forladt dem for at bosætte sig i den travle Klaksvig, hvor der altid er bud efter arbejdsvillige hænder. Norderøerne udmærker sig fortrinsvis ved deres storslåede natur. Bjergene stiger blånende op mod himlen, medens en høj sort sokkel markerer fuglebjergene med deres myriader af reder. Indimellem findes dale med det mest smaragdgrønne græs, man kan se. En sejlad mellem disse øer en skøn lys sommeraften er som æventyr, selv for færingerne.

FOT.: LEO HANSEN

*Fiskekutter med fuld sejlføring
paa vej hjem fra fiskeri ved Grønland.*

EN FREMMEDS INDTRYK AF FÆRØERNE

Af JOHANNES LINDSKOV HANSEN

HEN under aften meldtes det, at Færøerne var i sigte. Vi havde sluppet Norges kyst dagen før, men vi syntes alligevel at det var forfærdelig spændende paany at skulle se land. Vi fulgte en af efterkrigstidens første minestrøgne ruter. Solen skinnede mod os, Atlanterhavets bølger var lange og lave, de lignede akkurat smeltet bly. Det gør Atlanterhavet, naar det er i sit bedste humør.

Vi stod oppe paa broen og spejdede. Forude meldte sig en række sorte pletter. En dame blev særlig ivrig. Hun udpegede ø efter ø. Maagerne skreg over os, og vi slap nu kikkerten og kunne se med det blotte øje.

Snart var vi inde under land. Et lille fyr tikkede trofast midt paa en fjældside, en hvid flade ved foden af fjeldet paa en anden ø blev stedfæstet som Kirkebø.

Det var Skopen fjord vi sejlede igennem. Der var mange lys tændt inde i Skopen by. Solen var nu nær havet og lyste ret mod os. Derfor kom fjeldtoppe, der ragede lige op af havet til at staa sorte og dystre, mens de kyster vi var ved at passere lyste grønne og frodige. Vi befandt os som paa en scene, hvor vældige sætstykker var stillet op og en eneste gigantisk projektør lyste imod os. Et par af sætstykkerne hed Hestø og Kolter.

FOT.: V. MÜNTHNER

Landingsforholdene er endnu enkelte steder vanskelige, og hvor motorbaadene ikke kan lægge til, maa de ankre op udenfor

Vi saa vandet vaskes til skum omkring de underjordiske huler paa Sandø. Den ivrige dame pegede med taarer i øjnene derind. Hun var færing, og dette glimt af hjemstavnen blev for hende det sidste i en aarrække.

Øerne svandt bag os. Vaagø laa som en mørk bræmme mod nord og forude kom Myggenæs fyr nærmere og nærmere. Vi havde kurs mod Grønland og var optaget af alt det vi skulle møde der. Men Færøerne blev rejsens første store oplevelse. Øerne saa baade vældige og venlige ud, syntes paa en gang baade barske og blide, og vi beklagede, at grønlandsbaadene ikke mere gør en dags ophold i Thorshavn. Men det er jo noget, der kan komme igen nu da færing og danske i fællesskab skal til at udnytte de vældige grønlandske fiskerigdomme.

En nat i oktober bød Myggenæs fyr os velkommen tilbage fra udlandsfærden. Da var øerne skjult af nattemulmet, men noget andet berettede om stor aktivitet: lange lysende striber af lys fra trawlere, der laa paa vor vej. Det var en festlig regatta midt i den mørke nat, og den fortalte os uvidende om foretagsomheden paa de smaa øer. Siden erfarede man, at det nok var engelske trawlere, der arbejdede her. Færingerne søger langt længere bort for at finde fisken. Men det formindsker jo ikke færingernes handlekraft. Der skulle gaa et par aar. De grønne øer havde sat sig et minde og de

FOT.: V. MÜNTHNER

— og baade unge og gamle passagerer
hjælpes over i robaadene for at komme fra og til de sikre postbaade.

kaldte stadig. Endelig en augustdag sattes kursen direkte mod dem. En regnfuld aften dukkede Shetlandsøerne op, en graasort bræmme med taager drivende om sig, øde og barske saa de ud og saadan kunne vel Færøerne ogsaa virke. Men jeg havde sommeraftenens lyse og let romantiske indtryk fæstnet paa nethinden, og det blev der.

Det blæste friskt op den morgen Nolsø dukkede op. Vi kom med solen og alt foran os var grønt og skønt. Skibet drejede og med eet saa vi Thorshavn derinde i bugten. Hospitalet syntes saa stort og flot herude fra havet, men byen aabnede sig mere og mere. Husene syntes i alle størrelser og alle farver, mange hvide nær havnen, mange sorte op over det hvælvede fjeld og ogsaa mange røde og gule.

Saa lagde vi til ved kajen. Her var mange mennesker og her blev vinket og raabt. Ingen anden rejseform kan give ankomsten den sødme som skibet, der langsomt lader sig hive til kaj. Man har forlængst faaet øje paa vennerne dernede, man veksler de første ord og de første hilsener. Færingernes hvide flag vajede allevegne og mange dannebrog saas ogsaa. Færingersflaget fortalte, at et egentlig Danmark var det ikke vi var kommet til. Firma- betegnelserne paa pakhusene sagde det samme.

Paa mig virkede de fuldstændig fremmede og ulæselige, men en islandsk

dame oversatte dem alle. — De har ikke lært oldnordisk, sagde hun, for saa kunne De sagtens klare det.

Det pneumatiske bor larmede i stenbruddet lidt derfra. Paa den lange gade langs havnen var der ivrig aktivitet. Bilerne fo'r afsted, mennesker hastede frem og tilbage. Meget skal gøres naar skib er i havn.

Thorshavn viste sig fra sin venligste side. Klar sol i alle de smalle gader. Snart hørte man en klinger rislen. Den kunne komme fra en brønd som i smaa sydeuropæiske byer, men det var aaen, der søgte mod havnen. Vandet skyllede over en flad, stenet bund. Denne rislen blev til Thorshavns melodi. Man hørte lyden, naar man stod paa posthuset og spurgte efter brev, man hørte den, naar man kom til rigsombudsmandens bolig og man hørte den, naar man i lagtingsbygningen sludrede med færøske politikere. Man vaagnede til den lyd paa hotel *Føroyar* og man sov ind til den — allerede da havde man lært at Føroyar ikke udtales Førojar, men Førjar!

Men i gaderne lagde man først og fremmest mærke til færøhuerne, disse kønne røde, rødsorte eller blaa huer. Det var helt løjerligt under en saadan hue at møde en gammel bekendt fra København. Saa syntes man pludselig, at det stærke ansigt kom til sin ret. Nyordningen var da lige traadt i kraft. Lige nedenfor hotel *Føroyar* og ud til havnepladsen ligger et stort hvidt hus. — Her er vort ministerium, sagde færingerne. Det skulle opfattes som en vittighed, men der var en anelse berettiget stolthed deri. Her var skattekontor, her var valutakontor, her var det meste af det, der skal til for at regere et land i efterkrigstiden, og inde bag de moderne vinduer knaldede skrivemaskinerne.

Lagmanden, den gamle sambandsmand *Andreas Samuelsen* kom gaaende fra lagtingsbygningen til sit kontor i administrationsbygningen. Ikke med hans gode vilje er denne selvstyreordning blevet gennemført, et langt liv har han kæmpet for den nøjeste tilknytning til Danmark. Nu staar han i spidsen for det første landsstyre og har den højeste folkevalgte stilling. Jeg husker ham gennem mange aar fra rigsdagen, men tydeligst staar han en bagende varm sommerdag i København. Han og ingeniør *Zachariassen* stod svedende paa et hotelværelse og fortalte om livet paa Færøerne i adskillelsens lange aar. Zachariassen havde i sit knaphul det for os saa helt nye færøflag, men i Samuelsens knaphul sad et lille dannebrog.

— Det holder jeg nu paa, sagde han med megen overbevisning.

Men da samtalen kom ind paa politiske forhold, saa trak sambandsmanden en lille tryksag op af lommen og der var baade nænsomhed og stolthed, da han fortalte om den. — Det er vor grundlov, sagde han, vi vedtog den da Danmark var besat og vi var klar over, at vi maatte tage sagen i vor egen haand, og vi løste problemerne saa godt vi kunne.

*En sommerdag, hvor et blomstertæppe
trækkes over det grønne græs, er en uforglemmelig oplevelse saa højt mod nord.*

FOT.: A. FALK RØNNE

Skraas overfor administrationsbygningen ligger Sjøvinnubanken — søerhvervsbanken lyder det ordret oversat, fiskeribanken ville vi sige — her residerer lagtingets formand, folkeflokkens meget omtalte formand, bankdirektør *Thorstein Petersen*. Det var i de dage, da dønningerne endnu gik højt efter den fortvivlede folkeafstemning i 1946, og der syntes et svælg mellem sambands gamle kloge leder og den initiativrige forretningsmand. — Vi er et grænsefolk, sagde en kyndig politisk iagttager til mig det aar. Og denne færing havde ret. Overalt mærkede man da grænsekampstemningen. Overalt blev danskeren revet ind i diskussioner for og imod løsrivelse, overalt vogtede man paa om danskeren trak spottende paa smilebaandet, naar færingen sagde, at de godt selv kunne klare sig.

En fremmeds indtryk af Færøerne

FOT.: A. FALK RØNNE

Fra Store Dimon. Adgangen til denne ø er saa stejl og ufremkommelig, at varer og kvæg maa hejSES op og ned fra øen.

FOT.: V. MÜNTHNER

*Typisk græsland med aarhundredgammelt grønsvæ
oversaaet med sten, en sladrende bæk og en primitiv
vandmølle.*

FOT.: A. R.

*En sikker badestrand
med sand mellem klippeblokkene, hvor der kan soppes og bades.*

Nyordningen var akkurat traadt i kraft. Amtmand *Vagn-Hansen* var nu rigsombudsmand, en slags gesandt og raadgiver. Men heroppe hed han stadig *amtmaðurin*. Han residerer i en jævn stor villa, videre sans for det pompøse har dansken jo aldrig haft. Men haven er ganske dejlig og en stor sten i gærdet minder om, at heroppe har *Niels Finsen* levet sine drengeaar. Snart vænnede man sig til det færøske vejr. Der var en vis bestandighed at spore. Skinnede solen højt og klart om formiddagen, saa tog man regnfrakken med, for saa kom regnen i reglen om eftermiddagen, og regnede det om formiddagen kunne man færdes uden overtøj om eftermiddagen, for da var der oftest sol.

Langs sorttjærede huse vandrede man ud ad *Tinganes*, halvøen, der skyder sig ud mellem de to havne. Herude paa spidsen var færingerne i færd med at indrette sædet for landsstyret. Her er deres Slotsholmen, men den har finere parlamentariske traditioner end vor, der kun har hundred aar paa bagen. Deres har tusind aar. Nogle sten ude i vandet brugtes, naar lagtingsmedlemmerne ikke kunne blive enige. Saa gik de derud og for-

FOT.: ERIK PETERSEN

*Men tidevand, regn og blæst
kan et øjeblik efter faa stranden til at se saadan ud.*

handlede. De blev der til de var enige. Et probat middel som andre parlamenter kunne lære noget af.

Og her paa dette historiske sted falder danskeren saa i forundring over den mangel paa forstaaelse af færingerne vi gennem aar har udvist. Her har dette flade landbrugsland villet bestemme over fjeldene ude i Atlanterhavet, hvor livsvilkaarene var vidt forskellige fra alt hvad vi kendte. Vi har villet danisere dette folk, som har en aartusindlang tradition og kultur bag sig. Man tænker med forundring paa, at daværende undervisningsminister *Jørgen Jørgensen* mødte ikke saa lidt modstand, da han i tredverne gennemførte en lov om, at undervisningssproget skulle være færøsk i de færøske skoler. I dag spørger man: hvad ellers? Og man mindes hvordan vi har været ved at køre i den modsatte grøft oppe i Grønland. Herom er der en talende historie fra vinteren 1945—46, da baade en færøsk og en grønlandsk delegation opholdt sig i København for at forhandle om fremtidige ordninger.

Færingerne fandt det praktisk at søge kontakt med grønlænderne. Maaske

FOT.: U. M. P.

*Fra en færøsk landsby.
Hæt er bjærget og sat op i stakke, og ulden er hængt op til tørring.*

kunne deres krav koordineres. Et møde kom ogsaa i stand, og fra færøsk side stillede man spørgsmaalet:

— Hvad er jeres første krav?

— Vi vil lære dansk, svarede grønlænderne, det har vi krævet gennem det sidste halve hundred aar.

— Og vi har i det samme tidsrum kæmpet for at faa lov at lære vort eget sprog, svarede færingerne.

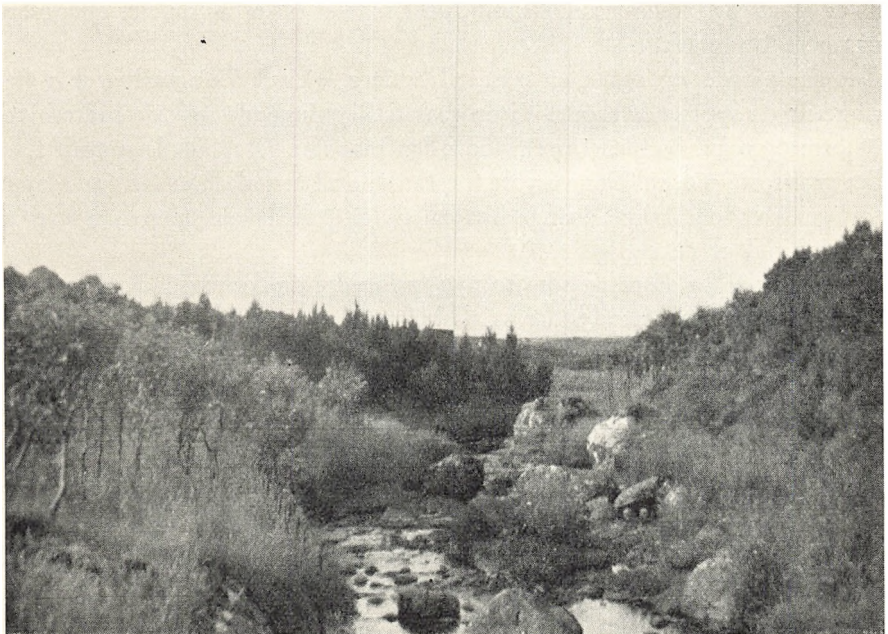
Det blev til mange dage i Thorshavn. Til hyggelige aftener i »Klubben«, det eneste sted, hvor færingerne rigtig kan slaa sig løs i Thorshavn. Man medbringer selv sin importerede spiritus og saa hygger man sig saa godt man kan. »Klubben« er en besynderlig bygning. Forneden leder den med sine mørke, slidte linoleumsklædte borde tanken hen paa en vinstue, ovenpaa kunne den møbleringsmæssigt være højskolehjemmet i Bramminge eller en anden vestjysk stationsby.

Men Thorshavn, saa storstadsagtig den end kan virke med sine kun 5000 indbyggere, er ikke hele Færøerne. Man faar snart lyst til at komme rundt paa de andre øer, og det bliver til friske baadfarter fra bygd til bygd. Søen kan nok være lidt uregerlig og kvalmen kan let melde sig, men selv

med fare for at komme til at ofre til Neptun, saa foretrækker jeg afgjort at sejle frem for at køre i bil. Vejene er allevegne for smalle, de er oftest ubeskyttede, og da man tit kører i fem, seks hundrede meters højde, saa er det ikke rart at kikke ud eller høre dækkene skride i det løse grus . . . og hvorfor holder den ganske unge, cigaretrygende mand ved rattet mest af at køre paa den yderste kant af vejen? Jo, siger han, her er vejen bedst. Men griber han blot en anelse fejl, saa er der slet ingen chance for den vogn som er kommet lidt udenfor fjeldsiden. Den vil hvirvle ned og ned og ned og dens indhold, ja, naar man sidder bag i bilen hænder det alt for hyppigt, at man tænker paa, hvad der saa vil ske.

En ven kørte mig til Kirkebo. Det var den første udflugt fra Thorshavn, og det blev en oplevelse at køre ind gennem den brede dal, men færden langs sydkysten spændte nerverne, især naar vi maatte bakke tilbage til en vigeplads for at give plads for en modgaaende bil.

Den store kirkeruin har meget til fælles med kirkeruinen i Skovfjorden oppe i Grønland. Begge er de ufuldendte bygningsværker, gigantiske i deres anlæg, begge udtryk for en aandelig kraft, der frygtløs søgte at besejre en storladne natur, og den gamle røgstue i Paturssons gaard vidner om stolte færøske traditioner. Blomstergartneriet om senere slægters virkelyst. Kirke-

Lunt dalstrøg med kratbevoksning.

FOT.: V. MÜNTHNER

FOT.: LEO HANSEN

Hvil under fjeldvandringen.

bø er et udflugtssted man nok kunne ønske laa et tusind kilometer eller mere nærmere Danmark.

Det aar gjorde jeg ogsaa en rejse til Suderø, »Little Denmark«, som færingerne da spottende sagde. Vi drog afsted i skinnende sol og vendte hjem i storm og regn. Baadens fører stod i den sene nat og spejdede spændt ud i det gravsorte mørke. Der var alt for faa fyr til at lede ham og for mange farlige skær, der kunne bringe baaden og os paa afveje, men han var en Kendtmand af de rigtige . . .

Tværaa og Vaag viste sig som to nye, velholdte og forbavsende rene byer. Her laa skonnerter med store saltfiskklaster fra Grønland, her rejstes nye skoler og nye kirker. Her projekterede man store beddinge. Et sted oppe i fjeldet gravede man dybe, lange gange efter kul, og nede paa sydspidsen laa hvalstationen. Hvalbaad efter hvalbaad kom ind med sit bytte, lastvogn efter lastvogn svingede bort med det røde, friske kød.

Alt dette foregik inde i de dybe, grønne fjorde, hvor vandet var smult og ensomheden følte som en lise. Udenfor gik Atlanterhavets lange dønninger, der fik baaden til at danse som en nøddeskal. Det blæste op, og det regnede og »Tjaldur« laa og ventede og vi skulle hjem. Hvilket vejr.

Aaret efter ville tilfældet, at rejsen paany gik til Færøerne. Rejserne rundt paa øerne var da andre og længere. Der var navnlig nogle bilture som helt

Ungdom paa udflugt.

FOT.: S. LÜTZEN

sagde sparto til den lille til Kirkebø. Endnu risler det ned ad ryggen, naar jeg mindes den langs Skaalefjorden.

Vi havde da været i Klaksvig, dette færingernes Esbjerg, en by hvor der stadig bygges og lægges planer. Vi havde været i Fuglefjord, lagmand Samuelsens egen by, og det var derfra vi kørte den lange tur langs Skaalefjorden.

Eller rejserne til Vestmannahavn og til Vaagø. Taagen meldte sig meget passende, da vi kørte over den store flyveplads som Englænderne har anlagt og som færingerne havde haabet havde bragt dem endnu nærmere til Danmark. Men i Vestmannahavn forbløffedes de danske gæster af at se det vældige skolebyggeri, hypermoderne og med egen svømmehal, hvad ikke en eneste dansk skole har. Og hvilken kontrast til bygdernes smaa sorte huse.

Vejret skifter ustandselig deroppe, men helt varmt bliver det aldrig og helt koldt heller aldrig. Politisk mærkedes ogsaa tydeligt et stemningsomslag. Bitterheden mod Danmark syntes det aar at svinde, tilfredsheden med nyordningen syntes i stigen og viljen til et godt forhold mellem de to lande var i tiltagen.

Da jeg kom derop i 1949 sagde en færing spottende: — Nu er vi mere medgørlige, for nu har vi ikke saa mange penge. Andre understregede, at der

En fremmeds indtryk af Færøerne

FOT.: V. MÜNTER

Klaksvík paa Borðø. Norderøernes største by. Sneen har dækket de grønne fjeldsider. Men den færøske vinter er mild, middeltemperaturen ligger over frysepunktet; sneen forsvinder lige saa hurtigt, som den kom, og landskabet skifter igen karakter.

FOT.: LEO HANSEN

*Færinger danser deres nationaldans
til ord og toner fra gamle folkeviser.*

var noget rigtigt i det synspunkt, jeg troede det ogsaa, men ved nu bedre. Vi har begaaet fejl overfor Færøerne, mange og store fejl. De har heller ikke været fejlfri. Vi har villet bestemme, og naar vi ikke har kunnet faa vor vilje, har vi slaet paa pengepungen og spurgt, hvorfor vi egentlig smed alle de penge ud paa Færøerne. Er det sært, at de er blevet gnavne over det? Selv har de været spaltede i uforsonlige lejre for og imod Danmark.

Men nu har de faaet det videst tænkelige spillerum for selv at løse opgaverne. De høster alle de dyre erfaringer alle maa høste som bygger noget nyt op og midt i det hele føler de tilknytningen til Danmark.

Den er i virkeligheden langt større end man ved første færd tror. Spørg en dansker, hvor Sørvaag ligger. Han vil blive svar skyldig, men spørg en færøing, hvor Juelsminde er og han finder det straks paa kortet. De har nok aviser paa deres eget sprog, men vore dag- og ugeblade er overalt meget læste.

Og saa til dem, der spørger, hvad Færøerne koster os. Gaa en aften ind paa Thorshavns største hotel og tal med de danske gæster der er der, mange af dem er danske handelsrejsende. En sælger fyldepenne, en galanterivarer, en opkøber fisk, en anden sælger viktualier. Alle repræsenterer de danske

FOT.: LEO HANSEN

*Kvindelige elever
fra Færøernes folkehøjskole i deres nationaldragter.*

forretninger, og der er hverken norske, svenske eller engelske forretningsmænd som kommer her i dag. Naar man undersøger priserne deroppe, kan man undertiden vende spørgsmaalet om og spørge: — Hvad tjener vi paa Færøerne? Ikke altid smaapenge.

Nu er landsstyret flyttet ind paa Tinganes. Kontorerne er hypermoderne med al den fineste teknik. Og udenfor vinduerne til alle sider ser man havnen og de mange smaa og store skibe. Der synes at være et svælg mellem de unge mennesker som sidder herinde og de gamle, der maatte ud paa stenene for at naa til enighed. Men det er den samme haardføre race. Her er den ungdom som har fundet føden ved at gaa paa fisketogt til Grønland og op i Hvidehavet, som har bygget en i forhold til indbyggertallet vældig trawlerflaade op — en ungdom som stadig tror paa en fremtid for Færøerne.

Fjorden mørknes langsomt, men rambukken arbejder stadig støt med at drive spunsjernene ned. Bygdens havn udvides, maaske udvider for mange smaahavne, for alle vil de have trawlere. Men vi gaar fra arbejdspladsen og op til forsamlingshuset og efter at vi har spist ryddes bordene til side og Færødansen begynder.

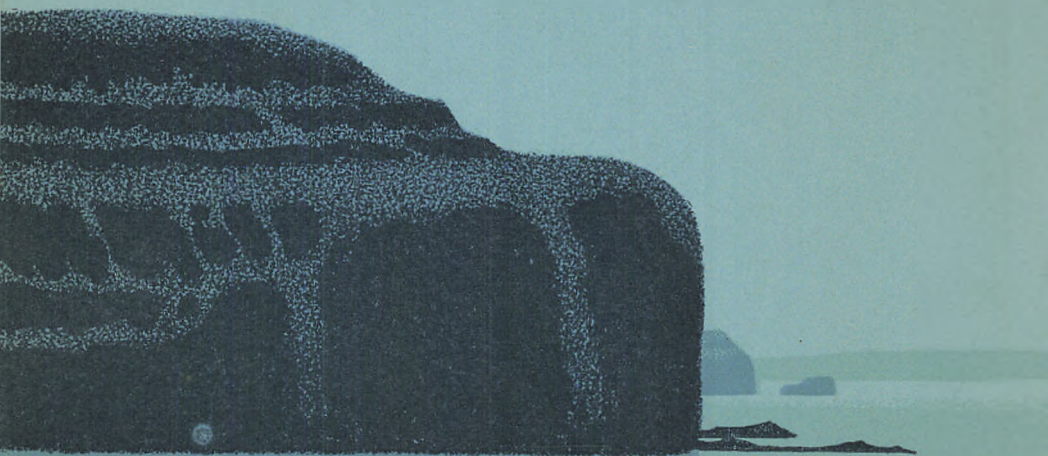
En fremmeds indtryk af Færøerne

Vi tager hinanden i haanden og slutter kæde. Trinene er enkle »musikken« besørger færingerne. De synger alle. Kæden bliver større og større, ja, større end stuen, men hvad gør det, her er plads til alle. De andre nordiske folk har folkedanse, der er lige saa skønne, men mere indviklede. Naar dansken gribes saa stærkt af færingsens enkle dans er det maaske fordi han straks kan være med, og fordi han kender saa mange af de toner, hvortil dansen trædes. Fjordene, fjeldene, de smaa agre, bygdernes lave sorte træhuse og om det hele et stadigt skiftende Atlanterhav. De grønne øer i soldis, i regn, i taage eller i blæst, men fra alle bygder synes man at høre sangen og rytmen fra dansestuen, denne enkle, stærke og primitive livsudfoldelse.

FOT.: H. ØDUM

*Sommernætterne er lyse på Færøerne.
Her er byen Eide paa Østerø, fotograferet den 21. juni kl. 1 nat.*

Sirkka Jansson 1950